

Tradus și revizuit de IER (ier.gov.ro)

CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI

MAREA CAMERĂ

CAUZA MIHALACHE ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI

(Cererea nr. 54012/10)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

8 iulie 2019

Hotărârea este definitivă. Poate suferi modificări de formă.

În cauza Mihalache împotriva României,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului, reunită în Marea Cameră compusă din:

Guido Raimondi, *președinte*,
Angelika Nußberger,
Linos-Alexandre Sicilianos,
Robert Spano,
Vincent A. De Gaetano,
Ganna Yudkivska,
Paulo Pinto de Albuquerque,
Helen Keller,
Egidijus Kūris,
Iulia Antoanella Motoc,
Branko Lubarda,
Stéphanie Mourou-Vikström,
Georges Ravarani,
Georgios A. Serghides,
Marko Bošnjak,
Péter Paczolay,
María Elósegui, *judcători*,

și Søren Prebensen, *grefier adjunct al Marii Camere*,

după ce a deliberat în camera de consiliu, la 3 octombrie 2018 și 29 aprilie 2019,

pronunță prezenta hotărâre, adoptată la cea din urmă dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 54012/10) îndreptată împotriva României, prin care un resortisant al acestui stat, domnul Aurelian-Erik Mihalache („reclamantul”), a sesizat Curtea la 10 septembrie 2010, în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale („Convenția”).

2. Reclamantul, care a beneficiat de asistență judiciară, a fost reprezentat de M. Bratu, avocat în Focșani. Guvernul român („Guvernul”) a fost reprezentat de agentul guvernamental, doamna C. Brumar, din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

3. Reclamantul a susținut că a fost urmărit penal și condamnat de două ori pentru aceleași fapte și a considerat în acest sens că a fost încălcat art. 4 din Protocolul nr. 7 la Convenție.

4. Cererea a fost repartizată Secției a treia a Curții (art. 52 § 1 din Regulamentul de procedură al Curții – „Regulamentul”). La 19 iunie 2013, capătul de cerere referitor la art. 4 din Protocolul nr. 7 la Convenție a fost comunicat Guvernului, iar cererea a fost declarată inadmisibilă în ceea ce privește restul capetelor de cerere, în conformitate cu art. 54 § 3 din

Regulamentul Curții. Prin urmare, cererea a fost repartizată Secției a patra a Curții. La 27 martie 2018, o cameră a acestei secții, compusă din Ganna Yudkivska, președinte, Paulo Pinto de Albuquerque, Egidijus Kūris, Iulia Antoanella Motoc, Georges Ravarani, Marko Bošnjak și Péter Paczolay, judecători, precum și Marialena Tsirli, grefier de secție, s-a desesizat în favoarea Marii Camere; niciuna din părți nu s-a opus (art. 30 din Convenție și art. 72 din Regulament).

5. Componenta Marii Camere a fost stabilită în conformitate cu dispozițiile art. 26 § 4 și 5 din Convenție și ale art. 24 din Regulament.

6. Atât reclamantul, cât și Guvernul au depus un memoriu cu privire la admisibilitatea și fondul cauzei.

7. La 3 octombrie 2018, a avut loc o ședință publică la Palatul Drepturilor Omului din Strasbourg (art. 71 și art. 59 § 3 din Regulament).

S-au înfățișat:

– *pentru Guvern*

dnele C. BRUMAR, din cadrul Ministerul Afacerilor Externe, *agent*,

S.D. POPA, reprezentant permanent adjunct

Reprezentanța Permanentă a României pe lângă Consiliul Europei,
consilier;

– *pentru reclamant*

dl M. BRATU, avocat, *consilier*.

Curtea a ascultat declarațiile doamnelor Brumar și Popa, apoi ale domnului Bratu, precum și răspunsurile acestora la întrebările sale.

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

8. Reclamantul s-a născut în 1975 și are domiciliul în Tulnici.

9. La data de 2/3 mai 2008, poliția l-a oprit în trafic pe reclamant în timp ce conducea autoturismul personal, în timpul unui control. Reclamantul a fost supus unui test de alcoolemie. Reactivul dând rezultat pozitiv, polițiștii i-au solicitat reclamantului să îi însoțească la spital pentru recoltarea probelor biologice în vederea stabilirii alcoolemiei. Reclamantul a refuzat.

1. Începerea urmăririi penale față de reclamant

10. Prin rezoluția din 17 iunie 2008, Parchetul de pe lângă Judecătoria Focșani („Parchetul”) a dispus începerea urmăririi penale față de reclamant pentru refuzul de a se supune recoltării probelor biologice în vederea stabilirii alcoolemiei, infracțiune prevăzută și pedepsită de art. 87 alin. (5) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice („OUG nr. 195/2002”).

11. Fiind audiat, reclamantul a recunoscut atât faptul că a consumat băuturi alcoolice, dar și faptul că a refuzat recoltarea probelor biologice.

12. A fost audiat martorul G.D.

2. Scoaterea de sub urmărire penală a reclamantului și aplicarea unei sancțiuni cu caracter administrativ

13. Prin ordonanța din 7 august 2008, în baza art. 11 din Codul de procedură penală („C. proc. pen.”) raportat la art. 10 lit. b¹) C. proc. pen. și art. 91 din Codul penal („C. pen.”), în vigoare la momentul faptelor, procurorul a dispus scoaterea de sub urmărire penală a reclamantului. În conformitate cu prevederile legale citate anterior, acțiunea penală nu putea fi pusă în mișcare întrucât fapta nu prezenta pericolul social al unei infracțiuni (infra, pct. 33). Procurorul a constatat următoarele:

„Având în vedere că din materialul de urmărire penală rezultă că în cauză sunt aplicabile prevederile art. 10 lit. b¹) C. proc. pen. deoarece fapta nu prezintă pericolul social al unei infracțiuni, atingerea adusă valorilor sociale apărute de lege fiind minimă.

Se au în vedere sinceritatea făptuitorului, ziua cu trafic rutier redus în care a circulat, distanța scurtă parcursă dar și faptul că se află la prima abatere de natură penală. [...]

DISPUN:

Scoaterea de sub urmărire penală pentru fapta prev. de art. 87 alin. (5) din OUG 195/2002 modificată a învinuitului [...] și aplicarea unei sancțiuni cu caracter administrativ constând în amendă în cuantum de 1000 lei [aproximativ 250 euro (EUR)] urmând a fi executate în conformitate cu prev. art. 441¹ C. proc. pen. cu aplic. art. 442 C. proc. pen.

Se stabilesc cheltuieli judiciare în cuantum de 20 lei [aproximativ 5 EUR] care [...] vor fi suportate de învinuit și se vor executa potrivit art. 443 C. proc. pen.

Soluția se comunică făptuitorului.”

14. Împotriva ordonanței procurorului din 7 august 2008 (supra, pct. 13) nu se poate face plângere de tipul celei prevăzute la art. 249¹ C. proc. pen. (infra, pct. 34).

15. Din înscrisurile aflate la dosar nu se poate stabili la ce dată ordonanța din 7 august 2008 i-a fost comunicată efectiv reclamantului. În orice caz, acesta a luat cunoștință de conținutul ei și, la 15 august 2008, a plătit amenda

și cheltuielile judiciare. A depus la dosarul penal chitanțele care adevereau plata sumelor respective.

3. Infirmarea scoaterii de sub urmărire penală de către parchetul ierarhic superior

16. Prin ordonanța din 7 ianuarie 2009, în baza dispozițiilor art. 270 alin. (1) și ale art. 273 alin. (2) C. proc. pen. în vigoare la momentul faptelor (infra, pct. 34), Parchetul de pe lângă Tribunalul Vrancea, în calitate de parchet ierarhic superior Parchetului de pe lângă Judecătoria Focșani, a dispus din oficiu infirmarea ordonanței din 7 august 2008 (supra, pct. 13).

17. În ordonanța din 7 ianuarie 2009, Parchetul de pe lângă Tribunalul Vrancea a avut următorul raționament:

„Analizându-se actele dosarului se constată că, în raport de gradul de pericol social generic și în concret al faptei, de natura relațiilor sociale încălcate de învinuit și de împrejurările concrete în care acesta a comis fapta, sancțiunea administrativă aplicată este nejustificată.

Refuzul categoric al învinuitului de a se supune recoltării probelor biologice în vederea stabilirii alcoolemiei a fost motivat de învinuit prin faptul că anterior depistării în trafic, consumase băuturi alcoolice. În declarația scrisă personal de învinuit este consemnat faptul că a procedat în acest mod «datorită stării de beție» în care se afla, împrejurare care evidențiază pericolul social al faptei și chiar al făptuitorului, care însă nu a fost sancționat în mod corespunzător.

Fapta comisă de învinuit prezintă un grad ridicat de pericol social, pe care legiuitorul însuși a înțeles să-l sancționeze mai aspru decât celelalte infracțiuni la regimul circulației pe drumurile publice, scopul urmărit fiind prevenirea săvârșirii de fapte mai grave, soldate cu vătămări corporale sau daune materiale, pentru că adevăratul motiv al refuzului de a se supune recoltării probelor biologice este tocmai consumul de băuturi alcoolice, uneori exagerat, care ar atrage răspunderea penală și pentru alte consecințe, mai grave.

Limitele ridicate de pedeapsă și natura acesteia (exclusiv închisoarea, fără posibilitatea aplicării unor sancțiuni pecuniare) evidențiază intenția legiuitorului de a sancționa drastic persoanele care comit astfel de fapte penale, astfel că amenda administrativă aplicată învinuitului Mihalache Erik Aurelian nu corespunde scopului preventiv vizat de lege.

Nu trebuie omis faptul că învinuitul, în starea de beție declarată și la volanul unui autovehicul, urma să se deplaseze la o discotecă organizată în localitatea Lepșa (local unde în mod frecvent se consumă băuturi alcoolice), iar consecințele faptei sale puteau fi și mai grave decât cele conștientizate de învinuit.

În raport de toate aceste împrejurări, sancțiunea administrativă este nejustificată, astfel că soluția de scoatere de sub urmărire penală dispusă în cauză va fi infirmată, urmărirea penală redeschisă pentru continuarea cercetărilor și întocmirea actului de sesizare a instanței de judecată.

Văzând și dispozițiile art. 273 alin. (2) C. proc. pen. și ale 270 alin. (1) lit. c) C. proc. pen.

DISPUN:

1. Infirmarea soluției adoptată în dosar [...].
  2. Anularea sancțiunii administrative, constând în amendă în cuantum de 1.000 lei, aplicată învinutului Mihalache Erik Aurelian pentru săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 87 alin. (5) din OUG 195/2002, precum și a obligării acestuia la plata cheltuielilor judiciare către stat în cuantum de 20 lei.
  3. Redeschiderea urmăririi penale față de învinutul Mihalache Erik Aurelian pentru săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 87 alin. (5) din OUG 195/2002 și continuarea cercetărilor conform prezentei ordonanțe.
  4. Dosarul cauzei urmează a fi restituit la Parchetul de pe lângă Judecătoria Focșani spre conformare.”
18. Dosarul cauzei a fost restituit la parchet în vederea continuării cercetărilor penale față de reclamant.

4. Trimiterea în judecată și condamnarea reclamantului

19. La data de 18 februarie 2009, reclamantul a fost informat despre redeschiderea urmăririi penale și a fost audiat cu privire la învinuirile împotriva sa. Materialul de urmărire penală i-a fost prezentat la data de 19 februarie 2009. Reclamantul și-a recunoscut faptele de care era învinuit și nu a solicitat prezentarea de noi mijloace de probă.

20. A fost audiat martorul G.D.

21. Prin rechizitoriul din 24 martie 2009, parchetul a dispus trimiterea în judecată a reclamantului pentru săvârșirea infracțiunii de refuz de a se supune recoltării probelor biologice în vederea stabilirii alcoolemiei. În rechizitoriu, procurorul a expus că la data de 2/3 mai 2008, în jurul orei 01:00, lucrătorii poliției l-au oprit pentru control pe reclamant, aflat la volanul autoturismului personal. A arătat că testul de alcoolemie a ieșit pozitiv, motiv pentru care organele de poliție i-au solicitat reclamantului să îi însoțească la spital în vederea recoltării probelor biologice pentru stabilirea cu exactitate a alcoolemiei, însă acesta a declarat că refuză recoltarea de probe biologice. În probatoriu s-au invocat procesul-verbal de constatare, procesul-verbal de aducere la cunoștință a învinuirii și dreptului la apărare, declarațiile martorului G.D., cazierul judiciar; toate coroborate cu declarația de recunoaștere a faptei de către învinuit.

22. Prin sentința penală din 18 noiembrie 2009, analizând ansamblul probator administrat în cauză, Judecătoria Focșani l-a condamnat pe reclamant la un an închisoare cu suspendarea executării pentru infracțiunea expusă în rechizitoriu. Analizând situația în fapt, instanța a apreciat ca suficientă o pedeapsă într-un cuantum situat sub minimul prevăzut de lege.

23. Prin decizia penală din 10 februarie 2010, Tribunalul Vrancea a respins ca nefondat apelul declarat de reclamant împotriva sentinței sus-menționate.

24. Reclamantul a declarat recurs împotriva deciziei penale. În special, acesta a susținut că instanța nu a fost legal sesizată, actul de urmărire penală și actul de sesizare fiind lovite de nulitate absolută, prin încălcarea principiului *non bis in idem*. Acesta a arătat că, prin ordonanța din 7 august

2008, Parchetul a dispus scoaterea sa de sub urmărire penală și i-a aplicat o amendă administrativă, ceea ce, în opinia sa, a constituit încetarea urmăririi penale. A adăugat că, ulterior, Parchetul de pe lângă Tribunalul Vrancea, în mod greșit a infirmat din oficiu ordonanța de scoatere de sub urmărire penală și că nu s-a formulat nicio plângere împotriva ordonanței din 7 august 2008 în condițiile art. 249¹ alin. (3) C. proc. pen. (supra, pct. 14; infra, pct. 34).

25. Prin decizia penală definitivă din 14 iunie 2010, Curtea de Apel Galați a respins recursul reclamantului și a confirmat temeinicia deciziei pronunțate în apel. Referitor la susținerea reclamantului privind nerespectarea principiului *non bis in idem*, curtea de apel a reținut următoarele:

„Potrivit art. 4 alin. 1 din Protocolul nr. 7 la Convenția Europeană a Drepturilor Omului nimeni nu poate fi urmărit sau pedepsit penal de către jurisdicțiile aceluiași stat pentru săvârșirea infracțiunii pentru care a fost deja achitat sau condamnat printr-o hotărâre definitivă conform legii și procedurii penale ale acestui stat.

Acest principiu se regăsește și în codul de procedură penală român care la art. 10 alin. (1) lit. j) Cod procedură penală prevede că acțiunea penală nu poate fi pusă în mișcare, iar când a fost pusă în mișcare nu mai poate fi exercitată dacă există autoritate de lucru judecat.

Așadar, pentru ca inculpatul să fie îndreptățit să invoce încălcarea principiului *non bis in idem* era necesar ca anterior să fi parcurs o procedură finalizată printr-o hotărâre judecătorească definitivă de condamnare sau de achitare.

Or, ordonanța din 7.08.2008 prin care procurorul a dispus scoaterea de sub urmărire penală nu poate fi calificată drept un act jurisdicțional care să fi intrat în puterea lucrului judecat, neputând fi echivalată unei hotărâri judecătorești definitive.

Dreptul procurorului de a relua urmărirea penală în caz de redeschidere a urmăririi, conform dispozițiilor art. 270 alin. (1) lit. c) Cod procedură penală și art. 273 alin. (1) Cod procedură penală, nu este ținut de un termen sau de lipsa plângerii împotriva soluției de scoatere de sub urmărire penală, astfel că reactivarea procedurii împotriva învinutului Mihalache Erik Aurelian prin ordonanța din 7.01.2009 s-a făcut cu respectarea normelor legale.

Constatând, pe de o parte, că în cauză nu este incident principiul *non bis in idem* și pe de altă parte, că reluarea și desfășurarea urmăririi penale s-a făcut cu respectarea procedurii penale, Curtea va da un fine de neprimire susținerilor potrivit cărora urmărirea penală, precum și actul de sesizare a instanței, ar fi lovite de nulitate absolută.”

26. Având în vedere răspunderea penală a reclamantului, curtea de apel, după analiza ansamblului probator, a constatat că prima instanță și cea de apel au reținut o situație de fapt corectă, au dat faptei încadrarea juridică corespunzătoare și au stabilit pedeapsa corespunzătoare.

5. Alte aspecte faptice relevante în cauză

a) Ancheta privind modul de aplicare a art. 18¹ din Codul penal

27. La 17 ianuarie 2013, Procurorul General al României a adresat parchetelor din țară o notă prin care le solicita să verifice modul în care se

aplicau dispozițiile art. 18¹ din Codul penal în contextul, printre altele, al infracțiunilor contra siguranței circulației pe drumurile publice. Nota urmărea identificarea criteriilor folosite în practica instanțelor și parchetelor pentru evaluarea gradului de pericol social asociat unei fapte și făcea referire expresă la infracțiunile prevăzute de OUG nr. 195/2002. Procurorul General a solicitat totodată parchetelor din subordine să îi transmită rezultatele controalelor pe care le-au efectuat în 2011 și 2012, precum și măsurile dispuse în urma acestor controale. Potrivit notei, scopul acestui exercițiu era de a identifica criteriile care justificaseră aplicarea art. 18¹ C. pen. de către instanțe și parchete.

b) Demersuri în sarcina reclamantului în vederea restituirii sumelor plătite în executarea ordonanței din 7 august 2008

28. La 10 martie 2013, prim-procurorul Parchetului Focșani a solicitat Administrației Financiare să procedeze la restituirea amenzii plătite de reclamant în aplicarea ordonanței din 7 august 2008 (supra, pct. 15).

29. La 3 octombrie 2013, parchetul a informat Direcția Generală a Finanțelor Publice („DGFP”) Vrancea că sumele plătite de reclamant în executarea ordonanței din 7 august 2008 trebuiau să fie restituite reclamantului. La 4 octombrie 2013, la domiciliul reclamantului s-a prezentat un polițist care l-a informat că, pentru a obține restituirea sumelor plătite cu titlu de amendă administrativă și de cheltuieli judiciare, trebuia să depună cerere la DGFP Vrancea. Reclamantul a semnat procesul-verbal întocmit cu această ocazie.

30. Conform documentelor depuse la dosar, reclamantul nu a solicitat restituirea sumelor plătite.

II. DREPTUL ȘI PRACTICA INTERNE RELEVANTE

A. Constituția

31. Art. 132 din Constituție, intitulat Statutul procurorilor, prevede la alin. (1) următoarele:

„Procurorii își desfășoară activitatea potrivit principiului legalității, al imparțialității și al controlului ierarhic, sub autoritatea ministrului justiției.”

Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002

32. Dispozițiile din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice („OUG nr. 195/2002”) cu relevanță în speță prevăd următoarele:

CAPITOLUL I
Dispoziții generale
Art. 1

„(1) Circulația pe drumurile publice a vehiculelor, pietonilor și a celorlalte categorii de participanți la trafic, drepturile, obligațiile și răspunderile care revin persoanelor fizice și juridice, precum și atribuțiile unor autorități ale administrației publice, instituții și organizații sunt supuse dispozițiilor prevăzute în prezenta ordonanță de urgență.

(2) Dispozițiile prevăzute în prezenta ordonanță de urgență au ca scop asigurarea desfășurării fluente și în siguranță a circulației pe drumurile publice, precum și ocrotirea vieții, integrității corporale și a sănătății persoanelor participante la trafic sau aflate în zona drumului public, protecția drepturilor și intereselor legitime ale persoanelor respective, a proprietății publice și private, cât și a mediului.

[...]

(5) Prevederile prezentei ordonanțe de urgență se aplică tuturor participanților la trafic, precum și autorităților care au atribuții în domeniul circulației și siguranței pe drumurile publice și în domeniul protecției mediului.”

CAPITOLUL VI
Infrațiuni și pedepse
Art. 84

„Nerespectarea dispozițiilor privind circulația pe drumurile publice, care întrunește elementele constitutive ale unei infrațiuni, atrage răspunderea penală și se sancționează potrivit prezentei ordonanțe de urgență.”

Art. 87 alin. (5)

„Refuzul [...] conducătorului unui autovehicul [...] de a se supune recoltării probelor biologice sau testării aerului expirat, în vederea stabilirii alcoolemiei ori a prezenței de produse sau substanțe stupefiante ori a medicamentelor cu efecte similare acestora, se pedepsește cu închisoare de la 2 la 7 ani.”

C. Codul penal

33. Articolele din Codul penal în vigoare la momentul faptelor cu relevanță în prezenta cauză prevedeau următoarele:

Art. 17

„Infrațiunea este fapta care prezintă pericol social, săvârșită cu vinovăție și prevăzută de legea penală.

Infrațiunea este singurul temei al răspunderii penale.”

Art. 18

„Fapta care prezintă pericol social în înțelesul legii penale este orice acțiune sau inacțiune prin care se aduce atingere uneia dintre valorile arătate în art. 1 și pentru sancționarea căreia este necesară aplicarea unei pedepse.”

Art. 18¹

„(1) Nu constituie infracțiune fapta prevăzută de legea penală, dacă prin atingerea minimă adusă uneia din valorile apărute de lege și prin conținutul ei concret, fiind lipsită în mod vădit de importanță, nu prezintă gradul de pericol social al unei infracțiuni.

(2) La stabilirea în concret a gradului de pericol social se ține seama de modul și mijloacele de săvârșire a faptei, de scopul urmărit, de împrejurările în care fapta a fost comisă, de urmarea produsă sau care s-ar fi putut produce, precum și de persoana și conduita făptuitorului, dacă este cunoscut.

(3) În cazul faptelor prevăzute în prezentul articol, procurorul sau instanța aplică una din sancțiunile cu caracter administrativ prevăzute în art. 92.”

Art. 91

„Când instanța dispune înlocuirea răspunderii penale, aplică una din următoarele sancțiuni cu caracter administrativ:

[...]

c) amendă de la 10 lei la 1.000 lei.”

Art. 141

„Prin «lege penală» se înțelege orice dispoziție cu caracter penal cuprinsă în legi sau decrete.”

D. Codul de procedură penală

34. Dispozițiile relevante din Codul de procedură penală în vigoare la momentul faptelor prevedeau următoarele:

Art. 10

Acțiunea penală nu poate fi pusă în mișcare, iar când a fost pusă în mișcare nu mai poate fi exercitată dacă:

[...]

b¹) fapta nu prezintă gradul de pericol social al unei infracțiuni; [...]

g) a intervenit [...] prescripția [...];

j) există autoritatea de lucru judecat [...].”

Art. 11

„Când se constată existența vreunuia din cazurile prevăzute în art. 10:

1. În cursul urmăririi penale procurorul, la propunerea organului de cercetare penală sau din oficiu, dispune: [...]

b) scoaterea de sub urmărire, în cazurile prevăzute în art. 10 lit. a)-e), când există învinuit sau inculpat în cauză;

[...]”

Art. 22 alin. (1)

„Hotărârea definitivă a instanței penale are autoritate de lucru judecat în fața instanței civile care judecă acțiunea civilă, cu privire la existența faptei, a persoanei care a săvârșit-o și a vinovăției acesteia.”

**Art. 229
Învinuitul**

„Persoana față de care se efectuează urmărirea penală se numește învinuit cât timp nu a fost pusă în mișcare acțiunea penală împotriva sa.”

Art. 246

„(1) Copie de pe ordonanța sau rezoluția prin care procurorul dispune încetarea urmăririi penale se comunică [...] învinuitului sau inculpatului [...]”.

Art. 249

„(1) Scoaterea de sub urmărirea penală are loc când se constată existența vreunui dintre cazurile prevăzute în art. 10 lit. a)-e) și există învinuit sau inculpat în cauză.

[...]

(3) În cazul prevăzut în art. 10 lit. b¹) procurorul se pronunță prin ordonanță.”

Art. 249¹

„[...] (3) Împotriva ordonanței prin care s-a dispus scoaterea de sub urmărire penală în temeiul art. 10 alin. 1 lit. b¹) se poate face plângere în termen de 20 de zile de la înștiințarea prevăzută în art. 246.

(4) Punerea în executare a ordonanței prin care s-a aplicat sancțiunea cu caracter administrativ a amenzii se face după expirarea termenului prevăzut în alin. 3, iar dacă s-a făcut plângere și a fost respinsă, după respingerea acesteia.”

Art. 262

„Dacă procurorul constată că au fost respectate dispozițiile legale care garantează aflarea adevărului, că urmărirea penală este completă, existând probele necesare și legal administrate, procedează, după caz, astfel:

[...]

2. dă ordonanță prin care:

a) clasează, scoate de sub urmărire sau încetează urmărirea penală potrivit dispozițiilor art. 11.

Dacă procurorul dispune scoaterea de sub urmărire în temeiul art. 10 lit. b¹), face aplicarea art. 18¹ alin. 3 din Codul penal; [...]”

Art. 270

(1) Urmărirea penală este reluată în caz de:

[...]

c) redeschidere a urmăririi penale. [...]”

Art. 273

„(1) Redeschiderea urmăririi penale în cazul în care s-a dispus [...] scoaterea de sub urmărire are loc dacă ulterior se constată că nu a existat în fapt cazul care a determinat luarea acestor măsuri sau că a dispărut împrejurarea pe care se întemeia încetarea sau scoaterea de sub urmărire.

(2) Redeschiderea urmăririi penale se dispune de procuror prin ordonanță.”

Art. 275

„(1) Orice persoană poate face plângere împotriva măsurilor și actelor de urmărire penală, dacă prin acestea s-a adus o vătămare intereselor sale legitime. [...]”

Art. 278

(1) Plângerea împotriva măsurilor luate sau a actelor efectuate de procuror ori efectuate pe baza dispozițiilor date de acesta se rezolvă de prim-procurorul parchetului [...]”

Art. 278¹

„(1) După respingerea plângerii făcute conform art. 275-278 împotriva rezoluției de neîncepere a urmăririi penale sau a ordonanței ori, după caz, a rezoluției de clasare, de scoatere de sub urmărire penală sau de încetare a urmăririi penale, date de procuror, persoana vătămată, precum și orice alte persoane ale căror interese legitime sunt vătămate pot face plângere, în termen de 20 de zile de la data comunicării de către procuror a modului de rezolvare, potrivit art. 277 și 278, la judecătorul de la instanța căreia i-ar reveni, potrivit legii, competența să judece cauza în primă instanță. [...]”

Art. 415

„(1) Hotărârile instanțelor penale devin executorii la data când au rămas definitive.

(2) Hotărârile nedefinitive sunt executorii atunci când legea dispune aceasta.”

Art. 441¹

„[...] [E]xecutarea amenzii se efectuează potrivit art. 442 și 443.”

Art. 442

„(1) Amenda judiciară se pune în executare de către organul judiciar care a aplicat-o.

(2) Punerea în executare se face prin trimiterea unui extras de pe acea parte din dispozitiv care privește aplicarea amenzii judiciare organului care, potrivit legii, execută amenda penală.

(3) Executarea amenzilor judiciare se face de organul arătat în alineatul precedent.”

Art. 443

„[...] (2) Când obligarea la plata cheltuielilor judiciare avansate de stat s-a dispus prin ordonanță, punerea în executare se face de procuror, aplicându-se în mod corespunzător dispozițiile art. 442 alin. 2.”

35. Guvernul a depus la dosar exemple extrase dintr-o jurisprudență conform căreia numai hotărârile pronunțate de instanțe au autoritate de lucru judecat, nu și actele procurorului anterioare sesizării instanței, ca de exemplu o ordonanță prin care s-a dispus scoaterea de sub urmărire penală (a se vedea, de exemplu, decizia nr. 346 din 30 ianuarie 2015 a Înaltei Curți de Casație și Justiție, precum și o decizie pronunțată la 14 noiembrie 2017 de Curtea de Apel București).

III. RAPORTUL EXPLICATIV LA PROTOCOLUL NR. 7 LA CONVENȚIE

36. Raportul explicativ la Protocolul nr. 7 a fost întocmit de Comitetul Director pentru Drepturile Omului și prezentat Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei. Se explică de la început că textul raportului în sine „nu constituie un instrument de interpretare autentică a textului protocolului, deși poate facilita înțelegerea dispozițiilor conținute de acesta”.

37. Părțile relevante în speță din raportul explicativ au următorul cuprins:

„22. [...] Conform definiției date în Raportul explicativ la Convenția europeană privind valoarea internațională a hotărârilor represive, o hotărâre este definitivă «dacă, potrivit expresiei consacrate, a dobândit autoritate de lucru judecat. Acest lucru este valabil atunci când hotărârea este irevocabilă, adică atunci când nu mai poate fi supusă căilor de atac ordinare sau dacă părțile au epuizat respectivele căi de atac ori nu le-au exercitat înainte».”

[...]

Art. 4

[...]

27. Sintagma «de către jurisdicțiile aceluiași stat» limitează aplicarea articolului la nivel național. Alte convenții ale Consiliului Europei, ca de exemplu Convenția europeană de extrădare (1957), Convenția europeană privind valoarea internațională a hotărârilor represive (1970) și Convenția europeană privind transferul de proceduri în materie penală (1972) reglementează aplicarea acestui principiu la nivel internațional.

[...]

29. Principiul consacrat în această dispoziție se aplică exclusiv după achitarea sau condamnarea persoanei în cauză printr-o hotărâre definitivă conform legii și procedurii penale ale statului respectiv. Înseamnă că este necesar să fi existat o hotărâre definitivă, conform definiției raportate mai sus, la pct. 22.

30. Redeschiderea procesului este totuși posibilă, conform legii statului respectiv, dacă apar fapte noi ori recent descoperite sau dacă reiese că a existat un viciu fundamental de procedură, de natură să afecteze soluționarea cauzei fie în favoarea, fie în defavoarea persoanei în cauză.

31. Sintagma «fapte noi ori recent descoperite» cuprinde toate mijloacele de probă referitoare la fapte existente deja. De asemenea, acest articol nu exclude redeschiderea procesului în favoarea persoanei condamnate, nici orice altă modificare a hotărârii în favoarea persoanei condamnate.”

IV. ELEMENTE RELEVANTE DE DREPT INTERNAȚIONAL

38. Art. 14 pct. 7 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice, adoptat de Organizația Națiunilor Unite, prevede următoarele:

„Nimeni nu poate fi urmărit sau pedepsit din pricina unei infracțiuni pentru care a fost deja achitat sau condamnat printr-o hotărâre definitivă în conformitate cu legea și cu procedura penală a fiecărei țări.”

39. Convenția de la Viena din 1969 cu privire la dreptul tratatelor prevede:

Articolul 31

Regulă generală de interpretare

„1. Un tratat trebuie să fie interpretat cu bună credință potrivit sensului obișnuit ce urmează a fi atribuit termenilor tratatului în contextul lor și în lumina obiectului și scopului său.

2. În vederea interpretării unui tratat, contextul cuprinde, în afară de text, preambulul și anexele:

a) orice acord în legătură cu tratatul și care a intervenit între părți cu prilejul încheierii tratatului;

b) orice instrument stabilit de către una sau mai multe părți cu prilejul încheierii tratatului și acceptat de celelalte părți ca instrument având legătură cu tratatul.

3. Se va ține seama, odată cu contextul:

a) de orice acord ulterior intervenit între părți cu privire la interpretarea tratatului sau la aplicarea dispozițiilor sale;

b) de orice practică urmată ulterior în aplicarea tratatului prin care este stabilit acordul părților în privința interpretării tratatului;

c) de orice regulă pertinentă de drept internațional aplicabilă relațiilor dintre părți.

4. Un termen va fi înțeles într-un sens special dacă este stabilit că aceasta a fost intenția părților.”

Articolul 32

Mijloace complementare de interpretare

„Se poate recurge la mijloace complementare de interpretare îndeosebi la lucrările pregătitoare și la împrejurările în care a fost încheiat tratatul fie pentru a se confirma sensul rezultând din aplicarea articolului 31, fie pentru a se determina sensul atunci când interpretarea dată conform articolului 31:

a) lasă sensul ambiguu sau obscur; sau

b) duce la un rezultat vădit absurd sau nerațional.”

Articolul 33

Interpretarea tratatelor autentificate în două sau mai multe limbi

„1. Când un tratat a fost autentificat în două sau mai multe limbi, textul său are aceeași valoare în fiecare din aceste limbi, afară numai dacă tratatul nu dispune sau dacă părțile nu convin ca, în caz de divergență, unul din texte să aibă precădere.

2. O versiune a tratatului în altă limbă decât cele în care textul a fost autentificat nu va fi considerată drept text autentic decât dacă tratatul prevede sau dacă părțile au convenit aceasta.

3. Termenii unui tratat sunt presupuși a avea același înțeles în diversele texte autentice.

4. În afară de cazul în care un text determinat are precădere în conformitate cu paragraful 1, atunci când comparația textelor autentice învederează o deosebire de scris pe care aplicarea articolelor 31 și 32 nu îngăduie a o elimina, se va adopta sensul care, ținându-se seama de obiectul și de scopul tratatului, împacă cel mai bine aceste texte.”

V. DREPTUL UNIUNII EUROPENE ȘI JURISPRUDENȚA CURȚII DE JUSTIȚIE A UNIUNII EUROPENE

40. Articolul 50 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europe, adoptată la 12 decembrie 2007, prevede următoarele:

„Nimeni nu poate fi judecat sau condamnat pentru o infracțiune pentru care a fost deja achitat sau condamnat în cadrul Uniunii, prin hotărâre judecătorească definitivă, în conformitate cu legea.”

41. Articolul 54 din Convenția de aplicare a Acordului de la Schengen din 14 iunie 1985 („CAAS”) prevede:

„O persoană în privința căreia s-a pronunțat o hotărâre definitivă într-o Parte Contractantă, nu poate fi urmărită pentru aceleași fapte de o altă Parte Contractantă, cu condiția ca, în caz de condamnare, hotărârea sa fi fost executată, să fie în curs de executare sau să nu mai poată fi executată potrivit legii Părții Contractante care a pronunțat condamnarea.”

42. În hotărârea pronunțată de Curtea de Justiție a Comunităților Europene la 11 februarie 2003 în cauza *Hüseyin Güzütok și Klaus Brügge* (cauzele conexe C-187/01 și C-385/01, EU:C:2003:87, pct. 31) se precizează că „faptul că nicio jurisdicție nu intervine în cadrul unei astfel de proceduri și că decizia adoptată la sfârșitul acesteia nu ia forma unei hotărâri nu este de natură să infirme această interpretare”, cu alte cuvinte să împiedice aplicarea principiului *non bis in idem*.

43. În Hotărârea *Piotr Kossowski împotriva Generalstaatsanwaltschaft Hamburg* din 29 iunie 2016, Curtea de Justiție a Comunităților Europene [CJUE; (Marea Cameră) ECLI:EU:C:2016:483] a explicat astfel noțiunea de „hotărâre definitivă”:

„34. Pentru a se putea considera că în privința unei persoane «a fost pronunțată o hotărâre definitivă» pentru faptele de care este acuzată, în sensul acestui articol, trebuie, în primul rând, ca acțiunea penală să se fi stins în mod definitiv (a se vedea, în acest sens, hotărârea din 5 iunie 2014, *M*, C-398/12, EU:C:2014:1057, pct. 31 și jurisprudența citată).

35. Aprecierea acestei prime condiții trebuie să fie realizată pe baza dreptului statului contractant care a pronunțat decizia penală în cauză. Astfel, o decizie care, potrivit dreptului statului contractant în care s-a început urmărirea penală împotriva unei persoane, nu stinge definitiv acțiunea penală la nivel național nu poate constitui, în principiu, un impediment procedural în calea începerii sau a continuării urmăririi penale

pentru aceleași fapte împotriva acestei persoane într-un alt stat contractant (a se vedea, în acest sens, hotărârea din 22 decembrie 2008, *Turanský*, C-491/07, EU:C:2008:768, pct. 36, și hotărârea din 5 iunie 2014, *M*, C-398/12, EU:C:2014:1057, pct. 32 și 36).

36. Din decizia de trimitere reiese că, în cauza principală, în dreptul polonez, decizia Parchetului Districtual din Kołobrzeg de încetare a urmăririi penale stinge definitiv acțiunea penală în Polonia.

[...]

38. În ceea ce privește circumstanțele potrivit cărora, pe de o parte, decizia în discuție în litigiul principal a fost luată de Parchetul Districtual din Kołobrzeg în calitate de minister public și, pe de altă parte, nu a fost executată nicio pedeapsă, acestea nu sunt determinante pentru a aprecia dacă această decizie stinge în mod definitiv acțiunea penală.

39. Astfel, articolul 54 din CAAS se aplică în egală măsură deciziilor emise de o autoritate chemată să participe la administrarea justiției penale în ordinea juridică națională în cauză, precum Parchetul Districtual din Kołobrzeg, prin care se pune capăt în mod definitiv urmăririi penale într-un stat membru, deși astfel de decizii sunt adoptate fără implicarea unei instanțe și nu iau forma unei hotărâri judecătorești (a se vedea, în acest sens, hotărârea din 11 februarie 2003, *Gözütok și Brügge*, C-187/01 și C-385/01, EU:C:2003:87, pct. 28 și 38).

40. În ceea ce privește absența unei pedepse, trebuie să se observe că articolul 54 din CAAS nu prevede condiția ca pedeapsa să fi fost executată sau să fie în curs de executare sau să nu mai poată fi executată conform legilor statului contractant de origine decât în caz de condamnare.

41. Menționarea unei pedepse nu trebuie, prin urmare, să fie interpretată ca supunând aplicabilitatea articolului 54 din CAAS, în afara ipotezei unei condamnări, unei condiții suplimentare.

42. Pentru a stabili dacă o decizie precum cea în discuție în litigiul principal reprezintă o hotărâre definitivă în sensul articolului 54 din CAAS, trebuie, în al doilea rând, să se asigure că această decizie a fost pronunțată în urma unei aprecieri asupra fondului cauzei (a se vedea, în acest sens, hotărârea din 10 martie 2005, *Miraglia*, C-469/03, EU:C:2005:156, pct. 30, și hotărârea din 5 iunie 2014, *M*, C-398/12, EU:C:2014:1057, pct. 28).

43. În acest sens, trebuie să se țină seama de obiectivul urmărit de reglementarea din care face parte articolul 54 din CAAS, precum și de contextul său (a se vedea, în acest sens, hotărârea din 16 octombrie 2014, *Welmory*, C-605/12, EU:C:2014:2298, pct. 41 și jurisprudența citată).

[...]

47. Prin urmare, interpretarea caracterului definitiv, în sensul articolului 54 din CAAS, al unei decizii penale a unui stat membru trebuie să se realizeze în lumina necesității nu doar de a asigura libera circulație a persoanelor, dar și de a promova prevenirea criminalității și de a combate acest fenomen în spațiul de libertate, securitate și justiție.

48. Având în vedere considerațiile de mai sus, o decizie prin care se dispune încetarea urmăririi penale precum cea în discuție în litigiul principal, care a fost adoptată întrucât parchetul nu a continuat acțiunea penală pentru simplul motiv că inculpatul refuzase să dea declarație și că victima și un martor din auzite locuiau în Germania, astfel încât aceștia nu au putut fi audiați în timpul urmăririi penale, iar afirmațiile victimei nu au

putut, astfel, să fie verificate, fără ca o urmărire penală mai aprofundată să fie efectuată pentru a aduna și a examina elemente de probă, nu constituie o decizie precedată de o apreciere asupra fondului.

[...]”

ÎN DREPT

I. CU PRIVIRE LA PRETINSA ÎNCĂLCARE A ART. 4 DIN PROTOCOLUL NR. 7 LA CONVENȚIE

44. Reclamantul susține că a fost urmărit penal și condamnat de două ori pentru aceleași fapte, ceea ce constituie o încălcare a art. 4 din Protocolul nr. 7 la Convenție. De asemenea, consideră că redeschiderea urmăririi penale împotriva sa nu a fost în conformitate cu criteriile formulate la art. 4 § 2. Art. 4 din Protocolul nr. 7 la Convenție prevede următoarele:

„1. Nimeni nu poate fi urmărit sau pedepsit penal de către jurisdicțiile aceluiași Stat pentru săvârșirea infracțiunii pentru care a fost deja achitat sau condamnat printr-o hotărâre definitivă conform legii și procedurii penale ale acestui stat.

2. Dispozițiile paragrafului precedent nu împiedică redeschiderea procesului conform legii și procedurii penale a statului respectiv, dacă fapte noi ori recent descoperite sau un viciu fundamental în cadrul procedurii precedente sunt de natură să afecteze hotărârea pronunțată.

3. Nici o derogare de la prezentul articol nu este îngăduită în temeiul art. 15 din Convenție.”

45. Guvernul contestă acest argument.

A. Cu privire la admisibilitate

46. Curtea consideră că cererea ridică probleme complexe din perspectiva dreptului Convenției, astfel încât nu o poate respinge ca fiind în mod vădit neîntemeiată în sensul art. 35 § 3 lit. a). De asemenea, constatând că aceasta nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate, Curtea o declară admisibilă.

B. Cu privire la fond

47. Curtea reamintește că garanția consacrată prin art. 4 din Protocolul nr. 7 ocupă un loc primordial în sistemul de protecție al Convenției, astfel cum o atestă faptul că art. 15 nu îngăduie nicio derogare de la aceasta în caz de război sau alt pericol public.

48. Protecția împotriva repetării urmăririi penale este una dintre garanțiile specifice care decurg din principiul general al echității procesului în materie penală. Art. 4 din Protocolul nr. 7 la Convenție consacră un drept fundamental care garantează că nimeni nu poate fi judecat sau condamnat pentru o infracțiune pentru care a fost deja achitat sau condamnat printr-o hotărâre

definitivă [*Marguš împotriva Croației* (MC), nr. 4455/10, pct. 114, CEDO 2014 (extrase); *Sergey Zolotukhin împotriva Rusiei* (MC), nr. 14939/03, pct. 58, CEDO 2009; *Nikitin împotriva Rusiei*, nr. 50178/99, pct. 35, CEDO 2004-VIII; și *Kadušić împotriva Elveției*, nr. 43977/13, pct. 82, 9 ianuarie 2018]. Repetarea procesului sau a pedepsei este elementul central al situației juridice vizate de art. 4 din Protocolul nr. 7 (*Nikitin*, citată anterior, pct. 35).

49. Curtea constată că, în formularea pe care o are, primul alineat al art. 4 din Protocolul nr. 7 enumeră cele trei componente ale principiului *non bis in idem*: cele două proceduri trebuie să fie de natură „penală” (1), trebuie să aibă ca obiect aceleași fapte (2) și trebuie să existe o repetare a urmăririi penale (3). Curtea va examina succesiv fiecare dintre aceste componente.

1. Clarificarea aspectului dacă procedura în urma căreia s-a emis ordonanța din 7 august 2008 a avut caracter penal

50. Trebuie observat că, prin ordonanța din 7 august 2008, parchetul a dispus scoaterea de sub urmărire penală a reclamantului pentru refuzul de a se supune recoltării probelor biologice în vederea stabilirii alcoolemiei, considerând că fapta nu constituia o infracțiune în sensul dreptului penal. Prin aceeași ordonanță, parchetul i-a aplicat totuși reclamantului o sancțiune pe care Codul penal o definea ca „administrativă”. Prin urmare, pentru a stabili dacă reclamantul a fost „achitat sau condamnat printr-o hotărâre definitivă, conform legii și procedurii penale ale ace[lui] stat”, este necesar să se examineze mai întâi dacă această primă procedură avea ca obiect o cauză „penală” în sensul art. 4 din Protocolul nr. 7.

a) Argumentele părților

i. Guvernul

51. Guvernul precizează că art. 87 alin. (5) din OUG nr. 194/2002 intră sub incidența dreptului penal român, având în vedere scopul urmărit de această dispoziție, încadrarea faptei ca infracțiune și pedeapsa aplicată. Susține că faptul că reclamantului i s-a aplicat o sancțiune cu caracter administrativ nu a schimbat cu nimic natura procedurii: în opinia sa, aceasta a rămas penală, pedeapsa fiind doar „împrumutată” din domeniul administrativ.

ii. Reclamantul

52. Reclamantul susține că amenda aplicată prin ordonanța procurorului din 7 august 2008 a avut caracter „penal” în sensul art. 4 din Protocolul nr. 7.

b) Motivarea Curții

53. Curtea reamintește că încadrarea juridică a procedurii în dreptul național nu poate constitui singurul criteriu relevant pentru aplicabilitatea principiului *non bis in idem* în raport cu art. 4 § 1 din Protocolul nr. 7.

54. Curtea reafirmă autonomia noțiunii „acuzatie în materie penală” astfel cum o concepe art. 6 § 1. Potrivit jurisprudenței sale constante, existența sau inexistența unei „acuzatii în materie penală” se apreciază în baza a trei criterii, denumite în mod curent „criteriile *Engel*” [*Engel și alții împotriva Țărilor de Jos*, 8 iunie 1976, pct. 82, seria A nr. 22; *A și B împotriva Norvegiei* (MC), nr. 24130/11 și 29758/11, pct. 107, 15 noiembrie 2016; și *Ramos Nunes de Carvalho e Sá împotriva Portugaliei*, nr. 55391/13 și alte 2 cereri, pct. 122, 6 noiembrie 2018]. Primul este încadrarea juridică a infracțiunii în dreptul național; al doilea este natura însăși a infracțiunii; iar cel de al treilea este gradul de severitate al pedepsei la care persoana în cauză riscă să fie condamnată. Criteriile al doilea și al treilea sunt alternative și nu neapărat cumulative. Acest lucru nu împiedică o abordare cumulativă dacă analiza separată a fiecărui criteriu nu permite să se ajungă la o concluzie clară cu privire la existența unei acuzații în materie penală [*Sergey Zolotukin*, citată anterior, pct. 53; și *A și B împotriva Norvegiei*, citată anterior, pct. 105; a se vedea de asemenea *Escoubet împotriva Belgiei* (MC), nr. 26780/95, pct. 32, CEDO 1999-VII].

55. Curtea va cerceta în cele ce urmează dacă, în aplicarea criteriilor *Engel* sus-menționate, aplicarea unei amenzi administrative reclamantului pentru faptele de care era acuzat se încadrează în noțiunea „procedură penală”.

i. Încadrarea juridică a infracțiunii în dreptul național

56. Curtea constată că fapta pentru care reclamantul a fost urmărit penal, respectiv refuzul de a se supune recoltării probelor biologice în vederea stabilirii alcoolemiei, era pedepsită de art. 87 alin. (5) din OUG nr. 195/2002, descrisă în capitolul „Infracțiuni și pedepse”, și că putea fi pedepsită cu închisoarea. Potrivit ambelor părți, acest text de lege intra sub incidența dreptului penal român.

57. În continuare, Curtea reține aplicarea, în prezenta cauză, a art. 18¹ C. pen., potrivit căruia nu constituie infracțiune fapta prevăzută de legea penală, dacă prin atingerea minimă adusă uneia din valorile apărute de lege și prin conținutul ei concret, fiind lipsită în mod vădit de importanță, nu prezintă gradul de pericol social al unei infracțiuni (supra, pct. 33). În această situație, procurorul putea dispune scoaterea de sub urmărire penală și aplicarea nu a sancțiunii penale prevăzute în definiția infracțiunii de care era acuzat reclamantul, ci a unei alte sancțiuni, de asemenea prevăzută de Codul penal și caracterizată în acest cod ca „administrativă”.

58. În speță, prin ordonanța din 7 august 2008, parchetul a dispus scoaterea de sub urmărire penală a reclamantului, constatând că fapta nu constituia infracțiune deși intra sub incidența dreptului penal, și i-a aplicat o sancțiune

cu caracter administrativ. În orice caz, caracterizarea dată de dreptul național este doar un punct de plecare, iar indicația pe care o oferă are doar o valoare formală și relativă (a se vedea printre multe altele *Engel și alții*, citată anterior, pct. 82, și *Sergey Zolotukhin*, citată anterior, pct. 53). Prin urmare, Curtea va examina în continuare natura însăși a normei interne care a constituit temeiul legal al sancțiunii aplicate persoanei în cauză, precum și gradul de severitate al acesteia din urmă.

ii. Natura însăși a normei interne aplicabile

59. Prin natura sa, constituirea în infracțiune, prin OUG nr. 195/2002, a refuzului unei persoane de a se supune recoltării probelor biologice în vederea stabilirii alcoolemiei avea ca scop, în temeiul art. 1 alin. (2) din OUG, să asigure, printre altele, ocrotirea vieții, integrității corporale și a sănătății persoanelor participante la trafic, precum și protecția drepturilor și intereselor legitime ale persoanelor respective, a proprietății publice și private, cât și a mediului, valori care intră în sfera de protecție a dreptului penal. Dispozițiile ordonanței în discuție se aplicau, în conformitate cu art. 1 alin. (5) din OUG, tuturor cetățenilor participanți la traficul rutier, nu unui grup cu statut specific. Pedepsa prevăzută în cazul constatării săvârșirii infracțiunii prevăzute la art. 87 alin. (5) din OUG nr. 195/2002 era severă, respectiv închisoare de la 2 la 7 ani, și avea ca scop pedepsirea și descurajarea comportamentelor care riscu să aducă atingere valorilor sociale protejate prin lege (supra, pct. 32).

60. Curtea consideră la fel de important să se rețină că, deși fapta de care era acuzat reclamantul nu era încadrată ca infracțiune în ordonanța din 7 august 2008, nu este mai puțin adevărat că aceasta intra în domeniul de aplicare al unei dispoziții de drept penal. Deși, într-o primă etapă, fapta de natură penală de care a fost acuzat reclamantul a fost considerată ca fiind lipsită în mod vădit de importanță prin atingerea minimă adusă uneia din valorile apărute de legea penală și prin conținutul ei concret, nu este exclusă, în sine, posibilitatea ca acesteia să i se atribuie o încadrare „penală” în sensul autonom al Convenției: nimic din textul acesteia nu sugerează că natura penală a unei infracțiuni, în sensul „criteriilor *Engel*”, implică neapărat un anumit grad de gravitate [*Ezeh și Connors împotriva Regatului Unit* (MC), nr. 39665/98 și 40086/98, pct. 104, CEDO 2003-X]. În plus, în cadrul celei de a doua proceduri, aceeași faptă a fost încadrată ca infracțiune. Curtea este de acord că norma legală în temeiul căreia parchetul l-a urmărit penal pe reclamant și l-a sancționat prin ordonanța din 7 august 2008 era de natură penală.

iii. Gradul de severitate al sancțiunii

61. Gradul de severitate al sancțiunii se stabilește în raport cu pedeapsa maximă prevăzută de dispoziția legală aplicabilă. Deși pedeapsa aplicată în mod concret este un factor relevant, aceasta nu diminuează importanța mizei inițiale (*Sergey Zolotukhin*, citată anterior, pct. 56; *Greco împotriva*

României, nr. 75101/01, pct. 54, 30 noiembrie 2006; și *Tomasović împotriva Croației*, nr. 53785/09, pct. 23, 18 octombrie 2011).

62. În prezenta cauză, art. 87 alin. (5) din OUG 195/2002 prevedea, pentru faptele constitutive ale infracțiunii de refuz de a se supune recoltării probelor biologice în vederea stabilirii alcoolemiei, o pedeapsă de la 2 la 7 ani de închisoare. Chiar dacă a considerat că fapta în cauză nu constituia infracțiune în sensul legii penale, parchetul era obligat prin lege să aplice o sancțiune în cazul în care baza legală pentru scoaterea de sub urmărire penală era art. 18¹ C. pen. (supra, pct. 33). Pentru fapta de care era acuzat, reclamantul a fost amendat cu 1 000 lei românești (RON), respectiv aproximativ 250 de euro la data faptelor. Această sumă corespundea cuantumului maxim al amenzii prevăzute la art. 91 C. pen. Deși Codul penal o încadrează ca sancțiune cu caracter „administrativ”, scopul acesteia nu era repararea prejudiciului cauzat de reclamant, ci pedepsirea acestuia și descurajarea sa de la săvârșirea unor noi fapte de natură penală [a se compara cu *Ioan Pop împotriva României* (dec.), nr. 40301/04, pct. 25, 28 iunie 2011, cauză în care Curtea a încadrat ca „penală”, în sensul art. 6 din Convenție, o amendă contravențională de aproximativ 50 EUR aplicată respectivului reclamant în temeiul OUG nr. 195/2002 pentru refuzul de a opri și acorda prioritate vehiculelor oficiale; și *Sancakli împotriva Turciei*, nr. 1385/07, pct. 30, 15 mai 2018, cauză în care Curtea a încadrat ca „penală”, în sensul art. 6 din Convenție, o amendă de aproximativ 62 EUR, încadrată ca administrativă în legislația turcă]. Prin urmare, deși amenda aplicată reclamantului este încadrată ca „administrativă” în dreptul național, aceasta are un caracter punitiv și descurajator și, prin urmare, este similară unei sancțiuni penale.

iv. Concluzie privind natura procedurii finalizată prin ordonanța din 7 august 2008

63. Având în vedere cele de mai sus, Curtea concluzionează că natura infracțiunii pentru care reclamantul a fost urmărit penal și sancțiunea aplicată acestuia circumscriu procedura, finalizată prin ordonanța din 7 august 2008, noțiunii de „procedură penală” în sensul art. 4 din Protocolul nr. 7.

64. În plus, nu există nicio îndoială că este de natură penală condamnarea reclamantului la pedeapsa de un an închisoare cu suspendarea condiționată a executării pedepsei, prin decizia penală definitivă din 14 iunie 2010 a Curții de Apel Galați (supra, pct. 25). Întrucât procedurile descrise de reclamant au caracter penal, prima condiție pentru aplicarea art. 4 din Protocolul nr. 7 este îndeplinită.

2. Clarificarea aspectului dacă reclamantul a fost urmărit penal de două ori pentru aceeași faptă („idem”)

a) Argumentele părților

i. Guvernul

65. Guvernul nu contestă că fapta pentru care reclamantul a fost condamnat prin sentința penală din 18 noiembrie 2009 a Judecătoriei Focșani este identică cu cea pentru care i s-a aplicat o amendă în temeiul ordonanței din 7 august 2008.

ii. Reclamantul

66. Reclamantul arată că fapta pentru care a fost condamnat prin sentința penală din 18 noiembrie 2009 a Judecătoriei Focșani este identică cu cea pentru care i s-a aplicat o amendă în temeiul ordonanței procurorului din 7 august 2008.

b) Motivarea Curții

67. În hotărârea *Sergey Zolotukhin* (citată anterior, pct. 82), Curtea a concluzionat că art. 4 din Protocolul nr. 7 trebuie înțeles ca o interdicere a urmăririi penale sau a judecării unei persoane pentru o a doua „infracțiune” în măsura în care aceasta avea la origine fapte identice sau fapte care erau în esență identice. Această abordare faptică a fost reiterată în mod expres de Curte în cauze ulterioare (a se vedea, de exemplu, *Marguš*, citată anterior, pct. 114; *A și B împotriva Norvegiei*, citată anterior, pct. 108; și *Ramda împotriva Franței*, nr. 78477/11, pct. 81, 19 decembrie 2017).

68. În prezenta cauză, Curtea subliniază că, în baza ordonanței procurorului din 7 august 2008 și a deciziei penale definitive din 14 iunie 2010 a Curții de Apel Galați, reclamantul a fost condamnat pentru refuzul de a se supune recoltării probelor biologice în vederea stabilirii alcoolemiei în noaptea de 2/3 mai 2008, în urma unui control preventiv efectuat de poliția rutieră, și a fost sancționat pentru această faptă. Prin urmare, în măsura în care cele două acte sus-menționate privesc aceeași faptă și aceeași acuzație, reclamantul a fost într-adevăr urmărit penal și condamnat de două ori pentru aceeași faptă.

3. Clarificarea aspectului dacă a existat o repetare a procedurii penale („bis”)

a) Argumentele părților

i. Guvernul

69. Guvernul susține că prezenta cauză are ca obiect o procedură „unică”, soluționată definitiv prin decizia penală din 14 iunie 2010 a Curții de Apel Galați, nu două proceduri diferite care s-ar combina în așa fel încât să formeze un ansamblu coerent.

70. Potrivit acestuia, ordonanța procurorului din 7 august 2008 a constituit o scoatere de sub urmărire penală și nu a fost definitivă. Acesta consideră că, deși împotriva ordonanței se putea face plângere în termen de 20 de zile de la comunicarea sa persoanei în cauză, această împrejurare nu este suficientă pentru a stabili dacă ordonanța în discuție rămăsese definitivă. Referindu-se la deciziile pronunțate de Curte în cauzele *Horciag împotriva României* [(dec.), nr. 70982/01, 15 martie 2005] și *Sundqvist împotriva Finlandei* [(dec.), nr. 75602/01, 22 noiembrie 2005], acesta consideră că este necesar să se țină seama și de posibilitatea acordată de legislația națională prim-procurorului de a dispune redeschiderea urmăririi penale, posibilitate care, în opinia sa, constituia o cale de atac ordinară, în sensul jurisprudenței Curții în materie.

71. În această privință, Guvernul precizează mai întâi că, potrivit informațiilor furnizate de anumite instanțe naționale, soluția de încetare a urmăririi penale sau de scoatere de sub urmărire penală este infirmată în foarte puține cazuri, fie de procuror, fie de instanță. Acesta subliniază că numărul de cauze în care procurorul acționează din oficiu și infirmă o soluție este destul de apropiat de numărul de cauze în care instanța admite plângerea formulată de persoana în cauză împotriva soluției procurorului. Consideră că această frecvență similară în practică celor două căi în discuție arată că posibilitatea recunoscută prim-procurorului de redeschidere a urmăririi penale trebuie să aibă aceeași natură juridică precum calea de atac exercitată de partea vătămată împotriva soluției procurorului, și anume cea a unei căi de atac ordinare. Referindu-se la datele statistice furnizate de diferite parchete naționale, acesta arată că procentul soluțiilor de încetare a urmăririi penale sau de scoatere de sub urmărire penală care sunt infirmate de procuror sau de judecător este foarte mic, de aproximativ 1%. În ceea ce privește intervențiile procurorului care au dus la această soluție, procentul este chiar mai mic, respectiv mai mic de 0,5%.

72. Potrivit Guvernului, numărul redus de cauze în care a avut loc intervenția din oficiu a procurorului se explică, pe de o parte, prin necesitatea de a nu aduce atingere încrederii publicului în calitatea muncii procurorilor, iar pe de altă parte, de necesitatea de a găsi un echilibru între scopul urmărit de infirmarea soluției adoptate și stabilitatea situațiilor juridice create ca

urmare a unei prime soluții. Guvernul învederează că, în prezenta cauză, intervenția prim-procurorului a avut loc într-un termen scurt, la aproximativ 5 luni după ordonanța din 7 august 2008.

73. În temeiul jurisprudenței Curții [*Smirnova și Smirnova împotriva Rusiei* (dec.), nr. 46133/99 și 48183/99, 3 octombrie 2002, și *Harutyunyan împotriva Armeniei* (dec.), nr. 34334/04, 7 decembrie 2006], Guvernul susține, în continuare, că autoritatea de lucru judecat privește numai hotărârile care soluționează fondul cauzei și că ordonanța procurorului de scoatere de sub urmărire penală nu echivalează cu o condamnare sau achitare. Acesta subliniază că, potrivit dreptului național, autoritatea de lucru judecat este recunoscută numai hotărârilor pronunțate de instanțe, nu și actelor procurorului anterioare sesizării instanței (supra, pct. 34 și 35).

74. Guvernul explică, de asemenea, că executarea – voluntară sau nu – a unei sancțiuni aplicate în temeiul unui act al procurorului nu are nicio influență asupra caracterului acesteia: în opinia sa, dreptul național nu prevede că executarea unei astfel de sancțiuni împiedică redeschiderea procedurii penale. Guvernul adaugă că, anulând o astfel de ordonanță, prim-procurorul anulează și sancțiunea.

75. Acesta susține că, chiar și în raport cu jurisprudența CJUE, ordonanța din 7 august 2008 nu constituie o hotărâre „definitivă”. Făcând trimitere la hotărârile CJUE [a se vedea, de exemplu, hotărârile pronunțate la 29 iunie 2016 și, respectiv, la 22 decembrie 2008 în cauzele *Generalstaatsanwaltschaft Hamburg* (C-486/14, EU:C:2016:483) și *Vladimir Turanský* (C-491/07, EU:C:2008:768)], arată că, pentru a se putea considera că în privința unei persoane „a fost pronunțată o hotărâre definitivă” pentru faptele care îi sunt imputate, în sensul acestui articol, trebuie, în primul rând, ca acțiunea penală să se fi stins în mod definitiv, aprecierea trebuind să fie realizată pe baza dreptului statului contractant care a pronunțat decizia penală în cauză. În continuare, referindu-se la hotărârile pronunțate de CJUE în *Filomeno Mario Miraglia* (10 martie 2005, C-469/03, EU:C:2005:156), *M.* (5 iunie 2014, C-398/12, EU:C:2014:1057), și *Kossowski* (citată anterior), acesta a arătat că, chiar dacă, în temeiul dreptului național, o decizie stinge definitiv acțiunea publică, aceasta nu poate fi considerată „definitivă” dacă nu soluționează pe fond cauza. În speță, posibilitatea procurorului de a emite o ordonanță în temeiul art. 10 lit. b¹) C. proc. pen., fără a se pronunța asupra ansamblului elementelor acțiunii penale (supra, pct. 33), pledează pentru ca ordonanța procurorului din 7 august 2008 să fie încadrată ca „nedefinitivă”. În plus, art. 273 alin. (1) C. proc. pen. nu limita redeschiderea urmăririi penale la circumstanțe excepționale și nu o condiționa de descoperirea unor noi probe: redeschiderea putea fi dispusă ori de câte ori prim-procurorul constata că scoaterea de sub urmărire penală era bazată pe un motiv de fapt sau de drept care nu exista.

76. În sfârșit, Guvernul susține că, chiar și în ipoteza că ordonanța procurorului din 7 august 2008 a constituit o hotărâre definitivă, ordonanța

prim-procurorului din 7 ianuarie 2009 nu a condus la repetarea urmăririi penale, ci la redeschiderea procesului sub incidența art. 4 § 2 din Protocolul nr. 7. În opinia sa, redeschiderea respectivă a fost justificată de un viciu fundamental care a afectat ordonanța anterioară. Făcând trimitere la nota procurorului general din 17 ianuarie 2013 (supra, pct. 27), precizează că controlul exercitat de prim-procuror cu privire la actele procurorilor din subordine avea ca scop, în special, unificarea practicii parchetelor, în special în ceea ce privește aprecierea gradului de pericol social asociat unei infracțiuni contra siguranței circulației pe drumurile publice. Guvernul consideră că, deși este ulterioară faptelor din prezenta cauză, nota respectivă dovedește că unificarea practicii judiciare constituie o preocupare constantă a organelor judiciare. Acesta adaugă că în cazul acestui tip de infracțiuni nu există, în general, nicio altă parte care ar avea interesul să conteste ordonanța procurorului de scoatere de sub urmărire penală. Acesta adaugă că, în lipsa intervenției prim-procurorului, o ordonanță sau rezoluție întemeiată pe o apreciere incorectă nu ar fi putut fi modificată.

ii. Reclamantul

77. Reclamantul consideră că ordonanța procurorului din 7 august 2008 este definitivă în sensul art. 4 din Protocolul nr. 7. În primul rând, acesta afirmă că, spre deosebire de situația din cauza *A și B împotriva Norvegiei* susmenționată, în prezenta cauză nu există două proceduri complementare care ar fi urmărit scopuri sociale diferite. În susținerea acestei ultime afirmații, afirmă că în ambele proceduri a fost urmărit penal pentru aceeași infracțiune, pedepsită de același text de lege, și că probele prezentate au fost aceleași. Acesta subliniază că a doua procedură a anulat-o pe prima într-un mod imprevizibil și după o perioadă de timp pe care el o consideră semnificativă, ceea ce demonstrează, în opinia sa, că în prezenta cauză nu au existat două proceduri complementare.

78. În continuare, reclamantul susține că ordonanța procurorului din 7 august 2008 a rămas definitivă în condițiile în care nu a fost contestată în termenele prevăzute la art. 249¹, 278 și 278¹ C. proc. pen. în vederea formulării unei plângeri și că, în consecință, amenda a fost plătită. Acesta subliniază că, în temeiul dreptului național, atât instanțele, cât și parchetele erau competente să aplice art. 18¹ și 91 C. pen. în vigoare la momentul faptelor. Arată că, pentru a aplica aceste articole și, în primul rând, pentru a aplica una din sancțiunile prevăzute la art. 91 C. pen., autoritatea competentă să intervină trebuia să cerceteze faptele în mod detaliat și să aprecieze comportamentul persoanei în cauză. Întemeindu-se pe hotărârea pronunțată de CJUE în cauza *Kossowski împotriva Generalstaatsanwaltschaft Hamburg* (citată anterior), acesta afirmă că, în prezenta cauză, pentru a pronunța ordonanța din 7 august 2008, parchetul a efectuat o cercetare aprofundată: i-a audiat pe învinuit și pe un martor și a făcut propria evaluare a împrejurărilor comiterii faptei în discuție înainte de a decide sancțiunea cea mai potrivită

care urma să fie aplicată. În opinia reclamantului, caracterul amănunțit al cercetării impune ca ordonanța din 7 august 2008 să fie încadrată ca „definitivă”.

79. Reclamantul adaugă că, potrivit art. 249¹ C. proc. pen., amenda aplicată era executorie după expirarea termenului de 20 de zile de care dispunea în temeiul Codului de procedură penală pentru a face plângere împotriva ordonanței în discuție. În opinia sa, caracterul executoriu – impus chiar de lege – al ordonanței la expirarea termenului pentru depunerea plângerii a conferit caracter definitiv acestei ordonanțe, astfel încât în urma executării acesteia nu mai era posibilă redeschiderea urmăririi penale de către parchet în temeiul art. 273 C. proc. pen.

80. În fine, în opinia reclamantului, posibilitatea pe care art. 273 C. proc. pen. în vigoare la data faptelor o acordă procurorului ierarhic superior de a redeschide urmărirea penală nu constituie o cale de atac extraordinară în sensul jurisprudenței Curții, ci o redeschidere a urmăririi penale, care trebuie examinată prin prisma art. 4 § 2 din Protocolul nr. 7. Potrivit reclamantului, ordonanța prim-procurorului din 7 ianuarie 2009 era contrară atât dreptului național, cât și art. 4 § 2 din Protocolul nr. 7. În acest sens, susține că redeschiderea s-a întemeiat pe o apreciere diferită a împrejurărilor săvârșirii faptelor și a caracterului suficient al sancțiunii aplicate, nu pe constatarea că nu a existat în fapt cazul sau că a dispărut împrejurarea pe care se întemeia soluția anterioară – condiție impusă de art. 273 C. proc. pen. în vigoare la momentul faptelor – nici pe existența unor fapte noi sau a unui viciu fundamental în cadrul procedurii precedente, astfel cum impune art. 4 § 2 din Protocolul nr. 7.

b) Motivarea Curții

81. Curtea amintește că scopul art. 4 din Protocolul nr. 7 este de a interzice repetarea procedurilor penale care au fost soluționate definitiv (*Sergey Zolotukhin*, citată anterior, pct. 107, cu trimiterile citate).

i. Observații preliminare privind aspectul dacă cele două proceduri au fost complementare

82. Curtea consideră că este util să examineze mai întâi dacă faptele din prezenta cauză intră sub incidența procedurilor „mixte” unite printr-o legătură materială și temporală suficient de strânsă, având în vedere că nu se ridică problema dacă un act are sau nu caracter „definitiv” atunci când nu există o repetare a urmăririi penale propriu-zise, ci mai degrabă o combinație de proceduri care pot fi considerate ca formând un ansamblu integrat (*A și B împotriva Norvegiei*, citată anterior, pct. 142).

83. Curtea subliniază că, în cauza *A și B împotriva Norvegiei* (citată anterior, pct. 126 și 130-134), a reiterat și a dezvoltat principiul „legătură materială și temporală suficient de strânsă” între proceduri: în cazul în care o astfel de legătură permite să se considere că cele două proceduri fac parte

dintr-un mecanism de sancțiuni integrat prevăzut de dreptul național în discuție, nu există o repetare a urmăririi penale, ci o combinație de proceduri compatibilă cu art. 4 din Protocolul nr. 7.

84. În speță, reclamantul a fost urmărit penal în cadrul celor „două” proceduri pentru una și aceeași infracțiune prevăzută de un singur text de lege, și anume art. 87 alin. (5) din OUG nr. 195/2002. Aceste proceduri și cele două sancțiuni aplicate reclamantului urmăreau același scop general de descurajare a unui comportament periculos pentru siguranța rutieră. „Prima” procedură în ansamblul său și partea inițială a celei de „a doua” proceduri au fost desfășurate de aceeași autoritate, și anume Parchetul de pe lângă Judecătoria Focșani, iar în cadrul celor „două” proceduri au fost administrate aceleași probe. În prezenta cauză, nu a existat o combinație a celor două sancțiuni aplicate reclamantului: era necesar să i se aplice ori una, ori cealaltă sancțiune, în funcție de cum organele de cercetare încadrau sau nu fapta ca infracțiune. Cele „două” proceduri au fost succesive în timp și nu s-au suprapus în niciun moment.

85. Având în vedere aceste elemente, Curtea este de acord cu părțile și concluzionează că cele două proceduri nu se combină într-un ansamblu coerent, unificând proceduri mixte printr-o „legătură materială și temporală suficient de strânsă” și deci compatibilă cu criteriul „bis” care rezultă din art. 4 din Protocolul nr. 7 (a se compara cu *A și B împotriva Norvegiei*, pct. 112-134; și *Johannesson și alții împotriva Islandei*, nr. 22007/11, pct. 48-49, 18 mai 2017).

86. Pentru a examina în continuare dacă în prezenta cauză a existat o repetare a procedurii în sensul art. 4 din Protocolul nr. 7, Curtea va examina în cele ce urmează dacă ordonanța procurorului din 7 august 2008 constituie o „hotărâre definitivă” de „achitare sau condamnare” a reclamantului. În caz că da, va trebui să stabilească dacă ordonanța prim-procurorului din 7 ianuarie 2009 intră sub incidența excepției prevăzute la art. 4 § 2 din Protocolul nr. 7 și, prin urmare, se transpune într-o redeschidere a procesului penal compatibilă cu art. 4 din Protocolul nr. 7.

ii. Clarificarea aspectului dacă ordonanța din 7 august 2008 constituie o achitare sau condamnare prin hotărâre definitivă

87. Curtea observă, în acest sens, că părțile au opinii divergente: Guvernul consideră că ordonanța din 7 august 2008 constituie o simplă soluție de scoatere de sub urmărire penală adoptată de procuror; însă reclamantul consideră că trebuie să fie interpretată ca o condamnare. De asemenea, reclamantul afirmă că ordonanța din 7 august 2008 este o hotărâre definitivă, fapt contestat de Guvern.

88. Curtea constată că textul art. 4 din Protocolul nr. 7 prevede că principiul *non bis in idem* are ca scop să protejeze o persoană care a fost deja „achitată sau condamnată printr-o hotărâre definitivă”. În raportul explicativ la Protocolul nr. 7 se arată, în legătură cu art. 4, că „[p]rincipiul consacrat în

această dispoziție se aplică exclusiv după achitarea sau condamnarea persoanei în cauză printr-o hotărâre definitivă conform legii și procedurii penale ale statului respectiv” (pct. 29 din raportul explicativ, citat la pct. 37 supra). Prin urmare, pentru ca o persoană să beneficieze de protecția acestui articol, nu este suficient să existe o hotărâre definitivă; este necesar totodată ca această hotărâre definitivă să includă achitarea sau condamnarea persoanei în cauză.

89. În prezenta cauză, Curtea trebuie să stabilească mai întâi dacă ordonanța din 7 august 2008 constituie într-adevăr o achitare sau o condamnare. Dacă da, trebuie să cerceteze dacă ordonanța este o hotărâre „definitivă” în sensul art. 4 din Protocolul nr. 7. Pentru a soluționa aceste chestiuni, trebuie să efectueze o analiză mai generală a art. 4 din Protocolul nr. 7, în lumina jurisprudenței sale în materie.

90. În acest scop, Curtea reamintește că, în calitate de tratat internațional, Convenția trebuie să fie interpretată în lumina normelor prevăzute la art. 31-33 din Convenția cu privire la dreptul tratatelor, adoptată la Viena la 23 mai 1969 [*Golder împotriva Regatului Unit*, 21 februarie 1975, pct. 29, seria A nr. 18; și *Magyar Helsinki Bizottság împotriva Ungariei*, nr. 18030/11, pct. 118, 8 noiembrie 2016]. Astfel, în temeiul Convenției de la Viena, Curtea trebuie să caute sensul obișnuit al termenilor în contextul lor și în lumina obiectului și scopului dispoziției din care provin (*Johnston și alții împotriva Irlandei*, 18 decembrie 1986, pct. 51, seria A nr. 112; și art. 31 paragraful 1 din Convenția de la Viena, citat la pct. 39 supra).

91. În plus, pentru a interpreta dispozițiile Convenției și protocoalelor la aceasta în lumina obiectului și scopului lor, Curtea a dezvoltat în jurisprudența sa mijloace complementare de interpretare, și anume principiul interpretării autonome și cel al interpretării evolutive, precum și cel al marjei de apreciere. Acestea impun înțelegerea și aplicarea dispozițiilor Convenției și protocoalelor la aceasta astfel încât să se confere cerințelor un caracter concret și efectiv, nu unul teoretic și iluzoriu (*Soering împotriva Regatului Unit*, 7 iulie 1989, pct. 87, seria A nr. 161).

92. De asemenea, trebuie să se țină seama de faptul că contextul dispoziției este cel al unui tratat pentru protecția efectivă a drepturilor individuale ale omului și că această Convenție se citește în ansamblu și se interpretează respectând armonia și coerența internă a diferitelor sale dispoziții [*Stec și alții împotriva Regatului Unit* (MC), nr. 65731/01 și 65900/01, pct. 47-48, CEDO 2005-X; și *Magyar Helsinki Bizottság*, citată anterior, pct. 120].

α. Cu privire la sfera de aplicare a noțiunilor „achitare” și „condamnare”

93. Înainte de clarificarea conținutului acestor noțiuni, Curtea consideră oportun să cerceteze dacă intervenția unui judecător în cadrul procedurii este necesară pentru ca o hotărâre să fie considerată „achitare” sau „condamnare”.

– Cu privire la necesitatea intervenției unui judecător

94. La citirea celor două versiuni autentice – engleză și franceză – ale art. 4 din Protocolul nr. 7, Curtea constată o diferență de redactare între cele două texte: versiunea în limba franceză prevede că persoana în cauză trebuie să fi fost „*acquitté[e] ou condamné[e] par un jugement*” (achitată sau condamnată printr-o hotărâre); dar versiunea în limba engleză a aceluiași text prevede că persoana în cauză trebuie să fi fost „*finally acquitted or convicted*” (achitată sau condamnată în mod definitiv). Prin urmare, versiunea în limba franceză precizează că achitarea sau condamnarea se pronunță printr-o „hotărâre”, dar versiunea în limba engleză nu menționează forma pe care trebuie să o ia soluția de achitare sau de condamnare. Aflată astfel în fața textelor aceluiași tratat normativ care sunt autentice în egală măsură dar nu sunt în concordanță în totalitate, Curtea trebuie să le interpreteze într-un mod care să le împace cel mai bine și care să fie cel mai potrivit pentru atingerea scopului și obiectului acestui tratat [*Sunday Times împotriva Regatului Unit (nr. 1)*, 26 aprilie 1979, pct. 48, seria A nr. 30; și art. 33 paragraful 4 din Convenția de la Viena cu privire la dreptul tratatelor].

95. Având în vedere locul esențial pe care îl ocupă art. 4 din Protocolul nr. 7 în sistemul Convenției și scopul dreptului pe care îl garantează, folosirea în versiunea franceză a acestui articol a termenului „*judgment*” nu poate justifica o abordare restrictivă a noțiunii de persoană „achitată sau condamnată”. Ceea ce contează într-o anumită cauză este ca hotărârea în discuție să fie emisă de o autoritate investită să participe la administrarea justiției în ordinea juridică națională respectivă și ca această autoritate să fie competentă în temeiul dreptului național să stabilească și să sancționeze, după caz, comportamentul contrar legii de care este acuzată persoana în cauză. Faptul că hotărârea în litigiu nu ia forma unei hotărâri judecătorești nu este de natură să repună în discuție achitarea sau condamnarea persoanei în cauză, un astfel de element de procedură și de formă neputând afecta efectele acestei hotărâri. În plus, versiunea în limba engleză a textului art. 4 din Protocolul nr. 7 permite această interpretare largă a noțiunii. În plus, Curtea a aplicat în mod constant o abordare similară pentru stabilirea efectelor unei situații juridice, de exemplu atunci când a examinat dacă o procedură definită ca administrativă în dreptul național producea efecte care impuneau să fie încadrată ca „penală” în sensul autonom al Convenției [a se vedea, printre multe altele, *A și B împotriva Norvegiei*, citată anterior, pct. 139 și 148; și *Sergey Zolotukhin*, citată anterior, pct. 54-57; a se vedea, de asemenea, *Tsonyo Tsonev împotriva Bulgariei (nr. 2)*, nr. 2376/03, pct. 54, 14 ianuarie 2010, cauză în care Curtea a constatat că decizia primarului de a-i aplica reclamantului o amendă administrativă, care nu a fost contestată în justiție și era executorie, a constituit o hotărâre definitivă în sensul art. 4 din Protocolul nr. 7].

În consecință, Curtea consideră că, pentru existența unei hotărâri, intervenția unei instanțe nu este necesară.

– Cu privire la conținutul noțiunilor „achitare” și „condamnare”

96. Până în prezent, Curtea nu a definit în jurisprudența sa sfera de aplicare a sintagmei „achitat sau condamnat” și nici nu a stabilit criterii generale în această privință. În aceste condiții, Curtea a statuat deja în repetate rânduri că ordonanța sau rezoluția procurorului de scoatere de sub urmărire penală nu echivalează nici cu o condamnare, nici cu o achitare și că, în consecință, art. 4 din Protocolul nr. 7 nu este aplicabil în această situație (a se vedea, în acest sens, *Marguš*, citată anterior, pct. 120; *Smirnova și Smirnova și Harutyunyan*, decizii citate anterior). În cauza *Horciag* (decizie citată anterior), Curtea a declarat că o „hotărâre de confirmare a internării medicale provizorii într-o unitate psihiatrică nu poate fi echivalată cu o achitare în sensul art. 4 din Protocolul nr. 7, ci privește o măsură de siguranță care nu implică nicio examinare sau constatare a vinovăției reclamantului [a se vedea, *mutatis mutandis*, *Escoubet împotriva Belgiei*, citată anterior, pct. 37; și *Mulot împotriva Franței* (dec.), nr. 37211/97, 14 decembrie 1999]”.

97. Pentru a stabili dacă o anumită hotărâre constituie o „achitare” sau „condamnare”, Curtea s-a axat așadar pe conținutul propriu-zis al actului în discuție și a examinat efectele acestuia asupra situației persoanei în cauză. Pe baza textului art. 4 din Protocolul nr. 7, consideră că folosirea cu intenție a sintagmei „achitat sau condamnat” implică faptul că a avut loc angajarea răspunderii „penale” a persoanei acuzate în urma unei examinări a circumstanțelor cauzei; cu alte cuvinte, că s-a efectuat examinarea fondului cauzei. Pentru a putea efectua o astfel de examinare, este esențial ca autoritatea responsabilă cu luarea hotărârii să fie investită în dreptul național cu o competență decizională care să îi permită să examineze fondul cauzei. Această autoritate trebuie apoi să se axeze pe studierea sau aprecierea probelor depuse la dosar și să facă o apreciere a participării reclamantului la unul sau la toate evenimentele care au dus la sesizarea organelor de cercetare, pentru a hotărî dacă s-a stabilit răspunderea „penală” [a se vedea, *mutatis mutandis*, *Allen împotriva Regatului Unit (MC)*, nr. 25424/09, pct. 127, CEDO 2013, cauză având ca obiect sfera de aplicare a prezumției de nevinovăție în raport cu art. 6 § 2 din Convenție, în care conținutul deciziei, nu forma acesteia, a fost factorul determinant pentru Curte].

98. Astfel, constatarea existenței unei aprecieri a circumstanțelor cauzei și a vinovăției sau nevinovăției acuzatului poate fi susținută de evoluția procedurii într-o anumită cauză. În cazul în care urmărirea penală a fost începută în urma incriminării persoanei în cauză, victima a fost audiată, probele au fost strânse și administrate de autoritatea competentă și o hotărâre motivată în baza acestor probe a fost pronunțată, ne aflăm în prezența unor factori de natură să ducă la constatarea că s-a efectuat examinarea fondului cauzei. În cazul în care autoritatea competentă a aplicat o sancțiune ca urmare a comportamentului imputat persoanei în cauză, este rezonabil să se presupună că autoritatea competentă a examinat în prealabil circumstanțele cauzei și caracterul, ilegal sau nu, al comportamentului persoanei în cauză.

– Considerații specifice prezentei cauze

99. În ceea ce privește circumstanțele prezentei cauze, Curtea observă mai întâi că, prin ordonanța din 7 august 2008, Parchetul de pe lângă Judecătoria Focșani a dispus scoaterea de sub urmărire penală a reclamantului, aplicându-i acestuia o sancțiune cu caracter administrativ pentru fapta săvârșită. Prin urmare, nu este vorba despre o simplă ordonanță de scoatere de sub urmărire penală, ceea ce ar fi determinat fără îndoială inaplicabilitatea art. 4 din Protocolul nr. 7 la Convenție (a se vedea, în acest sens, *Marguš*, citată anterior, pct. 120; și *Smirnova și Smirnova și Harutian*, decizii citate anterior).

100. În prezenta cauză, în temeiul dreptului național, parchetul era obligat să participe la administrarea justiției penale. Acesta avea competență să cerceteze faptele de care era acuzat reclamantul: a audiat un martor, dar și pe suspect. Ulterior, a aplicat normele de fond prevăzute de dreptul național în materie: a trebuit să examineze dacă erau îndeplinite condițiile necesare pentru încadrarea ca infracțiune a faptei imputate reclamantului. Pe baza probelor administrate, parchetul a efectuat propria examinare a ansamblului circumstanțelor cauzei, atât a celor referitoare la persoana reclamantului, cât și a celor care erau faptice și concrete. După ce a efectuat examinarea, tot în conformitate cu competențele pe care i le conferă dreptul național, parchetul a dispus scoaterea de sub urmărire penală, aplicându-i totuși reclamantului o sancțiune care avea scop represiv și punitiv (supra, pct. 11–15). Sancțiunea aplicată devenea executorie la data expirării termenului de depunere de către reclamant a plângerii prevăzute de dreptul național.

101. Având în vedere ancheta desfășurată de procuror și competența care îi era conferită de dreptul național pentru soluționarea litigiului cu care a fost sesizat, Curtea consideră că, în prezenta cauză, parchetul a procedat la examinarea atât a circumstanțelor cauzei, cât și la stabilirea răspunderii „penale” a persoanei în cauză. Având în vedere, de asemenea, faptul că reclamantului i-a fost aplicată o sancțiune cu caracter descurajator și punitiv, ordonanța din 7 august 2008 constituie o „condamnare”, în sensul material al termenului. Având în vedere efectele acestei condamnări asupra situației persoanei în cauză, lipsa intervenției unei instanțe în prezenta cauză nu poate să schimbe această concluzie.

β. Cu privire la caracterul „definitiv” al ordonanței procurorului din 7 august 2008 de „condamnare penală” a reclamantului

– Abordarea Curții în precedente comparabile și dezvoltarea acesteia în vederea prezentei cauze

102. Curtea observă că, potrivit textului art. 4 din Protocolul nr. 7, pentru a beneficia de principiul *non bis in idem*, respectivul trebuie să fi fost deja „achitat sau condamnat printr-o hotărâre definitivă conform legii și procedurii

penale ale acestui stat”. Această dispoziție conține, așadar, o trimitere expresă la legea statului care a pronunțat hotărârea în discuție.

103. În continuare, Curtea observă că reiese din jurisprudența sa [a se vedea, de exemplu, *Nikitin*, citată anterior, pct. 37; *Storbråten*, (dec.), nr. 12277/04, 1 februarie 2007; *Horciag* și *Sundqvist*, decizii citate anterior; și *Sergey Zolotukhin*, pct. 107] că, pentru a stabili în cauzele cu judecarea cărora a fost investită care era hotărârea „definitivă”, a făcut referire în mod constant la criteriul formulat în Raportul explicativ la Protocolul nr. 7: a considerat că o hotărâre este „definitivă”, indiferent de încadrarea sa în dreptul național, după epuizarea căilor de atac „ordinare” sau după expirarea termenului prevăzut de legea națională pentru exercitarea unei astfel de căi de atac. Căile de atac pe care le-a încadrat ca „extraordinare” nu au fost luate în considerare pentru a stabili care este hotărârea „definitivă” în sensul art. 4 din Protocolul nr. 7 (*Nikitin*, citată anterior, pct. 37-39; *Sergey Zolotukhin*, citată anterior, pct. 108; *Sismanidis și Sitaridis împotriva Greciei*, nr. 66602/09 și 71879/12, pct. 42, 9 iunie 2016; și *Šimkus împotriva Lituaniei*, nr. 41788/11, pct. 47, 13 iunie 2017). Cu alte cuvinte, în cadrul controlului său, Curtea nu a ținut seama în mod automat de încadrarea dată de dreptul național pentru a stabili dacă o hotărâre este sau nu „definitivă”: a efectuat propria examinare a caracterului „definitiv” al unei hotărâri raportându-se la căile de atac „ordinare” care le erau disponibile părților.

104. Cu toate acestea, lectura anumitor decizii pronunțate de Curte înaintea hotărârilor *Sergey Zolotukhin* și *Marguš*, citate anterior, și în special a deciziilor *Horciag*, *Sundqvist* și *Storbråten*, citate anterior, ar putea da impresia că problema caracterului definitiv al unei hotărâri este reglementată exclusiv de dreptul național al statului în cauză (pentru examinarea aceluiași cadru legal român în raport cu art. 6 § 1 din Convenție și în legătură cu durata unui proces, a se vedea, de asemenea, *Stoianova și Nedelcu împotriva României*, nr. 77517/01 și 77722/01, CEDO 2005-VIII). Trimiterile la dreptul național cuprinse în aceste decizii trebuie totuși să fie interpretate într-o manieră mai detaliată și să fie puse în contextul lor.

105. În decizia *Storbråten*, citată anterior, Curtea a precizat că este necesar să se ia în considerare dreptul național pentru a stabili „momentul” în care o hotărâre rămâne definitivă. A stabilit, prin prisma criteriului prevăzut în raportul explicativ, care este hotărârea națională „definitivă”, ținând seama de procedurile existente în dreptul național. Dreptul național și aplicarea criteriilor din raportul explicativ au dus, în această cauză, la aceeași soluție: hotărârea pronunțată de instanța de insolvență a rămas definitivă în lipsa exercitării unei căi de atac de către persoana în cauză și, prin urmare, după expirarea termenului prevăzut de dreptul național pentru exercitarea unei căi de atac „ordinare”.

106. Cauzele *Horciag*, *Sundqvist* și *Stoianova și Nedelcu*, citate anterior, sunt diferite de prezenta cauză. În cauza *Horciag*, în privința reclamantului s-a emis o ordonanță de scoatere de sub urmărire penală, însoțită de măsura

internării – măsură cu caracter preventiv –, nu o pedeapsă. Cauzele *Sundqvist* și *Stoianova și Nedelcu*, citate anterior, au avut ca obiect simple ordonanțe sau rezoluții de scoatere de sub urmărire penală, nu hotărâri de „achitare” sau „condamnare”. Or, astfel cum s-a precizat deja mai sus (supra, pct. 96), scoaterea de sub urmărire penală dispusă de un procuror nu echivalează nici cu o condamnare, nici cu o achitare.

107. În orice caz, chiar în decizia *Horciag*, citată anterior, Curtea a examinat dacă hotărârea de confirmare a internării medicale provizorii într-o unitate psihiatrică constituia o hotărâre definitivă, referindu-se la normele de drept intern care reglementau această noțiune. Curtea a arătat, printre altele, că „având în vedere caracterul provizoriu al internării și confirmarea sa în instanță, reluarea urmăririi penale de către parchet în conformitate cu art. 273 C. proc. pen. nu era exclusă, deși anterior se dispusese încetarea urmăririi penale”. Prin urmare, pentru a stabili dacă hotărârea de confirmare a internării reclamantului a fost definitivă, Curtea a examinat diferitele noțiuni prevăzute de dreptul material care reglementează natura sa și procedura internă potrivit căreia se dispusese o măsură de internare.

108. În consecință, Curtea consideră că deciziile *Storbråten*, *Horciag* și *Sundqvist*, citate anterior, nu pot fi interpretate în sensul că impun încadrarea ca hotărâre „definitivă”, în caz de achitare sau de condamnare, exclusiv în raport cu dreptul național. Observă de asemenea că, din întreaga sa jurisprudență, se conturează un numitor comun: în fiecare cauză, Curtea însăși a stabilit care era hotărârea internă „definitivă” pe baza textului raportului explicativ și prin folosirea unor diferite noțiuni de drept național.

109. Într-adevăr, Curtea reamintește jurisprudența sa constantă potrivit căreia pleacă de la textul raportului explicativ la Protocolul nr. 7 pentru a defini care este hotărârea „definitivă” într-o anumită cauză (supra, pct. 103). Din lectura textului art. 4 § 1 din Protocolul nr. 7, dar și al pct. 27 din raportul explicativ, rezultă că folosirea succesivă a termenilor „aceluiși stat” și „acestui stat” urmărește să limiteze aplicarea acestei dispoziții numai la nivel național și, prin urmare, să evite aplicarea transfrontalieră. În ceea ce privește termenul „definitiv”, chiar raportul explicativ prevede o „definiție” pentru a putea stabili dacă o hotărâre trebuie să fie considerată „definitivă” în sensul art. 4 din Protocol, și asta făcând trimitere la o convenție internațională, respectiv Convenția europeană privind valoarea internațională a hotărârilor represive (pct. 22 și 29 din raportul explicativ, supra, pct. 37). Pentru a stabili dacă hotărârea în discuție este „definitivă”, Curtea trebuie astfel să cerceteze, după cum se indică în raportul explicativ, dacă puteau fi exercitate căile de atac ordinare împotriva sa sau dacă părțile au lăsat să expire termenele fără a exercita aceste căi de atac.

110. În consecință, în cazul în care dreptul național impune exercitarea anumitor căi de atac pentru a încadra o hotărâre ca definitivă, Curtea a trebuit să facă o deosebire între căile de atac „ordinare” și căile de atac „extraordinare”. Ținând seama de circumstanțele concrete ale unei anumite

cauze, pentru a face această deosebire, Curtea a examinat elemente precum disponibilitatea unei căi de atac pentru părți sau marja pe care dreptul național o lasă funcționarilor în exercitarea unei anumite căi de atac (a se vedea, de exemplu, *Nikitin*, citată anterior, pct. 39). Reafirmând necesitatea de a asigura respectarea principiului securității juridice și referindu-se la dificultățile pe care le poate ridica în contextul art. 4 din Protocolul nr. 7 anularea unei hotărâri judecătorești în urma exercitării unei căi de atac „extraordinare”, Curtea a luat în considerare numai „căile de atac ordinare” pentru a stabili caracterul „definitiv” al unei hotărâri în sensul art. 4 din Protocolul nr. 7 (*Nikitin*, citată anterior, pct. 39), în sensul *autonom* al Convenției (*Zolotukhin*, citată anterior, pct. 109).

111. De asemenea, trebuie reamintită importanța pe care Curtea a acordat-o mai recent, în cauza *A și B împotriva Norvegiei* (citată anterior), criteriului previzibilității aplicării legii în ansamblul său ca o condiție pentru a admite că procedurile „mixte” fac parte dintr-un mecanism integrat de sancțiuni prevăzut de dreptul național, fără a crea o repetare a procedurilor („bis”) în sensul art. 4 din Protocolul nr. 7 (*ibidem*, pct. 122, 130, 132, 146 și 152). Acest criteriu este cât se poate de relevant și în ceea ce privește caracterul „definitiv” al unei hotărâri, condiție care determină aplicarea protecției prevăzute de această dispoziție.

112. În acest context, Curtea consideră că trebuie amintit că, potrivit jurisprudenței sale consacrate, condiția de „legalitate” cuprinsă în alte dispoziții ale Convenției – în special sintagma „prevăzută de lege” care apare în al doilea paragraf al art. 8-11 din Convenție și al art. 1 din Protocolul nr. 1, precum și sintagma „potrivit dreptului național (sublinierea noastră) sau dreptului internațional” din art. 7 – se referă nu doar la existența unei baze legale în dreptul național, ci și la o cerință calitativă inerentă noțiunii autonome de legalitate: aceasta din urmă impune condiții de accesibilitate și de previzibilitate a „legii”, precum și necesitatea de a oferi o anumită protecție împotriva ingerințelor arbitrare aduse de autoritățile publice drepturilor garantate de Convenție [a se vedea, de exemplu, *Rohlina împotriva Republicii Cehe* (MC), nr. 59552/08, pct. 50 și 64, CEDO 2015, pentru art. 7; *Rotaru împotriva României* (MC), nr. 28341/95, pct. 52-56, CEDO 2000-V; *Bernh Larsen Holding AS și alții împotriva Norvegiei*, nr. 24117/08, pct. 123-124 și 134, 14 martie 2013; și *Roman Zakharov împotriva Rusiei* (MC), nr. 47143/06, pct. 228-229, CEDO 2015, pentru art. 8; *Centro Europa 7 S.r.l. și Di Stefano împotriva Italiei* (MC), nr. 38433/09, pct. 143, CEDO 2012, pentru art. 10; *Navalnyy împotriva Rusiei* (MC), nr. 29580/12 și alte 4, pct. 114-115 și 118, 15 noiembrie 2018, pentru art. 11; *Lekić împotriva Sloveniei* (MC), nr. 36480/07, pct. 95, 11 decembrie 2018, pentru art. 1 din Protocolul nr. 1; de asemenea, în ceea ce privește art. 5 § 1 din Convenție, a se vedea *S., V. și A. împotriva Danemarcei* (MC), nr. 35553/12 și alte 2, pct. 74, 22 octombrie 2018; și *Hilda Hafsteinsdóttir împotriva Islandei*, nr. 40905/98, pct. 51, 8 iunie 2004].

113. Într-adevăr, după cum s-a arătat mai sus, Convenția trebuie să fie citită ca un întreg și interpretată astfel încât să se promoveze coerența sa internă și armonia între diferitele sale dispoziții [*Klass și alții împotriva Germaniei*, 6 septembrie 1978, seria A nr. 28, pct. 68; a se vedea, de asemenea, *Maaouia împotriva Franței* (MC), nr. 39652/98, pct. 36, CEDO 2000-X; *Kudła împotriva Poloniei* (MC), nr. 30210/96, pct. 152, CEDO 2000-XI; și *Stec și alții*, decizie citată anterior, pct. 48].

114. Având în vedere aceste considerații, Curtea consideră că este necesar, într-o anumită măsură, să interpreteze în mod autonom termenul „definitiv(ă)” atunci când acest lucru este justificat de motive întemeiate, așa cum procedează, de altfel, pentru a stabili dacă încadrarea juridică a infracțiunii intră sub incidența unei „proceduri penale” (supra, pct. 54 și urm.).

115. Pentru a decide dacă o hotărâre este „definitivă” în sensul art. 4 din Protocolul nr. 7, este necesar să se stabilească dacă aceasta putea fi atacată printr-o „cale de atac ordinară”. Pentru a stabili care sunt „căile de atac ordinare” într-o anumită cauză, Curtea va porni de la legea și procedura naționale. Consideră că dreptul național – material procedural – trebuie să respecte principiul securității juridice care impune, pe de o parte, ca în sensul art. 4 din Protocolul nr. 7, obiectul unei căi de atac să fie clar delimitat în timp și, pe de altă parte, ca modalitățile de exercitare a acesteia să fie clare pentru ca părțile autorizate să se prevealeze de aceasta. Cu alte cuvinte, pentru a respecta principiul securității juridice, un principiu inerent dreptului de a nu fi judecat sau pedepsit de două ori pentru aceeași infracțiune (*Nikitin*, citată anterior, pct. 39), o cale de atac trebuie să funcționeze astfel încât să indice în mod clar care este momentul în care o hotărâre rămâne definitivă. În special, Curtea observă, în acest context, că necesitatea de a prevedea un termen pentru ca o cale de atac să fie considerată „ordinară” reiese implicit chiar din textul raportului explicativ, care precizează că hotărârea este irevocabilă dacă părțile au lăsat să expire „termenele” de exercitare a unei astfel de căi de atac. O lege care ar conferi uneia din părți un drept nelimitat pentru exercitarea unei anumite căi de atac, sau care ar supune o anumită cale de atac unor condiții care evidențiază un dezechilibru semnificativ între drepturile părților în exercitarea respectivei căi de atac, ar încălca principiul securității juridice (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Gacon împotriva Franței*, nr. 1092/04, pct. 34 *in fine*, 22 mai 2008).

116. Desigur, Convenția permite statelor, în exercitarea funcției lor de administratori ai justiției și de gardieni ai interesului public, să definească ceea ce este, potrivit dreptului lor național, o hotărâre prin care se dispune definitiv încetarea urmăririi penale. În aceste condiții, dacă statele contractante ar fi în măsură să decidă după bunul plac momentul în care o hotărâre rămâne „definitivă” în sensul art. 4 din Protocolul nr. 7, fără posibilitatea exercitării unui anumit control de către Curte, aplicarea acestei dispoziții ar fi lăsată la discreția acestora. O astfel de marjă de apreciere ar

putea duce la rezultate incompatibile cu obiectul și scopul Convenției (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Engel și alții*, citată anterior, pct. 81; *Öztürk împotriva Germaniei*, 21 februarie 1984, pct. 49, seria A nr. 73; și *Storbrâten*, decizie citată anterior), și anume acela de a garanta că nimeni nu este judecat sau pedepsit de două ori pentru aceeași faptă. Dacă nu ar fi însoțit de garanția de a putea identifica hotărârea „definitivă” într-o anumită cauză, pe baza unor criterii obiective, acest drept ar avea un domeniu de aplicare foarte limitat. Însă dispozițiile art. 4 din Protocolul nr. 7 trebuie să fie interpretate astfel încât să facă reale și efective cerințele din acesta, nu teoretice și iluzorii (*Artico împotriva Italiei*, 13 mai 1980, pct. 33, seria A nr. 37; și *Sergey Zolotukhin*, citată anterior, pct. 80).

– *Aplicarea acestor principii în prezenta cauză*

117. În ceea ce privește situația de fapt din prezenta cauză, Curtea constată mai întâi că, având în vedere legislația română, ordonanța procurorului din 7 august 2008, prin care reclamantului i s-a aplicat o sancțiune deși s-a dispus scoaterea de sub urmărire penală, nu putea avea autoritate de lucru judecat, întrucât această noțiune vizează numai hotărârile pronunțate de o instanță. De asemenea, întrucât actul respectiv putea fi reexaminat de prim-procuror, nu era definitivă în conformitate cu dreptul intern.

118. În primul rând, la momentul faptelor, art. 249¹ C. proc. pen. prevedea că împotriva ordonanței prin care procurorul a aplicat art. 10 lit. b¹) C. proc. pen. și, prin urmare, a aplicat o sancțiune se putea face plângere în termen de 20 de zile de la înștiințarea persoanei în cauză. Curtea observă că această cale de atac avea temei legal în dreptul național. În ceea ce privește calitatea legii care reglementează această cale de atac, trebuie constatat că textul art. 249¹ era accesibil reclamantului întrucât făcea parte din Codul de procedură penală, el însuși publicat în Monitorul Oficial. Articolul preciza clar că, în cazul scoaterii de sub urmărire penală în temeiul art. 10 lit. b¹) C. proc. pen., persoana interesată putea să facă plângere, însă trebuia s-o formuleze în termenul prevăzut de lege. Dacă expira acest termen și nu se exercita nicio cale de atac, ordonanța devenea executorie.

119. De asemenea, Curtea constată că art. 249¹ C. proc. pen. prevedea o cale de atac care era direct accesibilă reclamantului, acesta putând să conteste sancțiunea aplicată într-un termen definit în mod clar. Dacă reclamantul ar fi considerat necesar să o exercite, această cale de atac ar fi putut să ducă la reexaminarea temeiniciei ordonanței în discuție și a sancțiunii aplicate. Prin urmare, Curtea consideră că această cale de atac împotriva ordonanței procurorului este similară unei căi de atac „ordinare” în sensul jurisprudenței sale și că trebuie să o ia în considerare pentru a stabili care era, în prezenta cauză, hotărârea „definitivă”.

120. În al doilea rând, în perioada respectivă, prim-procurorul avea competența de a dispune reluarea urmăririi penale, în conformitate cu art. 270 și 273 C. proc. pen. în vigoare la acea dată, în cazul în care s-a dispus

scoaterea de sub urmărire penală, și asta chiar dacă actul respectiv era întemeiat pe art. 10 lit. b¹) C. proc. pen. și chiar dacă fusese aplicată o sancțiune. În acest din urmă caz, ordonanța de reluare a urmăririi penale era precedată de anularea sancțiunii aplicate. Această cale de atac avea, la rândul său, temei legal în dreptul intern, iar art. 270 și 273 C. proc. pen. erau disponibile reclamantului întrucât erau publicate în Monitorul Oficial.

121. Rămâne de stabilit dacă această cale de atac care permitea prim-procurorului să anuleze sancțiunea aplicată și să redeschidă urmărirea penală poate fi considerată o cale de atac „ordinară” care îndeplinește cerințele de securitate juridică (*Nikitin*, citată anterior, pct. 39).

122. În această privință, Curtea nu poate ignora contextul foarte specific al prezentei cauze, care corespunde unei faze a procedurii penale anterioare sesizării unei instanțe. Având în vedere principiile care reglementează activitatea parchetelor și rolul pe care îl au acestea în fazele inițiale ale procedurii penale, nu este nerezonabil ca un prim-procuror (procuror ierarhic superior) să examineze din oficiu, în contextul controlului ierarhic, temeinicia actelor procurorului din subordine.

123. Competența de care dispune prim-procurorul are legătură cu reexaminarea unei anumite cauze, întemeiate pe aceleași fapte și aceleași probe ca și cele pe care s-a întemeiat soluția primului procuror de scoatere de sub urmărire penală în urma evaluării gradului de pericol social asociat faptei și de aplicare a unei sancțiuni încadrate ca având caracter administrativ în dreptul național.

124. În prezenta cauză, calea de atac care era disponibilă părților interesate și cea care era disponibilă prim-procurorului, în temeiul art. 270 și 273 C. proc. pen., aveau același obiectiv, și anume contestarea temeiniciei sancțiunii aplicate persoanei în cauză de primul procuror la 7 august 2008. În vederea exercitării unor căi de atac având același obiectiv, legea prevedea la momentul faptelor condiții de exercitare diferite, în funcție de cel care exercita calea respectivă: în vreme ce reclamantul trebuia să facă plângere în termen de 20 de zile, prim-procurorul nu era ținut de vreun termen pentru reexaminarea temeiniciei unei ordonanțe sau rezoluții. Curtea recunoaște că parchetul, prin atribuțiile sale și rolul său în buna administrare a justiției penale, poate beneficia de condiții diferite pentru exercitarea controlului său. Cu toate acestea, este la fel de adevărat că, în lipsa unui termen, dreptul român nu încadrează modalitățile de exercitare a căilor de atac cu suficientă claritate, ceea ce a dus la o reală incertitudine cu privire la situația juridică a reclamantului (supra, pct. 112), și că această diferență a creat între dreptul părților la exercitarea acestei căi de atac un dezechilibru considerabil, de natură să îl pună pe reclamant într-o situație de incertitudine juridică (supra, pct. 115 *in fine*).

125. Prin urmare, posibilitatea reglementată de art. 270 și 273 C. proc. pen., în vigoare la momentul faptelor, nu constituia „o cale de atac ordinară” care ar putea fi luată în considerare pentru a stabili dacă condamnarea

reclamantului în temeiul ordonanței procurorului ierarhic inferior din 7 august 2008 era „definitivă conform legii și procedurii penale ale ace[lui] stat”.

126. Având în vedere cele de mai sus, Curtea consideră că numai posibilitatea prevăzută de art. 249¹ C. proc. pen. în vigoare la data faptelor constituia o cale de atac „ordinară” de luat în considerare pentru a stabili care este hotărârea „definitivă”. În speță, ordonanța procurorului din 7 august 2008, prin care reclamantului i s-a aplicat o amendă, putea fi atacată în termen de 20 de zile după ce înștiințarea i se comunica persoanei interesate. Cu toate acestea, reclamantul nu a considerat oportun să exercite calea de atac prevăzută de art. 249¹ C. proc. pen. Deși nu se cunoaște data la care ordonanța din 7 august 2008 a fost comunicată reclamantului, nu este mai puțin adevărat că reclamantul a luat cunoștință de aceasta, că a lăsat să treacă termenul de 20 de zile prevăzut de art. 249¹ C. proc. pen. și a plătit amenda impusă. Reclamantul nu mai dispunea de nicio altă cale de atac ordinară. Prin urmare, ordonanța din 7 august 2008, prin care reclamantului i s-a aplicat o amendă, a rămas „definitivă” în sensul autonom al Convenției, la expirarea termenului de 20 de zile prevăzut la art. 249¹ C. proc. pen., în cazul în care prim-procurorul și-a exercitat competența de redeschidere a urmăririi penale.

iii. Clarificarea aspectului dacă repetarea urmăririi penale este contrară art. 4 din Protocolul nr. 7

127. Curtea a constatat anterior că reclamantul a fost condamnat printr-o hotărâre definitivă întemeiată pe ordonanța din 7 august 2008. Prin ordonanța din 7 ianuarie 2009, prim-procurorul a infirmat dispozițiile din ordonanța procurorului din 7 august 2008, precum și sancțiunea aplicată. Deși reclamantul nu a fost pedepsit de două ori pentru aceleași fapte – având în vedere anularea primei sancțiuni care i-a fost aplicată și posibilitatea de a obține restituirea amenzii – nu este mai puțin adevărat că, în prezenta cauză, există două proceduri succesive de natură penală îndreptate împotriva reclamantului pentru aceeași faptă, proceduri care sunt incompatibile *a priori* cu primul paragraf al art. 4 din Protocolul nr. 7. În aceste condiții, repetarea urmăririi penale poate fi compatibilă cu art. 4 din Protocolul nr. 7, în cazul în care a doua procedură este o redeschidere care îndeplinește condițiile aferente excepției prevăzute la art. 4 § 2 din Protocolul nr. 7.

128. Art. 4 din Protocolul nr. 7 la Convenție stabilește o distincție clară între, pe de o parte, urmărirea penală și judecarea din nou a persoanei – situație pe care primul paragraf îl interzice – și, pe de altă parte, redeschiderea procesului din cauza unor circumstanțe excepționale, ipoteză vizată în al doilea paragraf. Art. 4 § 2 din Protocolul nr. 7 prevede în mod expres posibilitatea ca o persoană să fie acuzată din nou de infracțiuni care au dus anterior la începerea urmăririi penale, conform dispozițiilor dreptului național, în caz de redeschidere a procesului în urma apariției unor fapte noi ori recent descoperite sau de descoperire a unui viciu fundamental în cadrul procedurii precedente (*Nikitin*, citată anterior, pct. 45; și *Kadušić*, citată

anterior, pct. 84). Comitetul de Miniștri a luat în considerare, de asemenea, posibilitatea de a reexamina sau de a redeschide un proces ca o garanție pentru reparație, în special în cadrul executării hotărârilor Curții. În Recomandarea nr. R (2000) 2 privind reexaminarea sau redeschiderea unor cauze la nivel național în urma hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului, acesta a îndemnat statele membre să se asigure că în sistemele lor juridice naționale există proceduri corespunzătoare pentru reexaminarea și redeschiderea proceselor (*Nikitin*, citată anterior, pct. 56).

129. Art. 4 § 2 din Protocolul nr. 7 reprezintă o limitare a aplicării principiului securității juridice în materie penală. Astfel cum Curtea a precizat deja în mai multe ocazii, cerința de securitate juridică nu este absolută și, în materie penală, aceasta trebuie să se aprecieze în lumina art. 4 § 2 din Protocolul nr. 7, care autorizează în mod expres statele contractante să instituie un mecanism de redeschidere a procesului în cazul apariției unor fapte noi sau de descoperire a unui viciu fundamental în procedura precedentă (*ibid.*).

α. Condițiile care permit redeschiderea unui proces în sensul excepției prevăzute la art. 4 § 2 din Protocolul nr. 7

130. După cum s-a amintit mai sus (*supra*, pct. 128), este posibilă redeschiderea urmăririi penale, dar în condiții stricte: ordonanța de redeschidere a urmăririi penale trebuie să fie justificată de apariția unor fapte noi ori recent descoperite sau de descoperirea unui viciu fundamental în cadrul procedurii precedente care sunt de natură să afecteze hotărârea pronunțată. Aceste condiții sunt alternative, nu cumulative.

131. Curtea a explicat deja că circumstanțele specifice unei cauze care existau în momentul procesului, dar care nu erau cunoscute de judecător și care au devenit cunoscute abia după proces, constituie împrejurări „recent descoperite”. Circumstanțele specifice cauzei care apar abia după proces sunt „noi” (*Boulgakova împotriva Rusiei*, nr. 69524/01, pct. 39, 18 ianuarie 2007; și *Vedernikova împotriva Rusiei*, nr. 25580/02, pct. 30, 12 iulie 2007, cu privire la art. 6). De asemenea, Curtea consideră, astfel cum reiese din cuprinsul Raportului explicativ la Protocolul nr. 7, că sintagma „fapte noi ori recent descoperite” cuprinde toate mijloacele de probă referitoare la fapte preexistente (pct. 31 din raportul explicativ, citat *supra* la pct. 37).

132. În anumite cauze, Curtea a reținut, de asemenea, aplicarea excepției prevăzute la art. 4 § 2 din Protocolul nr. 7 în cazul redeschiderii unui proces ca urmare a unui „viciu fundamental în cadrul procedurii precedente”. În cauza *Fadine împotriva Rusiei* (cererea nr. 58079/00, pct. 32, 27 iulie 2006), a considerat, de exemplu, că redeschiderea unui proces cu motivarea că instanța de grad inferior nu a respectat instrucțiunile pe care i le-a dat Curtea Supremă cu privire la actele de cercetare care ar fi trebuit efectuate a fost justificată de un viciu fundamental în cadrul procedurii precedente și, prin urmare, conformă cu art. 4 § 2 din Protocolul nr. 7 [a se vedea, de asemenea,

Bratyakin împotriva Rusiei (dec.), nr. 72776/01, 9 martie 2006; și *Goncharovy împotriva Rusiei*, nr. 77989/01, 27 noiembrie 2008].

133. Reiese așadar din jurisprudența sus-menționată că Curtea evaluează de la caz la caz dacă circumstanțele invocate de o autoritate superioară pentru redeschiderea unui proces constituie fapte noi ori descoperite recent sau un viciu fundamental în cadrul procedurii precedente. Noțiunea „viciu fundamental” în sensul art. 4 § 2 din Protocolul nr. 7 urmărește să arate că numai o încălcare gravă a unei norme de procedură, care aduce o gravă atingere integrității procedurii precedente, poate servi ca bază pentru redeschiderea sa în detrimentul persoanei acuzate atunci când aceasta a fost achitată sau pedepsită pentru o infracțiune mai puțin gravă decât cea prevăzută de legea aplicabilă. Prin urmare, în astfel de cazuri, simpla reevaluare a actelor dosarului de către procuror sau de către instanța de grad superior nu poate îndeplini acest criteriu. Totuși, în ceea ce privește situațiile în care o persoană acuzată a fost declarată vinovată și în care redeschiderea procesului ar putea fi în beneficiul acesteia, Curtea amintește că pct. 31 din Raportul explicativ la Protocolul nr. 7 (supra, pct. 37) subliniază faptul că „acest articol nu exclude redeschiderea procesului în favoarea persoanei condamnate, nici orice altă modificare a hotărârii în favoarea persoanei condamnate”. Într-o astfel de situație, natura viciului va trebui așadar să fie evaluată în primul rând în funcție de problema dacă s-a încălcat dreptul la apărare și astfel a fost împiedicată buna administrare a justiției. În fine, în toate cazurile, motivele care justifică redeschiderea procesului trebuie, potrivit textului art. 4 § 2 *in fine* din Protocolul nr. 7, să fie de natură „să afecteze hotărârea pronunțată”, fie în favoarea, fie în detrimentul persoanei interesate (a se vedea, în acest sens, pct. 30 din Raportul explicativ la Protocolul nr. 7, citat supra, pct. 37).

β. Considerații specifice prezentei cauze

134. În ceea ce privește circumstanțele cauzei, Curtea constată că ordonanța prim-procurorului și procedura ulterioară aveau ca obiect aceleași acuzații care au stat la baza urmăririi penale în urma căreia s-a pronunțat ordonanța din 7 august 2008 și că aveau ca scop să controleze dacă această ordonanță era întemeiată. Ordonanța prim-procurorului din 7 ianuarie 2009 a avut ca efect anularea în totalitate a ordonanței precedente, din 7 august 2008. Anularea era necesară pentru restituirea dosarului cauzei la același parchet și pentru continuarea cercetărilor, spre conformarea dispozițiilor date, și anume redeschiderea urmăririi penale față de reclamant și dispunerea trimiterii sale în judecată. În urma noii urmăririi penale, reclamantul a fost judecat, iar la finalul procesului s-a pronunțat o nouă și unică hotărâre cu privire la acuzațiile în materie penală împotriva sa. Prezenta cauză vizează așadar un mecanism care permite redeschiderea urmăririi penale, putând fi considerat un tip special de redeschidere a procesului sub incidența art. 4 § 2 din

Protocolul nr. 7 (*Nikitin*, citată anterior, pct. 46; și *Fadine*, citată anterior, pct. 31).

135. Reiese din textul ordonanței din 7 ianuarie 2009 că redeschiderea s-a referit la aceleași fapte care au făcut obiectul ordonanței din 7 august 2008. Procurorul ierarhic superior a emis ordonanța pe baza aceluiași dosar ca și primul procuror, nefiind prezentată și nici depusă la dosar nicio probă nouă. Redeschiderea procesului nu era așadar justificată de apariția unor fapte noi ori recent descoperite, fapt care, de altfel, nu pare să fie contestat.

136. Pe de altă parte, Guvernul susține că redeschiderea urmăririi penale a fost justificată de un viciu fundamental în cadrul procedurii precedente și fusese impusă de necesitatea de a asigura unificarea practicii cu privire la aprecierea gravității anumitor infracțiuni (supra, pct. 76). Cu toate acestea, Curtea observă că acest aspect nu este menționat în textul ordonanței din 7 ianuarie 2009. Nota procurorului general, mult ulterioară situației de fapt, nu conținea precizări clare cu privire la modul de interpretare a dispozițiilor art. 18¹ C. pen. în contextul infracțiunilor contra siguranței circulației pe drumurile publice. În orice caz, motivul invocat de Guvern – necesitatea unificării practicii în materie – nu este inclus în circumstanțele excepționale menționate la art. 4 § 2 din Protocolul nr. 7, și anume apariția unor fapte noi ori recent descoperite sau descoperirea unui viciu fundamental în cadrul procedurii precedente.

137. Cu toate acestea, potrivit aceluiași text al ordonanței din 7 ianuarie 2009, redeschiderea urmăririi penale era justificată în speță de o apreciere diferită pe care prim-procurorul a dat-o circumstanțelor cauzei, circumstanțe care, potrivit acestuia din urmă, erau de natură să atragă răspunderea penală, nu „administrativă”, a reclamantului. De asemenea, prim-procurorul a invocat caracterul nejustificat al sancțiunii aplicate. S-a efectuat o nouă apreciere a gravității faptei de care era învinuit reclamantul și a sancțiunii aplicate; nu s-a menționat necesitatea îndreptării nerespectării unei norme de procedură sau a unei omisiuni grave în cadrul procedurii sau în cadrul cercetărilor efectuate de primul procuror. Cu toate acestea, după cum s-a arătat mai sus, o nouă apreciere a situației de fapt în lumina dreptului aplicabil nu poate fi echivalată cu descoperirea unui viciu fundamental în cadrul procedurii precedente (a se vedea, pentru situații de fapt contrare, *Fadine*, citată anterior, pct. 32; *Bratyakin*, decizie citată anterior, precum și *Goncharovy*, decizie citată anterior; a se vedea, *mutatis mutandis*, *Savinski împotriva Ucrainei*, nr. 6965/02, pct. 25, 28 februarie 2006; și *Bujnița împotriva Moldovei*, nr. 36492/02, pct. 23, 16 ianuarie 2007).

138. Având în vedere cele de mai sus, Curtea consideră că motivele invocate de prim-procuror pentru a justifica redeschiderea procesului în temeiul ordonanței din 7 ianuarie 2009 nu sunt în conformitate cu condițiile stricte impuse de art. 4 § 2 din Protocolul nr. 7. Prin urmare, redeschiderea procesului nu a fost justificată în prezenta cauză de excepția prevăzută în această dispoziție.

4. Concluzie generală

139. Curtea constată că reclamantul a fost condamnat în temeiul ordonanței din 7 august 2008, rămasă definitivă la data declanșării noii urmăriri penale prin ordonanța din 7 ianuarie 2009. Întrucât în prezenta cauză nu a constatat niciunul dintre cazurile care permit coexistența sau redeschiderea procedurilor, Curtea concluzionează că reclamantul a fost urmărit penal a doua oară pentru aceeași faptă, ceea ce contravine principiului *non bis in idem*.

În consecință, în prezenta cauză, a fost încălcat art. 4 din Protocolul nr. 7 la Convenție.

II. CU PRIVIRE LA APLICAREA ART. 41 DIN CONVENȚIE

140. Art. 41 din Convenție prevede:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.”

A. Prejudiciu

141. În cererea de reparație echitabilă depusă în fața Camerei, reclamantul a solicitat suma de 15 000 EUR cu titlu de despăgubire pentru prejudiciul moral pe care pretinde că l-a suferit. Guvernul a considerat că o eventuală constatare a unei încălcări ar putea constitui, în sine, o reparație suficientă. În subsidiar, a considerat suma solicitată ca fiind speculativă și excesivă.

142. În urma desesizării Camerei în favoarea Marii Camere, pentru a evita trimiteri complicate la observațiile prezentate anterior Camerei, părțile au fost invitate să prezinte, până la 14 iunie 2018, observații noi cu privire la admisibilitatea și temeinicia cererii. În plus, reclamantului i s-a solicitat să depună, în același termen, cererea de reparație echitabilă.

143. În observațiile sale din 14 iunie 2018 adresate Marii Camere, reclamantul nu a formulat o pretenție specifică cu titlu de reparație echitabilă. Cu toate acestea, în ședința desfășurată în fața Marii Camere, reprezentantul acestuia și-a încheiat susținerea orală solicitând „să i se acorde reclamantului reparația echitabilă solicitată anterior.”

144. Ulterior acestor precizări, Guvernul nu a prezentat observații cu privire la aspectul reparației echitabile.

145. Curtea reamintește că art. 41 o împuternicește să acorde părții lezate, după caz, reparația pe care o consideră corespunzătoare [*Karácsony și alții împotriva Ungariei* (MC), nr. 42461/13 și 44357/13, pct. 179, 17 mai 2016; și *Lopes de Sousa Fernandes împotriva Portugaliei* (MC), nr. 56080/13, pct. 245, 19 decembrie 2017].

146. În această privință, Curtea observă că nu există nicio îndoială că o cerere de reparație echitabilă a fost prezentată în mod corespunzător Camerei în cursul procedurii de comunicare, în termenul prevăzut [a se vedea, *a contrario*, *Schatschaschwili împotriva Germaniei* (MC), nr. 9154/10, pct. 167, CEDO 2015; și *Nagmetov împotriva Rusiei* (MC), nr. 35589/08, pct. 62, 30 martie 2017]. Constată, de asemenea, că, deși reclamantul nu a depus o nouă cerere de reparație echitabilă în termenul stabilit în cadrul procedurii în fața Marii Camere, acesta a făcut ulterior referire la cererea pe care a prezentat-o Camerei. Guvernul, căruia i s-a oferit posibilitatea de a formula observații în acest sens în cursul ședinței, nu a ridicat nicio obiecție.

147. Având în vedere cele de mai sus, Curtea consideră că, în prezenta cauză, i s-a prezentat o „cerere” de reparație echitabilă.

148. Curtea consideră, în această privință, că simpla constatare a unei încălcări nu este suficientă pentru a repara sentimentul de nedreptate și de frustrare pe care cu siguranță l-a resimțit reclamantul ca urmare a redeschiderii urmăririi penale (a se vedea, în acest sens, *Johannesson și alții*, pct. 61). Având în vedere natura încălcării constatate, Curtea, pronunțându-se în echitate, acordă reclamantului 5 000 EUR cu titlu de despăgubire pentru prejudiciul moral.

B. Cheltuieli de judecată

149. Reclamantul, căruia i s-a acordat asistență judiciară în cadrul procedurii în fața Marii Camere, a solicitat Camerei 570 EUR pentru cheltuielile de judecată pe care susține că le-a efectuat în fața instanțelor interne și a Curții.

150. Guvernul a susținut în fața Camerei că cheltuielile efectuate în fața instanțelor interne nu au avut nicio legătură de cauzalitate cu încălcarea Convenției invocată de reclamant. În ceea ce privește cheltuielile de judecată aferente procedurii în fața Curții, a considerat că acestea nu erau susținute de documente relevante.

151. Curtea observă că reclamantul a beneficiat de asistență judiciară pentru cheltuielile de judecată efectuate în cadrul procedurii desfășurate în fața Marii Camere. În aceste condiții, ținând seama de cererea prezentată în fața Camerei și de documentele de care dispune, de jurisprudența sa și de faptul că reclamantul a fost constrâns să se apere în cadrul unei proceduri penale începute și redeschise cu încălcarea art. 4 din Protocolul nr. 7 la Convenție (*Grande Stevens și alții împotriva Italiei*, nr. 18640/10 și alte 4, pct. 244, 4 martie 2014), Curtea consideră rezonabilă suma de 470 EUR pentru toate cheltuielile de judecată și o acordă reclamantului.

C. Dobânzi moratorii

152. Curtea consideră necesar ca rata dobânzilor moratorii să se întemeieze pe rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, majorată cu trei puncte procentuale.

PENTRU ACESTE MOTIVE, ÎN UNANIMITATE, CURTEA

1. *Declară* cererea admisibilă;
2. *Hotărăște* că a fost încălcat art. 4 din Protocolul nr. 7 la Convenție;
3. *Hotărăște*
  - a) că statul pârât trebuie să plătească reclamantului, în termen de trei luni, următoarele sume, care trebuie convertite în moneda națională a statului pârât la rata aplicabilă la data plății:
    - i. 5 000 EUR (cinci mii de euro), plus orice sumă ce poate fi datorată cu titlu de impozit, cu titlu de despăgubire pentru prejudiciul moral;
    - ii. 470 EUR (patru sute șaptezeci de euro), plus orice sumă ce poate fi datorată de reclamant cu titlu de impozit, pentru cheltuielile de judecată;
  - b) că, de la expirarea termenului menționat și până la efectuarea plății, aceste sume trebuie majorate cu o dobândă simplă, la o rată egală cu rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, aplicabilă pe parcursul acestei perioade și majorată cu trei puncte procentuale;
4. *Respinge* cererea de acordare a unei reparații echitabile pentru celelalte capete de cerere.

Redactată în limbile engleză și franceză, apoi pronunțată în ședință publică la Palatul Drepturilor Omului din Strasbourg, la 8 iulie 2019.

Søren Prebensen

Guido Raimondi

Grefier adjunct
Președinte

La prezenta hotărâre sunt anexate, în conformitate cu art. 45 § 2 din Convenție și art. 74 § 2 din Regulament, următoarele opinii separate:

- opinia concordantă comună a judecătorilor Raimondi, Nussberger, Sicilianos, Spano, Yudkivska, Motoc și Ravarani;
- opinia concordantă a domnului judecător Pinto de Albuquerque;
- opinia concordantă a domnului judecător Serghides;
- opinia concordantă a domnului judecător Bošnjak, la care aderă domnul judecător Serghides.

G.R.

S.C.P.

OPINIA CONCORDANTĂ COMUNĂ A JUDECĂTORILOR
RAIMONDI, NUSSBERGER, SICILIANOS, SPANO,
YUDKIVSKA, MOTOC ȘI RAVARANI

Deși am votat, ca toți colegii noștri, pentru constatarea încălcării art. 4 din Protocolul nr. 7, nu putem fi însă de acord cu o parte din raționamentul care a stat la baza hotărârii, în special la pct. 110 și urm.

1. Necesitatea unei hotărâri „definitive” pentru ca principiul „non bis in idem” să fie aplicabil. Paragrafele în discuție apar sub titlul „β. Cu privire la caracterul «definitiv» al ordonanței procurorului din 7 august 2008 de «condamnare penală» a reclamantului” (pct. 102 și urm.). Pentru aplicarea principiului „*non bis in idem*”, este într-adevăr important să se identifice, având în vedere termenul „*bis*”, dacă o primă hotărâre a rămas definitivă; numai într-un astfel de caz poate fi vorba de o repetare a condamnării sau de o nouă urmărire penală. În caz contrar, este doar o continuare sau redeschidere a aceleiași proceduri, iar principiul „*non bis in idem*” nu este astfel nici vizat, nici încălcat.

Primul paragraf al art. 4 din Protocolul nr. 7 prevede, în acest sens, că, pentru a beneficia de norma în discuție, persoana în cauză trebuie să fi fost „achitată sau condamnată” printr-o hotărâre „definitivă”, iar pct. 102 din hotărâre menționează în mod explicit acest aspect. În hotărâre se subliniază – în mod corect, astfel cum reiese din chiar textul art. 4 din Protocolul nr. 7 – modul în care trebuie să se identifice caracterul definitiv al unei hotărâri. Deși, în această privință, este necesară referirea la legea și procedura penale ale statului respectiv, Curtea nu ține seama în mod automat, în cadrul exercitării controlului său, de încadrările prevăzute de dreptul intern ci, dimpotrivă, efectuează propria apreciere cu privire la caracterul definitiv al unei hotărâri (pct. 103 *in fine*).

2. Criteriul caracterului ordinar sau extraordinar al unei căi de atac. Din jurisprudența Curții reiese, iar pct. 103 din hotărâre menționează explicit, că o hotărâre rămâne definitivă, în sensul Convenției și independent de încadrarea dată în dreptul național, după epuizarea tuturor căilor de atac „ordinare” sau după expirarea termenului prevăzut de dreptul național pentru exercitarea acestora. Acestea fiind spuse, o nouă procedură care urmărește să repună în discuție o hotărâre definitivă nu este, în sine, „ilegală”, în sensul de contrară cerințelor Convenției, dar este considerată extraordinară. Într-adevăr, în conformitate cu art. 4 § 2 din Protocolul nr. 7, o hotărâre definitivă chiar poate fi atacată în continuare, dar în condiții foarte precise și restrictive (și anume, dacă fapte noi ori recent descoperite sau un viciu fundamental în cadrul procedurii precedente sunt de natură să afecteze hotărârea pronunțată).

În consecință, întregul scop al argumentelor elaborate la pct. 102 și urm. este acela de a stabili dacă ordonanța care face obiectul cererii îndreptate împotriva României trebuie considerată definitivă sau nu, ceea ce ar însemna să se ridice problema dacă aceasta era supusă căilor de atac ordinare sau extraordinare.

Trebuie subliniată foarte clar importanța acestui aspect, în contextul celor ce urmează: faptul că o cale de atac este încadrată ca extraordinară nu o face deloc „ilegală” ca atare.

3. Introducerea criteriului eronat al previzibilității. Consecință. De la pct. 111, hotărârea introduce conceptul de previzibilitate a aplicării legii, referindu-se în special la hotărârea Marii Camere *A și B împotriva Norvegiei* [(MC), nr. 24130/11 și 29758/11, 15 noiembrie 2016]¹. La pct. 112, aceasta merge până la a face referire la noțiunea de legalitate subliniind că aceasta „impune condiții de accesibilitate și de previzibilitate a «legii», precum și necesitatea de a oferi o anumită protecție împotriva ingerințelor arbitrare aduse de autoritățile publice drepturilor garantate de Convenție”.

Acest raționament general, care continuă în punctele următoare, pregătește terenul pentru concluzia specifică formulată la pct. 124-125, potrivit căreia dispozitivul prevăzut de Codul de procedură penală român nu era suficient de clar și previzibil pentru a constitui o cale de atac ordinară.

Potrivit acestei abordări, toate argumentele pe care le conține hotărârea ar trebui să ducă la constatarea nu a caracterului extraordinar al căii de atac, ci a caracterului său nelegal. Concluzia logică a raționamentului din hotărâre, în măsura în care se întemeiază pe o problemă de previzibilitate și de claritate, ar fi cea a constatării încălcării art. 6. Dacă ordonanța prim-procurorului trebuie să fie considerată nelegală întrucât nu respectă cerințele de securitate juridică, atunci problema reclamantului nu este că a fost judecat de două ori pentru aceeași faptă, ci că a fost victima unui proces inechitabil. Și totuși, hotărârea nu conduce la concluzie care s-ar fi impus conform logicii introducerii criteriilor de previzibilitate și de securitate juridică, și anume lipsa de legalitate a căii de atac prevăzute în favoarea prim-procurorului.

---

1. Este adevărat că hotărârea introduce criteriul previzibilității la pct. 111, referindu-se la hotărârea Marii Camere *A și B împotriva Norvegiei*. Cauza *Mihalache* ridică însă o cu totul altă problemă decât aceea, acceptată, a combinării procedurii penale cu procedura administrativă sau a cumulării acestora: la originea acestei cauze se află o procedură penală unică, întreruptă și apoi reluată, fără nicio cumulare, dar cu o înlocuire a sancțiunii penale cu sancțiune administrativă.

Într-un cuvânt, introducerea criteriului previzibilității creează confuzie între noțiunile de caracter extraordinar și de caracter ilegal².

4. Cazul revizuirii. Revizuirea în materie penală este exemplul tipic de cale de atac extraordinară. Deși condițiile de exercitare a acesteia pot să difere de la o țară la alta, rămâne constant faptul că ele conferă acestei căi de atac caracter extraordinar, dar nu nelegal: în cazul unor circumstanțe noi care pot demonstra nevinovăția persoanei condamnate, procedura penală poate fi redeschisă, în lipsa unui termen care ar limita posibilitatea de redeschidere (sau într-un termen care începe odată cu întrunirea condițiilor de aplicare, nu data hotărârii inițiale). Existența acestei căi de atac creează într-adevăr o formă de imprevizibilitate, în sensul că nimeni nu poate prevedea dacă și când hotărârea „definitivă” va fi supusă unei revizuirii, care poate avea loc după zeci de ani. Prin urmare, este vorba despre o formă de insecuritate juridică, în sensul că oricine știe că hotărârea inițială, deși definitivă, nu este imuabilă – apariția sau descoperirea unor fapte noi va putea să justifice contestarea sa. Asemenea cale de atac nu este ordinară: formele de insecuritate și imprevizibilitatea pe care le cauzează justifică încadrarea ei ca extraordinară. Însă acestea nu îi conferă caracter nelegal.

5. Două tipuri de „insecuritate”. În orice caz, trebuie să se facă deosebire între două tipuri de „insecuritate”:

– insecuritatea neproblematică creată de posibilitatea, încă prezentă în materie penală, de revizuire a unei hotărâri care este totuși considerată definitivă. Această insecuritate este legată de o imprevizibilitate *de facto*, în sensul că *exercitarea căii de atac în cazul de față* nu este previzibilă. Din

---

2. De reținut că nici dezechilibrul dintre condițiile de exercitare a unei căi de atac nu constituie un criteriu adecvat. Astfel, hotărârea se referă în continuare la diferența dintre termenele aflate la dispoziția părților (20 de zile pentru reclamant, niciun termen pentru parchet), întrucât această diferență „a creat între dreptul părților la exercitarea acestei căi de atac un dezechilibru considerabil, de natură să îl pună pe reclamant într-o situație de incertitudine juridică” (pct. 124 *in fine*). Cu toate acestea, nu pare oportună introducerea acestei noțiuni de dezechilibru, din două motive:

– pe de o parte, este adevărat că reclamantul nu putea să își cunoască soarta definitiv atât timp cât calea de atac putea fi exercitată de parchet. Însă acest lucru este valabil pentru toate căile de atac pentru care nu se stabilesc termene, iar pct. 124, astfel cum a fost formulat, lasă impresia de caracter nelegal, nu extraordinar, al căii de atac exercitate de procuror;

– pe de altă parte, mergând mai departe, se ridică întrebarea dacă dezechilibrul în ceea ce privește accesibilitatea unei căi de atac constituie un criteriu care permite încadrarea acestei căi de atac ca fiind extraordinară. Cineva și-ar putea imagina că, în cazul unei anumite căi de atac – și acesta este sau a fost cazul în mai multe țări –, persoana condamnată dispune de un anumit termen pentru exercitarea unei căi de atac, iar parchetul de un termen mai lung, ba chiar mult mai lung (combinată cu imposibilitatea persoanei condamnate de a formula apel incident). Aceasta poate atrage după sine nelegalitatea acestei căi de atac, dar cu siguranță nu un caracter extraordinar (a se vedea *Ben Naceur împotriva Franței*, nr. 63879/00, pct. 34-40, 3 octombrie 2006).

acest tip de insecuritate, nu se poate deduce nici caracterul definitiv al acestei hotărâri, nici nelegalitatea căii de atac (în sensul art. 6 din Convenție), ci numai caracterul extraordinar al căii de atac;

– insecuritatea problematică creată de lipsa de previzibilitate cauzată de o deficiență care afectează legea. Imprevizibilitatea în discuție aici este o imprevizibilitate *de lege*, în sensul că nu sunt suficient de precise *condițiile de exercitare a căii de atac în general*. Acest tip de insecuritate atrage după sine caracterul nelegal al căii de atac (în sensul art. 6), dar nu și caracterul său extraordinar.

6. Singurul criteriu operațional: existența sau lipsa unui termen. De fapt, așa cum se menționează și la pct. 113 din hotărâre, există un singur criteriu veritabil (sau cel puțin un criteriu esențial și dominant) pentru a stabili caracterul ordinar sau extraordinar al unei căi de atac: existența sau lipsa unui termen în care această cale de atac trebuie sau poate să fie exercitată. Ceea ce contează, și ceea ce face obiectul art. 4 § 1 din Protocolul nr. 7, este să se definească ce anume constituie o hotărâre definitivă [art. 4 § 1 din Protocolul nr. 7 se referă în mod expres la aceasta]. O hotărâre este definitivă dacă a dobândit autoritate de lucru judecat. O hotărâre are autoritate de lucru judecat dacă au fost exercitate căile de atac ordinare sau dacă acestea nu au fost exercitate și *termenul* de exercitare a acestora a expirat. Dimpotrivă, o cale de atac, tocmai pentru că nu este supusă unui termen, trebuie să fie încadrată ca extraordinară.

7. Concluzie: Concluzia era previzibilă: nici previzibilitatea, nici securitatea juridică, care constituie un aspect al primei, nu constituie un criteriu al caracterului ordinar sau extraordinar al unei căi de atac în sensul art. 4 din Protocolul nr. 7. În schimb, faptul că, în prezenta cauză, calea de atac disponibilă procurorului nu este însoțită de un termen este suficient pentru a stabili caracterul său extraordinar și, prin urmare, caracterul „definitiv” al hotărârii care este în continuare supusă acestei căi de atac. Acesta este, în opinia noastră, raționamentul pe baza căruia în prezenta hotărâre ar fi trebuit să se constate, așa cum procedează prin alte mijloace, încălcarea principiului *non bis in idem* – concluzie pe care, pe de altă parte, o împărtășim pe deplin.

OPINIA CONCORDANTĂ A

DOMNULUI JUDECĂTOR PINTO DE ALBUQUERQUE

Introducere (pct. 1-2).....	49
Partea I – Cu privire la autoritatea de lucru judecat a actelor procurorului (pct. 3-34)	50
1. În dreptul român (pct. 3-8).....	50
2. În drept comparat (pct. 10-19).....	53
3. În dreptul Uniunii Europene (pct. 20-34)	57
Partea a II-a – Tot logica absurdă din <i>A și B împotriva Norvegiei</i> (pct. 35-39)	62
1. <i>Jóhannesson și alții</i> : confirmarea celor mai grave temeri (pct. 35-36)....	62
2. Iluzia unei repetări a urmăririi penale în prezenta cauză (pct. 37-39).....	63
Partea a III-a – Dualitatea <i>Mihalache</i> (pct. 40-54)	64
1. O hotărâre liberală (pct. 40-43).....	64
a. Interpretarea în sens larg a sintagmei „autoritate competentă” să dispună achitarea sau condamnarea (pct. 40-41).....	64
b. Interpretarea strictă a posibilității de redeschidere a procedurii <i>contra reum</i> (pct. 42-43).....	65
2. O hotărâre neliberală (pct. 44-53).....	66
a. Conținutul limitat al „examinării fondului” (pct. 44-51).....	66
b. „Scopul” imprecis al hotărârii (pct. 52-53).....	68
Concluzie (pct. 54-55)	69

Introducere (pct. 1-2)

1. Sunt de acord cu constatarea că a fost încălcat art. 4 din Protocolul adițional nr. 7 la Convenția europeană a drepturilor omului, dar nu cu esența raționamentului Marii Camere. Regret că Curtea a ratat ocazia de a defini noțiunile „achitare” și „condamnare” în sensul Protocolului nr. 7, pentru a stabili domeniul de aplicare al principiului *non bis in idem* atunci când se aplică soluțiilor de scoatere de sub urmărire penală și a stabili limitele competenței procurorilor de redeschidere a urmăririi penale după ce s-a dispus încetarea ei. Această omisiune este deosebit de gravă în contextul opțiunilor contemporane de politică penală în favoarea alternativelor la urmărirea penală (de exemplu: tranzacție penală, mediere, avertisment sau atenționare, ori impunerea unor condiții)¹, precum cea care a stat la originea

1. A se vedea, printre alte surse, Consiliul Consultativ al Procurorilor Europeni (CCPE), Avizul nr. 2 (2008) privind alternativele la urmărirea penală; Avizul nr. 9 (2014)

prezentei cauze. Totuși, nu aceasta este principala mea critică la adresa acestei ciudate hotărâri. Altul este motivul pentru care această hotărâre va fi de tristă notorietate.

2. Deși hotărârea a fost pronunțată în unanimitate, Curtea Europeană a Drepturilor Omului („Curtea”) este profund divizată în privința raționamentului. De fapt, doar o minoritate a judecătorilor („minoritatea”) a adoptat raționamentul din hotărârea Marii Camere. Este semnificativ faptul că mai puțin de zece judecători sunt nemulțumiți de acest raționament și au întocmit opinii separate, în care critică aspecte esențiale ale argumentației care a stat la baza hotărârii. Această situație ciudată, pe de o parte, dă apă la moară celor care critică „bucătăria internă” dezordonată în care se pregătesc unele hotărâri ale Marii Camere și, pe de altă parte, merită atenția întregii Curți.

Partea I – Cu privire la autoritatea de lucru judecat a actelor procurorului (pct. 3-34)

1. În dreptul român (pct. 3-8)

3. În temeiul dreptului român, autoritatea de lucru judecat este conferită numai hotărârilor judecătorești prin care se soluționează fondul unei cauze. Într-adevăr, art. 22 C. proc. pen. prevede că „[h]otărârea definitivă a instanței penale are autoritate de lucru judecat în fața instanței civile care judecă acțiunea civilă, cu privire la existența faptei, a persoanei care a săvârșit-o și a vinovăției acesteia”. În schimb, o ordonanță a procurorului nu are un astfel de efect și nu poate fi invocată în acest scop. Deși nicio dispoziție de drept intern nu definește în mod expres autoritatea de lucru judecat în cauzele penale, din jurisprudența constantă reiese că pot avea autoritate de lucru judecat numai hotărârile pronunțate de instanțele de judecată, nu actele îndeplinite de procuror înainte de trimiterea cauzei în fața unei instanțe – de exemplu, o ordonanță de scoatere de sub urmărire penală și de aplicare a unei amenzi administrative².

4. Art. 416, 416¹ și 417 C. proc. pen., în forma în vigoare la data faptelor, enumerau condițiile în care rămâneau definitive hotărârile pronunțate în primă instanță, în apel sau în recurs în casație, cu alte cuvinte, în general, după epuizarea căilor de atac ordinare sau după expirarea termenului prevăzut

---

privind normele și principiile europene referitoare la procurori, XVII, nota explicativă, pct. 28-32; și *21 Principles for the 21st Century Prosecutor [21 de principii pentru secolul 21]*, Brennan Center for Justice, 2018, pag. 4: „programe bine concepute, care îndepărtează persoanele de penitenciar, sau de sistemul judiciar în general, fac posibilă conservarea resurselor, reducerea recidivei și reducerea daunelor colaterale ale urmăririi penale” [traducerea grefei].

2. A se vedea, de exemplu, decizia Înaltei Curți de Casație și Justiție nr. 1898 din 16 martie 2012 și decizia nr. 314/R din 24 februarie 2009 a Tribunalului Vâlcea.

pentru exercitarea lor dacă părțile nu au făcut uz de acestea. Executarea voluntară a unei hotărâri de către persoana interesată nu se număra printre circumstanțele în care hotărârea rămâne definitivă.

5. În România, o ordonanță prin care procurorul dispune neînceperea urmăririi penale față de o persoană sau netrimiteră în judecată poate fi considerată definitivă numai dacă o instanță o confirmă în cadrul procedurii reglementate de art. 278¹ C. proc. pen. (art. 340 din noul Cod de procedură penală). Confirmarea de către o instanță nu este automată, ci trebuie să urmeze unei plângeri formulate de partea vătămată sau inculpat. Însă trebuie subliniat faptul că confirmarea ordonanței de către instanță se poate referi numai la circumstanțele care au fost aduse în atenția instanței. Dacă apar probe noi sau necunoscute până atunci, procurorul poate dispune redeschiderea procedurii penale fără a fi împiedicat de faptul că ordonanța inițială a făcut obiectul controlului judiciar în instanță³.

6. În temeiul art. 270 și 273 C. proc. pen., în forma în vigoare la data faptelor, redeschiderea procedurii penale putea fi dispusă în cazul în care, ulterior unei soluții de scoatere de sub urmărire penală, s-a constatat că motivul pe care se întemeia actul anterior nu exista sau nu mai exista. Această posibilitate de redeschidere a procedurii aparținea procurorului ierarhic superior, care acționează din oficiu sau la cererea părților interesate. Partea împotriva căreia s-a inițiat procedura sau orice altă parte (precum partea vătămată) nu putea să exercite o cale de atac ordinară; în schimb, acestea puteau să conteste soluția procurorului formulând plângere la prim-procuror și, ulterior, la instanța competentă (art. 249¹, 275, 278 și 278¹ C. proc. pen., în vigoare la data faptelor).

7. Potrivit jurisprudenței Curții, soluția procurorului de scoatere de sub urmărire penală nu constituie o hotărâre definitivă, având în vedere că dreptul național oferă procurorului ierarhic superior posibilitatea de redeschidere a procedurii. Examinând o cauză având ca obiect durata procedurii, Curtea a declarat următoarele: „Ordonanța de scoatere de sub urmărire penală dată de procurorul N.O. la data de 11 noiembrie 1997 nu poate fi considerată ca punând capăt urmăririi penale împotriva reclamanților din moment ce ea nu constituia o decizie internă definitivă [...]. În această privință trebuie constatat că parchetul avea, în baza art. 270 din Codul de procedură penală, competența de a anula o ordonanță de scoatere de sub urmărire penală și de a redeschide urmărirea penală, fără să fie ținut de vreun termen”.⁴

8. Într-o altă cauză, Curtea a statuat următoarele: „Cu privire la ordonanța de neîncepere a urmăririi penale din 16 august 1994, Curtea consideră că

---

3. Începând cu 1 februarie 2014, orice ordonanță de redeschidere a procedurii penale este supusă controlului unei instanțe de judecată. Procurorul trebuie să obțină confirmarea de către instanță a ordonanței de redeschidere a procedurii în termen de cel mult 3 zile de la emiterea actului, sub sancțiunea nulității [art. 335 alin. (3) din noul Cod de procedură penală].

4. *Stoianova și Nedelcu împotriva României* (nr. 77517/01 și 77722/01, pct. 21, CEDO 2005-VIII).

reclamantul nu se poate prevala de aceasta pentru a solicita încetarea definitivă a procedurii, întrucât, fiind de natură să fie infirmată de procurorul ierarhic superior, nu avea autoritate de lucru judecat”⁵. Măsura privativă de libertate aplicată reclamantului era o măsură de siguranță, cum sunt cele prevăzute la art. 112 din Codul penal, sub titlul „Măsurile de siguranță”, având ca scop înlăturarea unei stări de pericol și prevenirea săvârșirii faptelor prevăzute de legea penală; aceasta se deosebește de pedepsele penale, care sunt definite în altă parte, la art. 53 din Codul penal. Cu toate acestea, s-au aplicat măsuri de siguranță unor persoane care au comis fapte pedepsite de legea penală [art. 111 alin. (2) din Codul penal]. Pentru a aplica o astfel de măsură, parchetul examina circumstanțele cauzei, stabilea că persoana în cauză a comis fapte pedepsite de legea penală și propunea instanței cea mai adecvată măsură de restabilire a ordinii în societate.

9. Cauzele *Horciag* și *Mihalache* sunt așadar destul de asemănătoare⁶: în fiecare dintre acestea, procurorul competent să intervină în temeiul dreptului național a examinat circumstanțele *de facto* ale cauzei și și-a exprimat opinia cu privire la măsura cea mai adecvată care trebuie să i se aplice reclamantului. În plus, în ambele cauze, aceleași dispoziții din dreptul național – art. 270 și 273 din Codul de procedură penală – au oferit procurorului ierarhic superior posibilitatea redeschiderii procedurii. Aceste considerații ne conduc la două concluzii: în primul rând, prezenta hotărâre se îndepărtează discret de jurisprudența Curții, astfel cum reiese aceasta din cauza *Horciag*, susmenționată⁷; în al doilea rând, interpretarea potrivit căreia se poate considera în prezenta cauză că orice acțiune publică s-a stins definitiv deoarece ordonanța procurorului din 7 august 2008 nu este compatibilă cu dreptul național în ansamblu⁸.

În cazul în care Curtea ar fi luat în considerare „finalitatea” unei hotărâri exclusiv „conform legii și procedurii penale ale acestui stat”⁹, cauza ar fi fost soluționată în favoarea statului pârât. Totuși, nu aceasta este opțiunea reținută de Curte în prezenta hotărâre, care conferă termenului „definitiv” de la art. 4 § 1 din Protocolul nr. 7 un sens autonom în contextul Convenției și atribuie Curții competența de a statua cu privire la caracterul ordinar sau extraordinar al căii de atac prevăzute la art. 270 și 273 din Codul de procedură penală.

---

5. *Horciag împotriva României* (dec.), nr. 70982/01, 15 martie 2005.

6. Contrar presupunerii de la pct. 96 și 107 din hotărâre.

7. Contrar opiniei exprimate la pct. 106 din hotărâre.

8. Din acest motiv, minoritatea face atâtea eforturi pentru a afirma că natura definitivă a unei hotărâri într-o anumită cauză nu depinde exclusiv de dreptul național (pct. 104-108 și pct. 126 din hotărâre).

9. Art. 4 § 1 din Protocolul nr. 7.

2. În drept comparat (pct. 10-19)

10. Minoritatea se referă de mai multe ori la „diferite noțiuni de drept național”¹⁰ și, în cele din urmă, afirmă necesitatea de a identifica hotărârea definitivă într-o anumită cauză „pe baza unor criterii obiective”¹¹. Cu toate acestea, nu se face niciun efort pentru a analiza dreptul național al părților contractante la Convenția europeană a drepturilor omului („Convenția”)¹². Un astfel de studiu de drept comparat ar fi clarificat discuția privind competențele procurorilor în cadrul cercetărilor penale, în special competența de încetare și redeschidere a acestora, precum și interacțiunea dintre aceste competențe și garanția *non bis in idem*. Asta îmi propun să fac eu în continuare.

11. În 32 de state europene, codurile de procedură penală enumeră motivele pentru care un procuror poate dispune încetarea urmăririi penale. Aceste state membre sunt: Albania¹³, Armenia¹⁴, Austria¹⁵, Azerbaidjan¹⁶, Belgia¹⁷, Bosnia și Herțegovina¹⁸, Croația¹⁹, Elveția²⁰, Estonia²¹, Federația Rusă²², Finlanda²³, Franța²⁴, Georgia²⁵, Germania²⁶, Letonia²⁷,

---

10. Pct. 108 din hotărâre.

11. Pct. 116 din hotărâre.

12. De reținut: în cauza *A și B împotriva Norvegiei* [(MC), nr. 24130/11 și 29758/11, 15 noiembrie 2016], Curtea nu a ținut seama, de asemenea, de informațiile de drept comparat, iar în *Sergey Zolotukhin împotriva Rusiei* [(MC), nr. 14939/03, CEDO 2009], a făcut trimitere numai la regula dublei incriminări care decurge din Al cincilea amendament la Constituția Statelor Unite. Desigur, art. 4 din Protocolul nr. 7 este o dispoziție de la care nu se poate face derogare și, prin urmare, nu există pentru părțile contractante la Convenție o marjă de apreciere bazată pe lipsa unui consens european privind principiul *non bis in idem* (a se vedea opinia mea în cauza *A și B împotriva Norvegiei*, citată anterior, pct. 22); totuși, aceasta nu înseamnă că, precum în prezenta cauză, ar trebui să se neglijeze în totalitate datele de drept comparat referitoare la situația juridică existentă în statele părți contractante.

13. Art. 290 C. proc. pen.

14. Art. 35 C. proc. pen.

15. Art. 190-192 C. proc. pen.

16. Art. 39 C. proc. pen.

17. Art. 28c *quater* (1) coroborat cu anexa 1 la Circulara nr. COL 12/98.

18. Art. 224(1) C. proc. pen.

19. Art. 206(1) C. proc. pen.

20. Art. 310 și 319 C. proc. pen.

21. Art. 199 C. proc. pen.

22. Art. 25-28 C. proc. pen.

23. Art. 6 C. proc. pen.

24. Art. 40 C. proc. pen.

25. Art. 105 C. proc. pen.

26. Art. 153-154f și 170 alin. (2) C. proc. pen.

27. Art. 377 și 379 C. proc. pen.

Liechtenstein²⁸, Lituania²⁹, Luxemburg³⁰, Macedonia de Nord³¹, Moldova³², Muntenegru³³, Norvegia³⁴, Polonia³⁵, Portugalia³⁶, Republica Cehă³⁷, San-Marino³⁸, Serbia³⁹, Slovacia⁴⁰, Slovenia⁴¹, Spania⁴², Ucraina⁴³ și Ungaria⁴⁴. Motivele invocate cel mai des de procuror în susținerea unei soluții de scoatere de sub urmărire penală intră în două mari categorii. În sistemele de urmărire penală obligatorie, aceste motive sunt următoarele: neîntrunirea elementelor constitutive ale unei infracțiuni (32 de state), lipsa probelor (28 de state), amnistie sau imunitate (17 state), neangajarea răspunderii penale sau neîmplinirea vârstei pentru răspundere penală (17 state), existența unei hotărâri judecătorești definitive având ca obiect aceeași faptă (13 state), decesul suspectului (13 state), lipsa plângerii din partea victimei (10 state). În sistemele bazate pe principiul oportunității urmăririi penale, motivele invocate sunt următoarele: neatingerea gravității necesare (10 state), faptul că persoana a fost deja acuzată de mai multe infracțiuni (mai grave) (7 state) și, în cele din urmă, lipsa unui interes public (6 state). În 5 state⁴⁵, nu se menționează niciun motiv specific în codurile de procedură penală, dar, în practică, motivele sunt similare.

12. În ceea ce privește soluția de scoatere de sub urmărire penală la propunerea organului de anchetă preliminară, în 23 de state⁴⁶ parchetul adoptă soluția de scoatere de sub urmărire penală în mod independent, însă organul care a efectuat ancheta preliminară poate formula propuneri. În 8 state⁴⁷, organul de cercetare penală poate să adopte soluția el însuși, cu sau

---

28. Art. 158 alin. (2) C. proc. pen.

29. Art. 212 C. proc. pen.

30. Nu există niciun articol care să expună motivele; principiul „oportunității urmăririi penale” este cel care ghidează procurorul la adoptarea soluției.

31. Art. 304 C. proc. pen.

32. Art. 275 C. proc. pen.

33. Art. 294 C. proc. pen.

34. Art. 224 C. proc. pen., printre altele.

35. Art. 17 alin. (1) C. proc. pen.

36. Art. 277 C. proc. pen.

37. Art. 171-173 C. proc. pen.

38. Art. 135 C. proc. pen.

39. Art. 284 C. proc. pen.

40. Art. 215, 216 și 218 C. proc. pen.

41. Art. 161 C. proc. pen.

42. Art. 637 și 641 C. proc. pen.

43. Art. 284 C. proc. pen.

44. Art. 398 C. proc. pen.

45. Irlanda, Monaco, Țările de Jos, Regatul Unit (Anglia și Țara Galilor) și Suedia.

46. Aceste state sunt următoarele: Germania, Austria, Belgia, Croația, Elveția, Federația Rusă, Finlanda, Franța, Georgia, Liechtenstein, Lituania, Luxemburg, Monaco, Muntenegru, Norvegia, Portugalia, Republica Cehă, Regatul Unit (Anglia și Țara Galilor), San Marino, Slovacia, Slovenia, Spania și Țările de Jos,

47. Armenia, Azerbaidjan, Estonia, Irlanda, Moldova, Polonia, Suedia și Ungaria.

fără aprobarea parchetului. În fine, în 3 state⁴⁸, parchetul adoptă soluția respectivă în mod independent, iar organul care a efectuat cercetările preliminare nu poate să facă propuneri.

13. În 26 de state⁴⁹, împotriva soluției de scoatere de sub urmărire penală se poate formula plângere pe cale ierarhică și pe calea controlului judecătoresc. În 5 state membre⁵⁰, nu există un sistem ierarhic și, prin urmare, nici posibilitatea unei căi de atac ierarhice în cazul unei soluții de scoatere de sub urmărire penală. Totuși, soluția procurorului de scoatere de sub urmărire penală poate fi contestată prin intermediul unui control judecătoresc. În alte 4 state⁵¹, deși există un sistem ierarhic, o astfel de soluție poate fi contestată exclusiv prin intermediul unui control judecătoresc. În fine, în 3 state membre⁵² nu se poate exercita controlul judecătoresc în privința unei soluții de scoatere de sub urmărire penală, ci doar un control ierarhic.

14. În majoritatea statelor membre (28 de state⁵³), victima poate face plângere împotriva soluției de scoatere de sub urmărire penală. În 14 state⁵⁴, inclusiv suspectul poate face plângere împotriva soluției. În 15 state⁵⁵, împotriva soluției de scoatere de sub urmărire penală pot face plângere „părțile interesate”. În 4 state, această posibilitate există și pentru persoana care a denunțat infracțiunea⁵⁶.

15. Anularea ulterioară a soluției de scoatere de sub urmărire penală la inițiativa procurorului ierarhic superior este imposibilă în 16 state⁵⁷. În alte 17 state⁵⁸, este posibilă anularea ulterioară dispusă din oficiu de procurorul

---

48. Bosnia și Herțegovina, Macedonia de Nord și Serbia.

49. Albania, Armenia, Austria, Azerbaidjan, Bosnia și Herțegovina, Croația, Elveția, Estonia, Finlanda, Franța, Germania, Georgia, Letonia, Lituania, Luxemburg, Moldova, Muntenegru, Polonia, Portugalia, Republica Cehă, Serbia, Slovacia, Slovenia, Suedia, Ucraina și Ungaria.

50. Irlanda, Liechtenstein, Monaco, Regatul Unit (Anglia și Țara Galilor) și San Marino.

51. Federația Rusă, Spania, Turcia și Țările de Jos.

52. Belgia, Macedonia de Nord și Norvegia.

53. Austria, Azerbaidjan, Bosnia și Herțegovina, Croația, Estonia, Finlanda, Franța, Georgia, Germania, Irlanda, Lituania, Luxemburg, Macedonia de Nord, Moldova, Muntenegru, Norvegia, Polonia, Portugalia, Regatul Unit (Anglia și Țara Galilor), San Marino, Serbia, Slovacia, Slovenia, Spania, Suedia, Turcia, Ucraina și Ungaria.

54. Finlanda, Georgia, Letonia, Lituania, Moldova, Muntenegru, Norvegia, Polonia, Republica Cehă, San Marino, Slovacia, Suedia, Ucraina și Ungaria.

55. Albania, Armenia, Bosnia și Herțegovina, Elveția, Federația Rusă, Finlanda, Franța, Letonia, Lituania, Moldova, Monaco, Norvegia, Regatul Unit (Anglia și Țara Galilor), Țările de Jos (partea direct interesată) și Ungaria.

56. Bosnia și Herțegovina, Franța, Lituania (în unele cazuri) și Polonia.

57. Albania, Austria, Azerbaidjan, Bosnia și Herțegovina, Croația, Franța, Irlanda, Liechtenstein, Lituania, Macedonia de Nord, Monaco, Muntenegru, San Marino, Serbia, Spania și Țările de Jos.

58. Armenia, Belgia (doar dacă există probe noi), Estonia, Finlanda, Georgia, Germania, Letonia, Luxemburg, Moldova, Norvegia (dacă persoana nu a fost inculpată anterior), Polonia (doar dacă există probe noi), Portugalia, Slovenia (numai în mod excepțional), Suedia, Turcia, Ucraina și Ungaria.

ierarhic superior, fără limită de timp⁵⁹. În fine, în 6 state⁶⁰, există termene aplicabile anulării ulterioare dispuse de procurorul ierarhic superior (3 luni/6 luni/un an).

16. În ceea ce privește motivele anulării ulterioare a unei soluții de scoatere de sub urmărire penală la inițiativa procurorului ierarhic superior, situația este următoarea: principalul motiv în 21 de state⁶¹ este existența unor probe sau circumstanțe noi, în 13 state⁶² este controlul legalității/temeiniciei, iar în 4 state⁶³ este o opinie diferită privind legea sau faptele. În fine, în numai 2 state (Germania și Suedia) nu este necesar niciun motiv, dar se impune respectarea principiului preeminenței dreptului.

17. Cele de mai sus demonstrează în mod clar existența unui consens european care favorizează limitarea puterii discreționare a procurorilor în soluționarea cauzelor penale, inclusiv în ceea ce privește motivele pe care le-ar putea invoca aceștia. Sistemele bazate pe principiul oportunității urmăririi penale sunt în mod clar minoritare, iar lipsa unui interes general poate justifica în rare cazuri încetarea cercetărilor penale de către procuror. În marea majoritate a statelor, procurorul dispune scoaterea de sub urmărire penală pe baza propunerilor făcute de organul care a efectuat ancheta preliminară. În majoritatea statelor, o soluție de scoatere de sub urmărire penală poate fi atacată atât pe cale ierarhică, cât și pe calea controlului judecătoresc. Deși competența procurorului ierarhic superior de a controla din oficiu aceste acte este protejată în majoritatea statelor, aceasta este supusă unor considerabile limite temporale și materiale.

18. Acest consens european este consolidat de *soft law* al Consiliului European, în special Recomandarea Rec(2000)19 cu privire la rolul procurorilor în sistemul de justiție penală⁶⁴, Avizul nr. 12 (2009) al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE), Avizul nr. 4 (2009) al Consiliului Consultativ al Procurorilor Europeni (CCPE) în atenția Comitetului de Miniștri al Consiliului European privind relațiile dintre judecători și procurori într-o societate democratică⁶⁵ și Avizul nr. 9 (2014) al

---

59. Singurul obstacol fiind prescripția răspunderii penale pentru fapta în cauză.

60. Federația Rusă, Norvegia, Polonia, Republica Cehă, Regatul Unit (Anglia și Țara Galilor) și Slovacia.

61. Armenia, Belgia, Croația (pentru redeschiderea procesului de aceeași instanță), Elveția, Estonia, Georgia, Letonia, Luxemburg, Moldova, Muntenegru (pentru redeschiderea procesului de către instanță), Norvegia, Polonia, Portugalia, San Marino (pentru redeschiderea procesului de către același judecător de instrucție), Slovacia, Slovenia, Spania (pentru redeschiderea procesului de același judecător de instrucție), Suedia, Turcia, Țările de Jos (pentru redeschiderea procesului de către instanță) și Ungaria.

62. Armenia, Croația, Estonia, Federația Rusă, Georgia, Letonia, Moldova, Portugalia, Republica Cehă, Slovacia, Slovenia, Regatul Unit și Ungaria.

63. Luxemburg, Polonia, Portugalia și Ungaria.

64. Pct. 13 f) și pct. 34.

65. Pct. 9, 52-54.

CCPE în atenția Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei privind normele și principiile europene referitoare la procurori⁶⁶.

19. Ignorând aceste documente de drept comparat și de *soft law*, minoritatea nu a avut o viziune clară asupra competențelor procurorilor în anchetele penale din Europa și asupra modului în care acestea se corelează cu garanția *non bis in idem*. Pe de altă parte, minoritatea nu neglijează dreptul Uniunii Europene, însă face o analiză incompletă a jurisprudenței relevante și trage de aici concluzii pripite.

3. În dreptul Uniunii Europene (pct. 20-34)

20. Întrebarea care se ridică în prezenta cauză este dacă ordonanța procurorului din 7 august 2008 echivalează cu o hotărâre „definitivă” care a conferit aplicabilitate art. 4 din Protocolul nr. 7. Această problemă nu este nouă; a fost deja ridicată de Curtea de Justiție a Uniunii Europene (CJUE). CJUE examinează principiul *non bis in idem* în raport cu art. 50 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene („Carta”) și a art. 54 din Convenția de aplicare a Acordului de la Schengen („CAAS”), interpretat în lumina art. 50 din Cartă și având în vedere art. 4 din Protocolul nr. 7 la Convenție⁶⁷.

21. Principiul *non bis in idem* este considerat unul dintre principiile generale ale dreptului Uniunii Europene. Dezvoltat de Curtea de Justiție a Comunităților Europene (CJCE), devenită ulterior CJUE, acest principiu a fost consacrat la art. 50 din Cartă⁶⁸. Cu toate acestea, numeroase cauze introduse la CJUE au ca obiect CAAS. Principiul *non bis in idem* este prevăzut la art. 54 din CAAS.

22. Din analiza jurisprudenței referitoare la art. 54 din CAAS și la art. 50 din Cartă reies trei criterii care trebuie să fie îndeplinite pentru ca o hotărâre să poată fi considerată „definitivă”: acțiunea publică trebuie să fie „definitiv stinsă” în urma hotărârii; aceasta trebuie să fi fost precedată de o „anchetă aprofundată”; în cele din urmă, aceasta trebuie să se bazeze pe o examinare a fondului cauzei. În plus, se prevede un al patrulea criteriu în cauzele având ca obiect condamnări: pedeapsa trebuie să fi fost „executată”, „în curs de executare” ori „să nu mai poată fi executată”.

23. CJUE verifică, înainte de toate, dacă hotărârea în cauză este una din deciziile „[...] emise de o autoritate chemată să participe la administrarea

---

66. Pct. 13 și 18.

67. În hotărârea *Piotr Kossowski împotriva Generalstaatsanwaltschaft Hamburg* (MC), cauza C-486/14, 29 iunie 2016, se precizează că CJUE se întemeiază pe art. 54 din CAAS, „citit în lumina articolului 50 din Carta [...]”. Prin urmare, nu este necesară examinarea separată a acestor dispoziții.

68. În plus, din art. 52 din Cartă și din jurisprudența CJUE rezultă că art. 50 din Cartă trebuie să fie interpretat în conformitate cu art. 4 din Protocolul nr. 7 la Convenție, adoptat la 22 noiembrie 1984.

justiției penale în ordinea juridică națională în cauză”⁶⁹. Această noțiune include nu doar hotărârile, ci și actele procurorului și ale poliției. Într-adevăr, CJCE a afirmat că „faptul că nu intervine nicio jurisdicție în cadrul unei astfel de proceduri și că decizia adoptată la sfârșitul acesteia nu ia forma unei hotărâri nu este de natură să infirme această interpretare”; cu alte cuvinte, acest lucru nu împiedică aplicarea principiului *non bis in idem*⁷⁰. Argumentul decisiv al CJCE constituie obiectul art. 54 din CAAS. În hotărârea *Hüseyin Gözütok și Klaus Brügge* se precizează următoarele:

„[...] Articolul 54 din CAAS, care urmărește să evite ca o persoană, în temeiul exercitării dreptului său la liberă circulație, să fie urmărită penal pentru aceleași fapte pe teritoriul mai multor state membre, nu poate să contribuie în mod efectiv la realizarea deplină a acestui obiectiv decât dacă este aplicabilă în egală măsură soluțiilor de scoatere de sub urmărire penală într-un stat membru, chiar dacă sunt adoptate fără intervenția unei instanțe și nu iau forma unei hotărâri.”⁷¹

24. Deciziile luate în considerare de CJUE la examinarea aplicării principiului *non bis in idem* sunt următoarele:

- soluție a procurorului de încetare a urmăririi penale după ce inculpatul a îndeplinit anumite obligații (de exemplu, în cadrul unei medieri sau al altor forme de tranzație penală)⁷²;
- condamnare pronunțată în lipsă care nu a fost niciodată aplicată persoanei condamnate⁷³;
- hotărâre luată de o autoritate de aplicare a legii, într-o etapă anterioară incriminării persoanei în cauză, de suspendare a urmăririi penale⁷⁴;
- soluție de neîncepere a urmăririi penale, întemeiată pe constatarea că nu exista niciun motiv pentru a trimite dosarul cauzei la instanță în lipsa unor probe suficiente, pronunțată de camera preliminară a unei instanțe⁷⁵;
- soluție a procurorului de încetare a urmăririi penale față de inculpat, în absența unor acuzații suficiente⁷⁶.

25. Pentru ca o hotărâre să fie definitivă, acțiunea publică trebuie să fie „definitiv stinsă”. Hotărârea pronunțată în cauza *Vladimir Turanský*, care avea ca obiect o decizie a poliției de suspendare a procedurii penale, a consolidat acest principiu:

„Reiese chiar din conținutul articolului 54 din CAAS că nicio persoană nu poate fi urmărită într-un stat contractant pentru aceleași fapte pentru care s-a pronunțat deja o

---

69. CJCE, 11 februarie 2003, *Hüseyin Gözütok și Klaus Brügge*, cauzele conexe C-187/01 și C-385/01, pct. 28.

70. *Ibidem*, pct. 31.

71. *Ibidem*, pct. 38.

72. *Ibidem*, pct. 27 și urm.

73. CJUE, 11 decembrie 2008, *Bourquain*, C-297/07, pct. 34.

74. CJCE, 22 decembrie 2008, *Vladimir Turanský*, C-491/07, pct. 30.

75. CJUE, 5 iunie 2014, M., C-398/12, pct. 17.

76. *Piotr Kossowski împotriva Generalstaatsanwaltschaft Hamburg*, citată anterior, pct. 15.

«hotărâre definitivă» într-un prim stat contractant. În ceea ce privește noțiunea «hotărâre definitivă», Curtea a declarat deja [...] că, în cazul în care, în urma unei proceduri penale, acțiunea publică s-a stins în mod definitiv, trebuie considerat că în privința persoanei implicate și a faptelor care îi sunt imputate a fost pronunțată o «hotărâre definitivă», în sensul articolului 54 din CAAS. [...] Rezultă că, în principiu, pentru a putea fi calificată drept hotărâre definitivă în sensul articolului 54 din CAAS, o decizie trebuie să pună capăt urmăririi penale și să stingă definitiv acțiunea penală. Pentru a aprecia dacă o decizie este «definitivă» în sensul articolului 54 din CAAS, trebuie să se verifice, în prealabil [...] dacă decizia în cauză este considerată definitivă și obligatorie în sensul dreptului național al statului contractant ale cărui autorități au adoptat-o și să se asigure că decizia respectivă conferă, în acest stat, protecția acordată în temeiul principiului *ne bis in idem*.⁷⁷

26. În plus, pentru ca o hotărâre să fie definitivă, o „cercetare aprofundată” trebuie să fi fost efectuată în prealabil de către autoritatea care emite hotărârea. Pentru a justifica acest criteriu, CJUE ține seama de scopul art. 54 din CAAS, care trebuie citit în lumina art. 3 alin. (2) din Tratatul privind Uniunea Europeană. Prin urmare, aceasta asigură un echilibru între libera circulație a persoanelor și necesitatea de prevenire și combatere a infracțiunilor. Acest principiu este prezentat în hotărârea *Kossowski*, citată anterior:

„Prin urmare, interpretarea caracterului definitiv, în sensul articolului 54 din CAAS, al unei decizii penale a unui stat membru trebuie să se realizeze în lumina necesității nu doar de a asigura libera circulație a persoanelor, dar și de a promova prevenirea criminalității și de a combate acest fenomen în spațiul de libertate, securitate și justiție.”⁷⁸

27. Potrivit jurisprudenței CJUE, neaudierea victimei sau a unui eventual martor este un indiciu al lipsei unor cercetări amănunțite⁷⁹. CJUE asociază adesea acest criteriu cu o examinare a fondului cauzei, întrucât lipsa unor cercetări amănunțite împiedică examinarea corespunzătoare a fondului. Diferența dintre aceste două criterii pare să constea în faptul că cercetările penale vizează faza premergătoare procesului, în timp ce examinarea pe fond – deși este tot un criteriu procedural – vizează mai degrabă modul de tratare a cauzei ulterior cercetărilor.

28. În cauza *Miraglia*⁸⁰, CJCE a solicitat în mod expres o examinare a fondului cauzei:

„Or, o hotărâre judecătorească [...] pronunțată după ce parchetul a dispus clasarea acțiunii publice pentru simplul motiv că s-a început urmărirea penală într-un alt stat membru împotriva aceluiași inculpat și pentru aceleași fapte, fără să se fi efectuat o examinare a fondului, nu poate constitui o hotărâre definitivă de soluționare a acțiunii penale îndreptate împotriva acestei persoane în sensul articolului 54 din CAAS.”⁸¹

77. *Vladimir Turanský*, citată anterior, pct. 31-32 și 34-35; *Hüseyin Gözütok și Klaus Brügge*, citată anterior, pct. 30 și CJUE, 28 septembrie 2006; *Van Straaten*, C-150/05, pct. 61.

78. *Piotr Kossowski împotriva Generalstaatsanwaltschaft Hamburg*, citată anterior, pct. 47.

79. *Ibidem*, pct. 54.

80. CJCE, 10 martie 2005, *Miraglia*, cauza C-469/03.

81. *Ibidem*, pct. 30.

Pentru a justifica aplicarea acestui criteriu, CJCE a subliniat scopul art. 54, care nu trebuie să aibă ca efect:

„[...] îngreunarea sau chiar împiedicarea oricărei posibilități concrete de a pedepsi în statele membre în cauză comportamentul ilegal imputat inculpatului”.⁸²

Aceasta a adăugat că, în cazul neaplicării acestui criteriu,

„începerea unei proceduri penale într-un alt stat membru pentru aceleași fapte ar fi compromisă, chiar dacă tocmai începerea unei astfel de proceduri este cea care ar fi justificat renunțarea la acțiunea publică de către parchetul din primul stat membru.”⁸³

29. În plus, în hotărârea *Van Straaten*, CJCE a hotărât că o achitare motivată de insuficiența probelor se baza pe examinarea fondului cauzei⁸⁴. În hotărârea *M.*, CJUE a mai declarat următoarele:

„Prin urmare, trebuie constatat că o ordonanță de netrimitere în judecată pronunțată în urma unei anchete în cursul căreia au fost adunate și examinate diverse mijloace de probă trebuie să fie considerată că a făcut obiectul unei aprecieri asupra fondului, în sensul hotărârii *Miraglia* (EU:C:2005:156), întrucât cuprinde o decizie definitivă cu privire la caracterul insuficient al acestor probe și exclude orice posibilitate ca litigiul să fie redeschis pe baza aceleiași serii de indicii.”⁸⁵

30. Art. 54 din CAAS prevede că, în cazul în care toate criteriile sunt îndeplinite, principiul *non bis in idem* este aplicabil:

„cu condiția ca, în caz de condamnare, hotărârea sa fi fost executată, să fie în curs de executare sau să nu mai poată fi executată potrivit legislației Părții Contractante care a pronunțat condamnarea.”

În hotărârea *Spasic*⁸⁶, CJUE a afirmat că această condiție suplimentară este compatibilă cu art. 50 din Cartă. În plus, CJUE a decis că noțiunea de pedeapsă „executată” impune o interpretare autonomă și uniformă în contextul dreptului Uniunii Europene⁸⁷. Astfel, aceasta a declarat următoarele:

„[...] plata amenzii penale aplicate unei persoane condamnate prin aceeași hotărâre a unei instanțe dintr-un alt stat membru la o pedeapsă privativă de libertate care nu a fost pusă în executare nu este suficientă pentru a permite să se considere că pedeapsa a fost executată sau este în curs de executare în sensul acestei dispoziții.”⁸⁸

31. Această condiție suplimentară de executare se aplică, așadar, numai în cazul în care a fost aplicată o pedeapsă. În hotărârea *Kossowski* se precizează că referirea la o pedeapsă nu se poate interpreta ca supunând aplicabilitatea art. 54 din CAAS – cu excepția ipotezei unei condamnări – unei condiții

---

82. *Ibidem*, pct. 33.

83. *Ibidem*, pct. 34.

84. *Van Straaten*, citată anterior, pct. 60.

85. *M.*, citată anterior, pct. 30.

86. CJUE, 27 mai 2014, *Spasic*, C-129/14, pct. 74.

87. *Ibidem*, pct. 79.

88. *Ibidem*, pct. 85.

suplimentare⁸⁹. În mod similar, în hotărârea *Bourquain*, CJUE a constatat caracterul definitiv al hotărârii în litigiu pronunțate în lipsă, fără nicio referire la pedeapsă sau la executarea acesteia. Cu privire la condiția suplimentară prevăzută la art. 54 din CAAS, CJUE a decis că, deși hotărârea nu a fost executată niciodată, din cauza particularităților procedurale din statul contractant în cauză, aceasta nu ar mai fi putut fi executată în momentul în care a fost începută a doua procedură. Prin urmare, principiul *non bis in idem* era aplicabil.

32. Pe de altă parte, CJUE a admis că o pedeapsă cu suspendare era „în curs de executare” și că trebuia să fie considerată ca „fîind executată” după expirarea perioadei de probațiune⁹⁰. Conformându-se textului exact al art. 54 din CAAS, CJUE a hotărât că această condiție nu impunea ca pedeapsa să fi fost executată în mod direct. În hotărârea *Bourquain*, s-a constatat că această condiție este îndeplinită:

„[...] în cazul în care se constată că, la momentul la care se declanșează a doua procedură penală împotriva aceleiași persoane pentru aceleași fapte care au condus la o condamnare în primul stat contractant, pedeapsa aplicată în acest prim stat nu mai poate fi executată conform legislației acestui stat.”⁹¹

33. Curtea de la Strasbourg a declarat că diferența dintre dreptul UE și Convenție este că aceasta „nu împiedică urmărirea penală a unei persoane sau condamnarea sa la o pedeapsă penală de către instanțele unui stat parte la Convenție din cauza unei infracțiuni pentru care a fost achitată sau condamnată printr-o hotărâre definitivă în alt stat parte”⁹². Având în vedere logica inerentă legislației UE, se poate afirma că cele două curți au avut raționamente diferite în trecut. Spre deosebire de Curtea de la Strasbourg⁹³, CJUE s-a bazat pe obiective precum libertatea de circulație a persoanelor, încrederea reciprocă și principiile securității juridice și încrederii legitime, deși în hotărârile mai recente – în special cele pronunțate în contextul art. 50 din Cartă – se referă și la protecția drepturilor fundamentale ale persoanei în cauză. În conformitate cu principiul libertății de circulație, cetățenii europeni nu ar trebui să se teamă de efectuarea urmăririi penale pentru aceeași infracțiune ulterior pronunțării unei hotărâri definitive atunci când se deplasează în spațiul Schengen. În acest scop, CJUE a încercat să mențină un echilibru între necesitatea de a garanta libera circulație a persoanelor și cea de a promova prevenirea criminalității și de a combate acest fenomen în spațiul de libertate, securitate și justiție, cu alte cuvinte prevenirea impunității. Prin urmare, art. 54 din CAAS nu trebuie să aibă drept efect „îngreunarea sau chiar împiedicarea oricărei posibilități concrete de a pedepsi în statele

89. *Piotr Kossowski împotriva Generalstaatsanwaltschaft Hamburg*, citată anterior, pct. 41.

90. CJUE, 18 iulie 2007, *Kretzinger*, C-288-05, pct. 42.

91. *Bourquain*, citată anterior, pct. 48.

92. *Krombach împotriva Franței* (dec.), nr. 67521/14, pct. 40, 20 februarie 2018.

93. Poziția tradițională a Curții este expusă la pct. 110 din prezenta hotărâre.

membre în cauză comportamentul ilegal imputat inculpatului”⁹⁴ (hotărârile *Miraglia* și *Van Straaten*, citată anterior).

34. În concluzie, exista o divergență semnificativă între cele două instanțe în legătură cu aprecierea caracterului „definitiv” al unei hotărâri. Această divergență a rezultat din rolul specific al CJUE ca gardian nu doar al drepturilor fundamentale consacrate în Cartă, ci și al libertății de circulație a persoanelor și al nevoii concomitente de prevenire a impunității. În prezenta hotărâre, abordarea punitivă consolidată a Curții de la Luxemburg este folosită de Curtea de la Strasbourg ca o sursă de legitimare a jurisprudenței sale inspirate de *A și B împotriva Norvegiei* și este orientată către eficacitatea principiului *non bis in idem* – jurisprudență care a renunțat la filosofia clasică *pro persona* în favoarea unei posturi strict *pro auctoritate*⁹⁵.

Partea a II-a – Tot logica absurdă din *A și B împotriva Norvegiei* (pct. 35-39)

1. *Jóhannesson și alții*: confirmarea celor mai grave temeri (pct. 35-36)

35. Minoritatea reafirmă criteriul folosit în *A și B împotriva Norvegiei*, și anume o „legătură materială și temporală suficient de strânsă”⁹⁶. Mi-am exprimat opinia cu privire la acest criteriu în alte circumstanțe⁹⁷. Din păcate, jurisprudența mai recentă nu a făcut decât să confirme cele mai grave temeri ale mele. În *Jóhannesson și alții*⁹⁸, Curtea a constatat că, deși cele două proceduri în cauză, penală și fiscală, au urmărit scopuri complementare în sensul că acestea se refereau la nerespectarea de către contribuabili a obligațiilor legale în materie de declarații fiscale, nu exista o legătură suficient de strânsă între acestea, întrucât „erau îndeplinite numai pentru o perioadă limitată și ca urmare a caracterului în mare măsură independent al străngerii și administrării probelor”⁹⁹. Deși a aplicat criteriul pretins decisiv al proporționalității, în această cauză Curtea a statuat că Curtea Supremă îi condamnase pe reclamanți la pedepse cu suspendare de 12 luni și, respectiv, 18 luni, precum și la plata unor amenzi și că, la stabilirea cuantumului acestora, înalta instanță ținuse seama de durata excesivă a procedurilor, precum și de majorările impozitelor care le fuseseră deja aplicate reclamanților, deși nu furnizase detalii cu privire la calculele efectuate în această privință. Pentru a stabili durata pedepsei închisorii, Curtea Supremă nu ținuse seama decât de durata excesivă a procedurii. Cu toate acestea,

94. *Miraglia*, citată anterior, pct. 32-33.

95. A se vedea opinia mea în cauza *A și B împotriva Norvegiei*, citată anterior pct. 79.

96. Pct. 83 din hotărâre.

97. A se vedea opinia mea în *A și B împotriva Norvegiei*.

98. *Jóhannesson și alții împotriva Islandei*, nr. 22007/11, 18 mai 2017.

99. *Ibidem*, pct. 55.

Curtea a concluzionat că, întrucât majorările s-au scăzut din amenzi, pedepsele aplicate deja în cursul procedurii fiscale fuseseră luate în considerare în mod suficient la stabilirea pedepsei în cursul procedurii penale.

36. Nu reușesc să înțeleg cum de Camera nu a ținut seama de propria sa constatare esențială cu privire la fond, potrivit căreia pedepsele aplicate în cadrul procedurilor penale și fiscale erau în mare măsură proporționale, nici cum aceasta a acordat o importanță mai mare unor circumstanțe mai puțin importante și de natură strict procedurală, și anume faptul că procedurile „[erau] îndeplinite numai pentru o perioadă limitată și ca urmare a caracterului în mare măsură independent al strângerii și administrării probelor”. Chiar dacă aceste circumstanțe procedurale ar fi influențat într-adevăr cursul celor două proceduri – ceea ce Camera ar fi putut să verifice, dar nu a făcut așa ceva – aceste împrejurări nu ar fi compromis, în orice caz, rezultatul proporțional al celor două proceduri, repet, potrivit Camerei. În consecință, constatarea potrivit căreia reclamanții au suferit un prejudiciu disproporționat ca urmare a faptului că au fost judecați și pedepsiți de două ori pentru același comportament sau pentru comportamente în esență identice, de către autorități separate, în cadrul a două proceduri diferite care nu prezintă o suficientă legătură între ele, rezultă mai mult dintr-un capriciu al judecătorilor decât dintr-o abordare de principiu¹⁰⁰.

2. Iluzia unei repetări a urmăririi penale în prezenta cauză (pct. 37-39)

37. Prezenta cauză arată încă o dată cât de artificial este criteriul aplicat în cauza *A și B împotriva Norvegiei*. Este adevărat că minoritatea recunoaște că „[a]ceste proceduri și cele două sancțiuni aplicate reclamantului urmăreau același scop general de descurajare a unui comportament periculos pentru siguranța rutieră”¹⁰¹. Admite, de asemenea, că „prima” procedură în ansamblul său și partea inițială a procedurii „a doua” au fost efectuate de aceeași autoritate [...] și că, în cadrul „celor două” proceduri, au fost administrate aceleași probe”¹⁰².

38. În pofida tuturor „elementelor”¹⁰³ sus-menționate, care arată nerepetarea urmăririi penale în conformitate cu criteriul aplicat în *A și B împotriva Norvegiei*, minoritatea concluzionează că există o astfel de

---

100. La fel ca în cauza *A și B împotriva Norvegiei*, citată anterior, pct. 126 și 142, camera competentă în cauza împotriva Islandei nu a considerat că este necesar să stabilească și, dacă da, în ce moment prima procedură – procedura fiscală – a rămas „definitivă”, pe motiv că această circumstanță nu avea nicio influență asupra analizei relației dintre procedura fiscală și procedura penală. A se vedea critica adusă acestei abordări eronate în opinia mea separată, anexată la hotărârea *A și B împotriva Norvegiei*, citată anterior.

101. Pct. 84 din hotărâre.

102. *Ibidem*.

103. Pct. 85 din hotărâre.

repetare. Această concluzie are la bază două motive; niciunul dintre acestea nu mi se pare convingător. Primul este că „[î]n prezenta cauză, nu a existat o combinație a celor două sancțiuni aplicate reclamantului”¹⁰⁴. Acest argument nu este valabil, pentru simplul motiv că parchetul a dispus rambursarea amenzii plătite de reclamant în temeiul ordonanței din 7 august 2008¹⁰⁵ și că rambursarea nu a fost solicitată de persoana în cauză¹⁰⁶. În orice caz, nu putea exista o combinație în condițiile în care statul a recunoscut caracterul nepotrivit al sancțiunii administrative și a pus suma plătită deja la dispoziția persoanei căreia i s-a aplicat amenda¹⁰⁷.

39. Minoritatea adaugă un al doilea argument, precizând că „[c]ele «două» proceduri au fost succesive în timp și nu s-au desfășurat simultan în niciun moment”¹⁰⁸. Caracterul vădit artificial al acestui argument este evidențiat prin ghilimelele folosite chiar de minoritate pentru a încadra termenul „două”. Mai rău, minoritatea nu aplică nici măcar criteriul derivat din *A și B împotriva Norvegiei* în ceea ce privește legătura temporală strânsă¹⁰⁹. Dacă ar fi făcut acest lucru, ar fi fost necesar să concluzioneze că există o legătură temporală strânsă între ordonanța procurorului din 7 august 2008 și cea a prim-procurorului din 7 ianuarie 2009¹¹⁰. Regretabila influență a cauzei *A și B împotriva Norvegiei* nu se oprește aici, după cum voi arăta în continuare.

Partea a III-a – Dualitatea *Mihalache* (pct. 40-54)

1. O hotărâre liberală (pct. 40-43)

a. Interpretarea în sens larg a sintagmei „autoritate competentă” să dispună achitarea sau condamnarea (pct. 40-41)

40. Minoritatea pretinde să dea o „interpretare în sens larg”¹¹¹ noțiunilor „achitare” și „condamnare” din versiunea în limba engleză a Protocolului nr.

---

104. Pct. 84 din hotărâre.

105. Pct. 28 din hotărâre.

106. Pct. 30 din hotărâre.

107. Minoritatea admite acest aspect la pct. 127 din hotărâre.

108. Pct. 84 din hotărâre.

109. A se vedea *A și B împotriva Norvegiei*, citată anterior, pct. 134: „chiar și atunci când legătura *materială* este suficient de solidă, condiția privind legătura *temporală* rămâne și trebuie să fie îndeplinită. Cu toate acestea, nu ar trebui să se concluzioneze de aici că cele două proceduri trebuie să se desfășoare simultan de la început până la sfârșit. Statul trebuie să aibă posibilitatea de a opta pentru desfășurarea treptată a procedurilor dacă acest proces este justificat din motive de eficiență și de bună administrare a justiției, urmărește diferite obiective sociale și nu aduce un prejudiciu disproporționat persoanei în cauză.”

110. În cauzele anterioare, Curtea a considerat că exista o legătură temporală suficientă în cazul unor perioade mai lungi. Așa cum am arătat deja, criteriul „legătură temporală suficientă” este arbitrar (a se vedea opinia mea în cauza *A și B împotriva Norvegiei*, citată anterior, pct. 40-46).

111. Pct. 95 din hotărâre.

7, care nu cuprinde termenul „hotărâre”, spre deosebire de versiunea în limba franceză. Pe această bază, minoritatea merge atât de departe încât să constate că singura cerință formală a garanției *non bis in idem* este ca hotărârea definitivă („*finally acquitted or convicted*” în engleză) să fie emisă de o „autoritate investită să participe la administrarea justiției”¹¹². Astfel, ordonanța sau rezoluția procurorului de scoatere de sub urmărire penală și de aplicare a unei sancțiuni administrative poate fi asimilată unei „condamnări” în sensul art. 4 din Protocolul nr. 7. Această „aplicare «preventivă» a principiului *non bis in idem*”¹¹³ reprezintă valoarea adăugată a prezentei hotărâri, precum și un progres în direcția protejării inculpatului în cadrul procedurii penale.

41. În concluzie, minoritatea nuanțează și limitează sfera de aplicare a principiului formulat de Curte în cauza *Marguš împotriva Croației*¹¹⁴, potrivit căruia „încetarea urmăririi penale de către procuror nu constituie o condamnare sau o achitare, astfel că articolul 4 din Protocolul nr. 7 nu își găsește aplicarea în acea situație”¹¹⁵.

b. Interpretarea strictă a posibilității de redeschidere a procedurii *contra reum* (pct. 42-43)

42. Minoritatea interpretează condițiile pentru redeschiderea unei proceduri, astfel cum se prevede la art. 4 § 2 din Protocolul nr. 7 (aparitia unor fapte noi ori recent descoperite sau descoperirea unui viciu fundamental în cadrul procedurii precedente care sunt de natură să afecteze hotărârea pronunțată), pe baza raportului explicativ¹¹⁶.

43. Prima condiție privește noile probe referitoare la fapte care existau deja sau la fapte noi. A doua condiție este definită mai strict: „numai o încălcare gravă a unei norme de procedură, care aduce o gravă atingere integrității procedurii precedente, poate servi ca bază pentru redeschiderea sa în detrimentul persoanei acuzate atunci când aceasta a fost achitată sau pedepsită pentru o infracțiune mai puțin gravă decât cea prevăzută de legea aplicabilă”¹¹⁷. Este corect să se concluzioneze că simpla reevaluare a actelor și lucrărilor dosarului de către procuror sau de către instanța superioară nu îndeplinește acest criteriu. De asemenea, redeschiderea unei proceduri nu poate fi decisă în scopul standardizării practicii referitoare la aprecierea gravității anumitor încălcări.

---

112. *Ibidem*.

113. Pentru a reproduce sintagma folosită de CJUE în *Miraglia*, citată anterior, pct. 23.

114. *Marguš împotriva Croației* (MC), nr. 4455/10, CEDO 2014 (extrase).

115. Pct. 96 și 99 din hotărâre.

116. Pct. 131 din hotărâre.

117. Pct. 133 din hotărâre.

2. O hotărâre neliberală (pct. 44-53)

a. Conținutul limitat al „examinării fondului” (pct. 44-51)

44. Dimpotrivă, această hotărâre constituie o bază teoretică fragilă pentru noțiunile de achitare și de condamnare prevăzute în Protocolul nr. 7. De fapt, pct. 96-98 constituie partea cea mai dezamăgitoare din hotărâre. Minoritatea nu propune o definiție a achitării sau condamnării și nu detaliază caracteristicile celor două concepte. Deși într-un final ajunge la concluzia că ordonanța procurorului din 7 august 2008 era o „condamnare” în sensul art. 4 din Protocolul nr. 7¹¹⁸, ajunge la această concluzie pe baza unui demers cazuistic, ca și cum ar naviga din ochi. Cu alte cuvinte, Curtea se află pe mare, fără busolă.

45. Singura încercare a minorității de a propune o definiție este formulată astfel: „folosirea [...] sintagmei «achitat sau condamnat» implică faptul că a avut loc stabilirea răspunderii «penale» a persoanei acuzate în urma unei examinări a circumstanțelor cauzei; cu alte cuvinte, că s-a efectuat examinarea fondului cauzei”¹¹⁹. „Examinarea fondului cauzei”, care este esența modului în care minoritatea înțelege „achitarea” și „condamnarea”, este abordată în mod discutabil în crucialul pct. 98 din hotărâre.

46. În primul rând, „elementele”¹²⁰ care permit „examinarea fondului” sunt prezentate ca fiind caracteristici probabile ale noțiunii („de natură să ducă”¹²¹), ceea ce înseamnă că acestea nu sunt condiții necesare, *sine qua non*. Cu alte cuvinte, prezența acestor „elemente” nu înseamnă neapărat că există o „examinare a fondului” (și, prin urmare, o achitare sau o condamnare). În schimb, poate exista „examinarea fondului” (și, prin urmare, o hotărâre de achitare sau de condamnare) chiar și atunci când aceste elemente nu sunt prezente. Minoritatea nu precizează circumstanțele în care se poate întâmpla acest lucru.

47. În al doilea rând, minoritatea prezintă „elementul” potrivit căruia „victima a fost audiată” ca fiind de natură să ducă la constatarea că s-a efectuat „examinarea fondului”¹²². O astfel de corelație este pur și simplu nefondată. „Examinarea fondului” cauzei poate să existe fără ca victima să fi fost audiată. În consecință, principiul *non bis in idem* nu depinde de eventualitatea audierii victimei. Această corelație „importă” regretabila jurisprudență *Kossowski*¹²³ (citată la pct. 43 din hotărâre), fără a ține seama de particularitățile jurisprudenței CJUE referitoare la principiul *non bis in idem*. În materie de lege, minoritatea ignoră faptul că jurisprudența CJUE se

---

118. Pct. 101 din hotărâre.

119. Pct. 97 din hotărâre.

120. *Ibidem*.

121. *Ibidem*.

122. *Ibidem*.

123. *Piotr Kossowski împotriva Generalstaatsanwaltschaft Hamburg*, citată anterior, și *Vladimir Turanský*, citată anterior.

circumscrie unui context care este determinat de existența „necesității nu doar de a asigura libera circulație a persoanelor” și concentrat pe existența necesității de „a promova prevenirea criminalității și de a combate acest fenomen în spațiul de libertate, securitate și justiție”¹²⁴. Acest din urmă scop este străin și chiar în contradicție cu scopurile principiului dreptului internațional cutumiar *non bis in idem*, în forma sa de principiu al epuizării procedurii (*Erledigungsprinzip*)¹²⁵. Un „cerc vicios” format din precedente problematice care se multiplică sub efectul încurajărilor reciproce a început recent, când hotărârea *A și B împotriva Norvegiei* a influențat hotărârea *Menci*¹²⁶. Acum, este rândul hotărârii *Kossowski* – împreună cu altele – să își lase amprenta asupra prezentei hotărâri a Curții.

48. În al treilea rând, minoritatea menționează faptul că „probele au fost strânse și administrate de autoritatea competentă”. Acest fapt reflectă jurisprudența *Miraglia*, în sensul că hotărârea menționată impune „examinarea fondului”¹²⁷ pentru a îndeplini cerința unei „hotărâri definitive” prevăzută la art. 54 din CAAS. În cauza *Miraglia*, soluția de scoatere de sub urmărire penală nu conținea nicio „examinare a comportamentului ilegal imputat acuzatului”¹²⁸.

49. Cu toate acestea, minoritatea nu ia în considerare numeroasele cazuri în care o „hotărâre definitivă” are autoritate de lucru judecat în lipsa unei prealabile strângeri și administrări de probe, cum este cazul unei ordonanțe de încetare a procedurii ca urmare a decesului suspectului sau inculpatului, dizolvare a societății suspectate sau inculpate, împlinirea termenului de prescripție, aplicarea amnistiei sau grațierii ori retragerea plângerii în cazul unei acuzați private. Astfel cum s-a decis în cauza *Gasparini*¹²⁹, o hotărâre de achitare pronunțată ca urmare a prescrierii infracțiunii aflate la baza punerii în mișcare a acțiunii penale nu examinează probele, dar merită totuși protecția principiului *non bis in idem*. Problema, în abordarea Marii Camere, constă în premisa potrivit căreia „constatarea existenței unei aprecieri a circumstanțelor cauzei și a vinovăției sau a nevinovăției inculpatului poate fi susținută de evoluția procedurii într-o anumită cauză”¹³⁰. Această ipoteză este de două ori greșită atunci când este pusă în raport cu examinarea fondului cauzei și principiul *non bis in idem*. Dacă trebuie reținut ceva din cei două

---

124. *Piotr Kossowski împotriva Generalstaatsanwaltschaft Hamburg*, citată anterior, pct. 47, citată la pct. 43 din prezenta hotărâre.

125. A se vedea opinia mea în cauza *A și B împotriva Norvegiei*, citată anterior pct. 15.

126. CJUE, 20 martie 2018, *Luca Menci* (MC), cauza C-524/15. Cu privire la acest tip de „interacțiune negativă”, a se vedea articolul pe care l-am scris în colaborare cu Hyun-Soo Lim, „The Cross-fertilisation between the Court of Justice of the European Union and the European Court of Human Rights: Reframing the Discussion on Brexit”, *European Human Rights Law Review*, 2018, nr. 6, pag. 575.

127. *Miraglia*, citată anterior, pct. 35.

128. *Ibidem*, pct. 34.

129. CJUE, 28 septembrie 2006, *Gasparini*, cauza C-467/04.

130. Pct. 98 din hotărâre.

200 de ani de istorie europeană, acest lucru este acela că garanția principiului *non bis in idem* nu depinde de cantitatea și de calitatea probelor strânse sau administrate¹³¹. O abordare care ar declasa garanția *non bis in idem* la nivelul unei noțiuni cazuistice și ușor de tratat, dependentă de caracterul amănunțit sau nu al anchetei, nu ar oferi nicio securitate juridică. În plus, ar fi cel mai adesea în avantajul organelor de urmărire penală și de cercetare penală atunci când acestea, dintr-un motiv sau altul, nu au efectuat o cercetare amănunțită. Acest avantaj ar fi deosebit de inacceptabil în cazurile în care lipsa unor cercetări amănunțite poate fi imputabilă acestor organe.

50. În al patrulea rând, minoritatea face referire la faptul că „o hotărâre motivată în baza acestor probe a fost pronunțată”¹³². Este evident că obligația de motivare a hotărârilor în materie penală nu are nicio legătură cu interdicția *bis in idem*. Confuzia dintre cele două principii este pur și simplu inacceptabilă, întrucât autoritatea de lucru judecat privește situația de fapt *identică*, nu „motivele” pe baza cărora se administrează probele.

51. În încheiere, minoritatea identifică acest alt factor: „[î]n cazul în care autoritatea competentă a aplicat o sancțiune ca urmare a comportamentului imputat persoanei în cauză”¹³³. În continuare, nuanțează această afirmație adăugând că sancțiunea trebuie să aibă „caracter descurajator și punitiv”¹³⁴. Spre deosebire de art. 54 din CAAS¹³⁵, minoritatea nu impune ca sancțiunea să fie executată sau în curs de executare pentru a declanșa aplicabilitatea garanției *non bis in idem*. Aceasta este, din nou, rațiunea pentru care autoritatea de lucru judecat a unei condamnări și garanția principiului *non bis in idem* care rezultă din aceasta nu pot depinde de circumstanța aleatorie a executării pedepsei sau a neexecutării acesteia, care se datorează în mod frecvent unei erori a statului, nu a persoanei condamnate.

b. „Scopul” imprecis al hotărârii (pct. 52-53)

52. Minoritatea afirmă în mod corect că o „hotărâre definitivă” în sensul art. 4 din Protocolul nr. 7 este o noțiune autonomă¹³⁶ și că depinde de problema dacă „era disponibilă pentru exercitarea căilor de atac ordinare sau dacă părțile au lăsat să expire termenele fără a exercita aceste căi de atac”, în conformitate cu Convenția europeană privind valoarea internațională a hotărârilor represive și cu pct. 22 și 29 din raportul explicativ la aceasta¹³⁷.

---

131. A se vedea opinia mea separată în *A și B împotriva Norvegiei*, citată anterior.

132. Pct. 98 din hotărâre.

133. *Ibidem*.

134. Pct. 101 din hotărâre.

135. Se poate deduce de aici că, pentru Marea Cameră, impunând cerința ca pedeapsa să fi fost executată sau să fie în curs de executare, art. 54 din CAAS este în contradicție cu art. 4 din Protocolul nr. 7.

136. Pct. 110 și 126 din hotărâre.

137. Pct. 109-110 din hotărâre, în care se face trimitere printre altele la *Sergey Zolotukhin*. Consider ciudat faptul că minoritatea dedică șase paragrafe lungi (pct. 104-109) caracterului autonom al noțiunii de hotărâre definitivă care apare în Protocolul nr. 7, deși hotărârea

Această noțiune clară de „scop” ar fi suficientă pentru a concluziona că ordonanța din 7 august 2008 rămăsese definitivă, în sensul autonom al Convenției, la împlinirea termenului prevăzut la art. 249¹ din Codul de procedură penală în vigoare la data faptelor.

53. Din păcate, minoritatea nu se oprește aici în analiza sa privind noțiunea „hotărâre definitivă”. Aceasta amintește criteriul care se deduce din *A și B împotriva Norvegiei*, și anume „previzibilitatea aplicării legii” drept „condiție care determină aplicarea protecției prevăzute”¹³⁸ de art. 4 din Protocolul nr. 7. Această argumentație reprezintă o demonstrație frapantă a unității simbiotice între o gândire juridică greșită și o practică arbitrară. Legătura care se face între previzibilitatea legii și garanția *non bis in idem* este în contradicție cu definiția clară și obiectivă a noțiunii „scop”, dată de Convenția europeană privind valoarea internațională a hotărârilor represive, și adoptată în jurisprudența Curții¹³⁹, care se întemeiază pe împlinirea termenului prevăzut pentru exercitarea căilor de atac ordinare. Mai mult, la această contradicție se adaugă faptul că previzibilitatea legii este înțeleasă de minoritate în mod subiectiv, ca fiind previzibilitatea legii pentru inculpat însuși („era accesibil reclamantului”¹⁴⁰). Este uimitoarea constatarea că o atenuare a noțiunii „scop” se realizează printr-o referire formulată în mod subiectiv la „caracterul previzibil al aplicării legii” și încă într-o manieră destul de contradictorie, deși minoritatea recunoaște necesitatea de a dispune de „criterii obiective”¹⁴¹ pentru a putea stabili care este hotărârea „definitivă” într-o anumită cauză.

Concluzie (pct. 54-55)

54. *Mihalache* este o hotărâre slabă. Nu doar pentru că expune o motivare la care a subscris doar o minoritate a judecătorilor din Marea Cameră, ci și, mai ales, pentru că transmite un mesaj confuz și deconcertant care, pe de o parte, pretinde să prezinte o interpretare largă și liberală a domeniului de aplicare al hotărârilor care constituie o „condamnare” în sensul art. 4 din Protocolul nr. 7 și care, pe de altă parte, invocă o interpretare restrictivă și liberală, inspirată din *A și B împotriva Norvegiei*, și axată pe eficacitatea noțiunii „hotărâre definitivă” în aceleași scopuri. Criteriul „examinării fondului” adoptat de minoritate nu urmărește să împiedice orice posibilitate concretă de a pedepsi de două ori comportamentul ilegal imputat acuzatului. Dimpotrivă, este menit să maximizeze pedepsirea de către stat, chiar și atunci când parchetul este vinovat pentru că nu a efectuat o cercetare efectivă.

Serghey Zolotukhin a tratat deja această chestiune. Prin urmare, nu era necesară examinarea jurisprudenței anterioare hotărârii pronunțate de Marea Cameră în cauza *Serghey Zolotukhin*.
138. Pct. 111 din hotărâre.

139. Jurisprudență la care minoritatea se referă și la pct. 103 din hotărâre.

140. Pct. 118 din hotărâre.

141. Pct. 116 din hotărâre.

Această strategie represivă este rezultatul unei absorbții precipitate și acritice a jurisprudenței Curții de la Luxemburg în materie de art. 54 din CAAS, în special jurisprudența *Kossowski*.

55. Dualismul prezentei hotărâri reiese în mod evident din contrastul (și contradicția) dintre noțiunea largă „autoritate investită să participe la administrarea justiției”, care include procurorii¹⁴², și noțiunea strictă „examinarea fondului”¹⁴³, care exclude cercetările care nu sunt suficient de amănunțite. Se poate observa aceeași contradicție între noțiunea strictă „viciu fundamental în cadrul procedurii” care justifică redeschiderea procesului¹⁴⁴ și noțiunea imprecisă „hotărâre definitivă”, care depinde de criteriul aplicat în *A și B împotriva Norvegiei*, și anume cel al „previzibilității aplicării legii în ansamblul său”¹⁴⁵, indiferent de semnificația sa.

---

142. Pct. 95 din hotărâre.

143. Pct. 98 din hotărâre.

144. Pct. 133 din hotărâre.

145. Pct. 111 din hotărâre.

OPINIA CONCORDANTĂ A DOMNULUI JUDECĂTOR SERGHIDES

„Intervenția instanței” (art. 4 din Protocolul nr. 7) în lumina principiului efectivității

1. Aș dori să atrag atenția, prin prezenta opinie concordantă, asupra importanței deosebite a principiului efectivității sau al apărării efective a drepturilor omului („principiul”) atunci când este necesar să se stabilească dacă „intervenția unei instanțe” este necesară în sensul art. 4 din Protocolul nr. 7 la Convenția europeană a drepturilor omului („Convenția”), având în vedere diferența dintre versiunile în limbile franceză și engleză ale acestei dispoziții: versiunea în limba franceză consideră necesară intervenția unei instanțe, ceea ce nu se întâmplă în versiunea în limba engleză.

2. În hotărâre (pct. 95) se răspunde negativ la întrebarea de mai sus, urmându-se astfel versiunea în limba engleză a art. 4 din Protocolul nr. 7: „pentru existența unei hotărâri, intervenția unei instanțe nu este necesară”. Subscriu pe deplin la acest punct de vedere.

3. Cu toate acestea, principiul, care este inerent tuturor dispozițiilor Convenției, joacă un rol fundamental în aceasta; nu este întâmplător că denumirea sa, rolul său și funcția sa sunt identice cu obiectul și cu scopul esențiale ale Convenției, și anume apărarea efectivă a drepturilor omului. În plus, principiul este singurul care este identic prin natura sa cu rolul și misiunea Curții, care constau în apărarea efectivă a drepturilor omului. În consecință, Curtea nu poate sublinia în mod corespunzător importanța enormă a principiului dacă nu se referă la acesta în mod nominal (adică spunându-i pe nume) și direct prin examinarea întrebării de mai sus, astfel cum a procedat, de exemplu, în *Mamatkoulov și Askarov împotriva Turciei*¹. Nu se poate considera că principiul are un merit suficient sau o valoare suficientă dacă nu i se spune pe nume, cât timp celelalte principii ale Convenției au primit un nume.

4. Cu toate acestea, Curtea, la pct. 91 din hotărârea sa în prezenta cauză, face trimitere la principiu numai în mod indirect și implicit², iar la pct. 92, 94 și 95 din hotărâre se referă la ceea ce eu consider a fi aspecte sau cerințe ori capacități ale principiului.

5. Pentru a interpreta și a aplica dispozițiile Convenției, Curtea utilizează, în general, următoarele alegeri interpretative – așa cum se întâmplă oarecum în cazul de față (pct. 92, 94-95 din hotărâre) – care, în umila mea opinie,

---

1. (MC), nr. 46827/99 și 46951/99, pct. 123, CEDO 2005-I.

2. Cerința de interpretare și aplicare a Convenției într-un mod care face garanțiile acesteia să fie concrete și efective, nu teoretice și iluzorii, constituie, în opinia mea, o formulare indirectă și nenominală a acestui principiu.

reprezintă cerințe sau aspecte sau capacități ale principiului³: o interpretare extensivă care favorizează substanța dreptului și care este favorabilă persoanei, o interpretare care conciliază cele două versiuni diferite ale dispoziției din Convenție în cauză, în lumina obiectului și scopului acesteia, și o interpretare care ia în ansamblu Convenția și care duce la o armonizare internă și externă a dispozițiilor Convenției. Toate aceste opțiuni, care pot părea norme de interpretare, sunt interconectate și integrate una cu alta în cadrul mai general al principiului, care are un efect de armonizare și de control asupra lor. Astfel, funcționarea și rolul acestor reguli de interpretare ar fi înțelese mai bine și ar deveni mai importante dacă ar putea fi considerate aspecte sau cerințe sau capacități ale principiului care se circumscriu cadrului general al acestui principiu, așadar „apărarea efectivă a drepturilor omului”.

6. Sunt ferm convins că un judecător trebuie, în mod constant și simultan, să aibă în vedere, în interpretarea și aplicarea unei dispoziții a Convenției, ceea ce consider a fi un „ansamblu” și „părțile” unui ansamblu: „ansamblu” înseamnă principiul care este baza, substratul pe care se bazează sistemul Convenției și care indică scopul și obiectul esențial al dispoziției din Convenție; „părțile” ansamblului sunt diferitele sale aspecte sau cerințe sau capacități, dintre care unele sunt menționate mai sus. Această abordare, pe care o consider completă și holistică, ajută la prevenirea deturnării atenției judecătorului, pe de o parte, de la necesitatea de a proteja nucleul dur al dreptului, iar pe de altă parte, de la problemele centrale din jurul acesteia. Această abordare ajută totodată judecătorul să ofere reclamantului o apărare concretă, efectivă, nu teoretică sau iluzorie, a drepturilor sale fundamentale. Aceasta este abordarea pe care o propun și în prezenta cauză.

7. După umila mea părere, raționamentul Curții în prezenta cauză ar fi mai clar, solid, coerent și convingător dacă ar fi repus în contextul acestui principiu, cât și al principiului bunei-credințe. Mă refer și la principiul bunei-credințe din cauza faptului că este vorba despre un element important de interpretare, potrivit art. 31 alin. (1) din Convenția de la Viena privind dreptul tratatelor (CVDT), care se suprapune principiului efectivității⁴.

---

3. Pentru un articol privind diferitele „dimensiuni” ale principiului efectivității, a se vedea Rietiker, Daniel, „The principle of «effectiveness» in the recent jurisprudence of the European Court of Human Rights: its different dimensions and its consistency with public international law – no need for the concept of treaty *sui generis*”, *Nordic Journal of International Law*, 79 (2010), pag. 245 și urm.

4. Comisia de drept internațional (CDI), care a redactat CVDT, a formulat acest aviz: „[...] în măsura în care adagiul *ut res magis valeat quam pereat* este expresia unei reguli generale de interpretare, aceasta se regăsește în art. 69 alin. (1) [actualul art. 31 alin. (1) din CVDT], care prevede că un tratat trebuie să fie interpretat cu bună-credință potrivit sensului obișnuit ce urmează a fi atribuit fiecărei dispoziții a tratatului și în lumina obiectului și scopului său. Atunci când un tratat poate avea două interpretări, dintre care una permite și cealaltă nu permite producerea efectelor dorite, buna-credință și necesitatea realizării scopului și obiectului tratatului impun adoptarea primei interpretări [...]” (*Yearbook of the International Law Commission 1964*, vol. II, pag. 212, pct. 8).

8. Abordarea holistică adoptată în opinia mea și ghidată de principiu este, de asemenea, susținută, *a fortiori*, de ceea ce se afirmă la pct. 91 din hotărâre, și anume: „principiul interpretării autonome și cel al interpretării evolutive, precum și cel al marjei de apreciere [...] impun înțelegerea și aplicarea dispozițiilor Convenției și Protocoalelor la aceasta astfel încât să se confere cerințelor un caracter concret și efectiv, nu unul teoretic și iluzoriu” (ceea ce, în nota de subsol 2 din prezenta opinie, consider a fi o formulare indirectă și nenominală a principiului). Astfel, în cazul în care punerea în aplicare a acestor alte principii ale Convenției poate fi pusă în contextul principiului care ne interesează și al scopului și obiectului esențial al Convenției, aceasta trebuie să se aplice *a fortiori* în privința a ceea ce consider, în această opinie, aspecte sau cerințe sau capacități ale principiului.

9. În mod similar art. 31 alin. (1), art. 33 din CVDT se referă la scopul și obiectul tratatului în cauză. În plus, ca și primul, care se bazează pe ideea că toate elementele de interpretare cuprinse în acest tratat trebuie să fie împăcate și considerate ca un ansamblu⁵, art. 33 alin. (4) din CVDT se bazează pe ideea că, pentru interpretarea unui tratat autentificat în două sau mai multe limbi, „se va adopta sensul care, ținându-se seama de obiectul și de scopul tratatului, împacă cel mai bine aceste texte”. Această dispoziție, relevantă în prezenta cauză, se bazează de asemenea, în opinia mea, pe principiul efectivității. Mai precis, aceasta reprezintă un aspect sau o cerință sau o capacitate a principiului. Se poate afirma că această capacitate de armonizare a principiului este cea care permite alegerea menționată la art. 33 alin. (4) să meargă în direcția cea bună, ceea ce consider că și face în prezenta cauză, arătând o preferință pentru versiunea în limba engleză a art. 4 din Protocolul nr. 7 ca fiind cea conformă cu obiectul și scopul acestei dispoziții.

10. Analiza de mai sus, efectuată în contextul mai general al principiului, îmi întărește convingerea că, în prezenta cauză, Curtea a fost îndreptățită să decidă că intervenția unei instanțe nu este necesară în sensul art. 4 din Protocolul nr. 7.

---

5. A se vedea *Golder împotriva Regatului Unit*, 21 februarie 1975, pct. 30, seria A nr. 18, cauză în care Curtea, referindu-se la art. 31 alin. (1) din CVDT, a declarat că „procesul de interpretare a unui tratat constituie un ansamblu, o operațiune complexă unică”. Însă acest lucru a fost menționat pentru prima dată de Comisia de drept internațional, care a redactat CVDT: „Punând titlul articolului la singular (Regulă generală de interpretare) și subliniind relația dintre paragrafele (1) și (2), pe de o parte, și paragraful (3) și cele două paragrafe precedente, pe de altă parte, Comisia a urmărit să semnaleze că aplicarea mijloacelor de interpretare prevăzute în acest articol constituia o operațiune unică și complexă. Toate elementele diferite, așa cum sunt prezente într-o anumită situație, ar fi aruncate în creuzet, iar rezultatul interacțiunii lor ar constitui interpretarea relevantă din punct de vedere juridic.” (Anuarul Comisiei de Drept Internațional 1966, vol. II pag. 239, pct. 8).

OPINIA CONCORDANTĂ A DOMNULUI JUDECĂTOR
BOŠNJAK, LA CARE ADERĂ DOMNUL JUDECĂTOR
SERGHIDES

1. Sunt de acord cu colegii mei că a fost încălcat art. 4 din Protocolul nr. 7 la Convenție în prezenta cauză. În această opinie concordantă, aş dori să abordez două chestiuni specifice. Prima chestiune nu a fost abordată de Marea Cameră și, în al doilea rând, opinia mea este puțin diferită de cea a majorității celorlalți judecători din complet.

2. În primul rând, am considerat prezenta cauză o oportunitate pentru Curte de a oferi orientări în legătură cu modelul consensual care reiese în prezent din procedurile penale, în care soluția litigiului este determinată de părți, după caz fără intervenția unei instanțe. Primul act al acestei cauze la nivel intern poate fi considerat ca un exemplu (eventual nu cel mai reprezentativ) al acestui model consensual, în care, pe de o parte, procurorul a dispus scoaterea de sub urmărire penală a reclamantului și i-a aplicat o sancțiune administrativă, în timp ce, pe de altă parte, reclamantul a renunțat să formuleze plângere împotriva soluției de scoatere de sub urmărire penală și a plătit amenda, precum și cheltuielile judiciare stabilite (pct. 13-15 din hotărâre). Astfel de „soluționări alternative ale litigiilor” există din abundență în procedurile penale actuale. Funcția lor principală este de a soluționa definitiv o cauză penală. Efectul acestei soluționări definitive trebuie asimilat, prin natura sa, efectului hotărârii unei instanțe care statuează cu privire la o acuzație în materie penală. Ar fi ilogic să se permită ca o procedură penală care a fost soluționată anterior pe baza unei tranzacții/unei soluționări [amiabile] între procuror și suspect, sau a medierii între victimă și infractor, să poată fi „redeschisă” pe baza puterii discreționare unilaterale a unui procuror care a decis că soluția din ordonanța sau rezoluția inițială era necorespunzătoare dintr-un motiv sau altul.

3. Soluționările alternative ale litigiilor în materie penală au fost examinate de Curte în urmă cu mult timp, în special în contextul renunțării la dreptul de acces la o instanță (*Deweer împotriva Belgiei*, 27 februarie 1980, seria A, nr. 35). Curtea a recunoscut beneficiile indiscutabile ale acestor metode de soluționare pentru persoana în cauză, dar și pentru administrarea justiției. Prin urmare, a concluzionat că acestea nu erau, în principiu, contrare Convenției. Dacă se consideră că o parte are dreptul de a renunța la dreptul de acces la o instanță alegând soluționarea [amiabilă] sau altă formă de soluționare alternativă a unui litigiu în materie penală, atunci este momentul, după părerea mea, să se atribuie acestor soluționări *de facto* efectul „*non bis in idem*”.

4. Curtea a declarat în mod repetat că Convenția este un instrument viu [a se vedea, printre altele, *Selmouni împotriva Franței* (MC), nr. 25803/94, CEDO 1999-V; și *Rantsev împotriva Ciprului și Rusiei*, nr. 25965/04, CEDO

2010 (extrase)] și a adoptat așadar o interpretare autonomă a diverselor dispoziții. În consecință, consider că ar fi fost necesar ca rezultatele unor metode alternative și consensuale de soluționare a unui litigiu – ca de exemplu soluționarea amiabilă, tranzacția și convenția în materie penală – ar trebui să fie asimilate unei achitări sau condamnări printr-o hotărâre definitivă, în sensul art. 4 din Protocolul nr. 7 la Convenție.

5. În prezenta cauză, Marea Cameră nu a abordat această chestiune. Prin urmare, consider că este necesar să subliniez că a doua teză a pct. 99 din hotărâre (care prevede că art. 4 din Protocolul nr. 7 la Convenție nu este aplicabil unei simple ordonanțe de scoatere de sub urmărire penală) trebuie să fie interpretată fără a aduce atingere metodelor alternative de soluționare a litigiilor în materie penală. Deși aceste rezoluții duc adesea la ordonanțe de scoatere de sub urmărire penală, aceste soluții privind urmărirea penală sunt adesea subordonate unui act specific care trebuie efectuat de suspect/inculpat (de exemplu, prin acordarea unei rambursări sau a unei despăgubiri pentru prejudiciul cauzat de infracțiune, activități în folosul comunității, efectuarea de plăți de diferite tipuri sau chiar urmarea unui tratament sau a unei formări profesionale). Prin urmare, potrivit termenilor folosiți la pct. 99 din hotărâre, o astfel de ordonanță nu poate fi considerată o „simplă ordonanță de scoatere de sub urmărire penală”. Cu alte cuvinte, Curții îi rămâne de stabilit dacă soluționările alternative ale litigiilor în materie penală au influență asupra interpretării noțiunii de achitare sau de condamnare printr-o hotărâre definitivă și asupra aplicabilității ulterioare a art. 4 din Protocolul nr. 7 la Convenție.

6. Cealaltă chestiune pe care aș dori să o abordez în această opinie concordantă este interpretarea dată de majoritate noțiunii „cale de atac”. Hotărârea echivalează anularea primei ordonanțe de către prim-procuror (pct. 16 din hotărâre) cu o cale de atac îndreptată împotriva sancțiunii aplicate reclamantului prin ordonanța procurorului inițial (a se vedea, de exemplu, pct. 124 și 134 din hotărâre). Cu tot respectul datorat colegilor mei, nu pot fi de acord cu acest punct de vedere. În special, nu consider că poate fi considerată cale de atac anularea primei ordonanțe de către prim-procuror.

7. Există numeroase definiții ale noțiunii „cale de atac”; în cadrul prezentei cauze sau al procedurii penale în general, o cale de atac în instanță se referă în mod normal la o cale legală care permite uneia din părțile la o procedură să conteste o decizie sau o hotărâre pe care o consideră ilegală sau inechitabilă. Aceasta nu pare să corespundă situației din prezenta cauză. Una din părțile la prima procedură, parchetul, a decis în mod unilateral să anuleze propria ordonanță de scoatere de sub urmărire penală. Natura acestei anulări nu era cea a unei contestări a primei ordonanțe în fața instanței sau a oricărei alte autorități. Nici faptul că ulterior parchetul a formulat în fața instanței acuzații împotriva reclamantului întemeiate pe aceleași fapte nu permite să se considere că era vorba despre o contestare a primei ordonanțe. Contrar celor afirmate la pct. 124 și 134 din hotărâre, procesul reclamantului desfășurat la

Judecătoria Focșani nu avea ca obiect controlul temeiniciei ordonanței inițiale de scoatere de sub urmărire penală, ci soluționarea problemei temeiniciei acuzațiilor îndreptate ulterior împotriva reclamantului.

8. Înclin așadar să cred că singura cale de atac care putea fi exercitată împotriva primei ordonanțe era cea prevăzută la art. 249¹ din Codul de procedură penală (pct. 34 din hotărâre). La expirarea termenului de formulare a plângerii, soluția de scoatere de sub urmărire penală a rămas definitivă. Aprecierea problemei dacă anularea ulterioară, de către prim-procuror, trebuie să fie considerată cale de atac „ordinară” sau „extraordinară” mi se pare destul de superfluă, la fel ca discuția despre caracterul său previzibil, termene de exercitare și eventuala inegalitate dintre părți.